

**YÜKSEK ENFLASYON DÖNEMLERİNDE FİNANSAL
RAPORLAMA STANDARDI (TMS-2) VE TÜRKİYE'DE
ENFLASYONUN FİNANSAL TABLOLAR ÜZERİNDEKİ
ETKİLERİNİ GİDERMEYE YÖNELİK YAPILAN YASAL
DÜZENLEMELER**

**Neşe GEREK
(Yüksek Lisans Tezi)**

Eskişehir - 1999

**YÜKSEK ENFLASYON DÖNEMLERİNDE FİNANSAL RAPORLAMA
STANDARDI (TMS-2) VE TÜRKİYE'DE ENFLASYONUN FİNANSAL
TABLOLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİ GİDERMEYE YÖNELİK
YAPILAN YASAL DÜZENLEMELER**

Neşe GEREK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İşletme Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ferruh ÇÖMLEKÇİ

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran 1999

*Anadolu Üniversitesi
Merkez Kütüphane*

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama Standardı (TMS-2) ve Türkiye’de Enflasyonun Finansal Tablolar Üzerindeki Etkilerini Gidermeye Yönelik Yapılan Yasal Düzenlemeler

Neşe GEREK

İşletme Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran 1999

Danışman: Prof.Dr. Ferruh ÇÖMLEKÇİ

1975’li yıllardan itibaren ülkemizin etkisinde bulunduğu yüksek enflasyon ortamı, makro düzeyde ülke ekonomisini, mikro düzeyde ise işletmeleri olumsuz yönde etkilemektedir. İşletmelerin temel veri kaynağı olan muhasebe ve onun ürettiği finansal tablolar üzerinde enflasyonun tahribatlarını en aza indirmeye çabaları çerçevesinde vergi mevzuatımızda çeşitli hükümlere yer verilmiştir. Bunlardan en önemlisi ve en yaygın olanı “Yeniden Değerleme” uygulamasıdır. Ancak bu uygulamanın finansal tablo rakamlarında sağladığı bilgi düzelmesi son derece sınırlıdır. Genellikle işletmelerde vergi matrahı hesaplamaya ya da verginin ertelenmesine yönelik bu tür vergisel önlemler finansal tabloların yararlılığı ve homojenliğini sağlamada yetersiz kalmakta, faaliyet sonuçlarının doğru olarak gösterilmesine imkan vermemektedir.

TMUDESK’in 1 Ocak 1997 tarihinde yayınlamış olduğu “Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama Standardı (TMS-2)” finansal tabloların yüksek enflasyon ortamında düzenlenme esaslarını içerir. TMS-2’de yüksek enflasyon dönemlerinde Türk Lirası birimine göre sunulan faaliyet sonuçlarının ve finansal durumun bir anlam taşımayacağı hükmüne yer verilerek, finansal tabloların, dönem sonundaki liranın satınalma gücüne göre düzeltilmesi gereği üzerinde durulmaktadır.

ABSTRACT

Financial Reporting Standard During the high inflation periods and regulation toward preventing affects of inflation of financial statement in Turkey.

High inflation has created adverse affect on firms at the both macro and micro level there are some regulations in tax legislation to prevent adverse affect of inflation of financial statement which are the basic data source of accounting. Most important and most widely used of this is the application revaluation. But the contribution of this application to increase quality of information is very limited. Often the decisions to postpone tax payment can be inadequate to provide homeqenious financial statements and quality of information provided this statement.

TMUDESK's work of "Standards of financial reporting during the high inflation periods" contains the principles of the preparing financial statements in high inflation oriented environment.

In TMS-2 it is arqued that financial statements should be adjusted based on the purchased power of the Turkish Liras at the end of the period. Instead of taking the Turkish Liras during the high inflation periods.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Neşe GEREK'in "Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama Standardı (TMS-2) ve Türkiye'de Enflasyonun Finansal Tablolar Üzerindeki Etkilerini Gidermeye Yönelik Yapılan Yasal Düzenlemeler" başlıklı tezi 9 Ağustos 1999 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, İşletme (Muhasebe) Anabilim Dalında, yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Prof.Dr.Ferruh ÇÖMLEKÇİ
Üye : Yrd.Doç.Dr.Rana EŞKİNAT
Üye : Yrd.Doç.Dr.Adnan SEVİM

ÖNSÖZ

Bu tezin hazırlanmasında her türlü yardım ve desteği esirgemeyen Prof.Dr.Ferruh ÇÖMLEKÇİ ve Prof.Dr.Davut AYDIN'a teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca bugüne kadar sürdürdüğüm çalışmaların her aşamasında beni destekleyen eşim Dinçer GEREK'e ve Mali Müşavir Faruk OKTAŞ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Neşe GEREK

İÇİNDEKİLER

ÖZ	ii
ABSTRACT	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZGEÇMİŞ	vi
TABLolar LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1

BÖLÜM I

ENFLASYONUN İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

1. ENFLASYONUN İŞLETMENİN YATIRIM KARARLARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	4
2. ENFLASYONUN İŞLETMELERİN SERMAYE YAPILARINA VE FİNANSMAN İMKANLARINA ETKİLERİ	5
3. ENFLASYONUN İŞLETMELERİN VERİMLİLİKLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	5
4. ENFLASYONUN MUHASEBE ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	6
4.1. Enflasyonun Bilanço Üzerindeki Etkileri	8
4.1.1. Enflasyonun Varlık Yapısı Üzerindeki Etkileri	8
4.1.2. Enflasyonun Kaynak Yapısı Üzerindeki Etkileri	12
4.2. Enflasyonun Gelir Tablosu Üzerindeki Etkileri	13
4.2.1. Enflasyonun Gelir Kalemleri Üzerine Olan Etkisi	14
4.2.2. Enflasyonun Gider Kalemleri Üzerine Olan Etkisi	14
4.2.3. Enflasyonun Dönem Net Kârı Üzerine Olan Etkisi	15

BÖLÜM 2

TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARINDAN (TMS-2) VE TÜRK VERGİ
MEVZUATINA GÖRE MALİ TABLOLARINDA DÜZELTİLMESİ

1. TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI	16
1.1. TMS2-Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama Standardı	17
1.1.1. Amaç	17
1.1.2. Tanımlar	18
1.1.3. Standardın İçeriği	19
1.1.4. Açıklamalar	19
1.1.4.1. Bilançonun Düzeltilmesi	19
1.1.4.2. Gelir Tablosunun Düzeltilmesi	21
1.1.4.3. Parasal Kalemlerin Neden Olduğu Satın Alma Gücü Kazanç ve Kayıpları	22
1.1.4.4. Nakit Akış Tablosu	23
1.1.4.5. Önceki Dönem Finansal Tabloları	23
1.1.4.6. Konsolide Finansal Tablolar	23
1.1.4.7. Genel Fiyat Endekslerinin Seçimi ve Kullanımı	24
1.1.4.8. Yüksek Enflasyonun Sona Ermesi	24
1.1.4.9. Raporlanacak Bilgiler	24
1.1.5. Yürürlük Tarihi	24
2. TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARINA GÖRE ENFLASYON MUHASEBESİ İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER	29
2.1. Enflasyon Muhasebesi ile İlgili Çalışmalar	29
2.2. Genel Fiyat Düzeyi Muhasebesi ve Türkiye'deki Gelişimi	30
2.3. Genel Fiyat Düzeyi Muhasebesi'nin Bir Örnek İle Açıklanması ...	33
3. TÜRK VERGİ MEVZUATINA GÖRE ENFLASYON MUHASEBESİ İLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER	42
3.1. Yeniden Değerleme	42
3.1.1. Yeniden Değerlemenin Tanımı ve Kapsamı	42
3.1.2. Yeniden Değerleme Oranı	45
3.1.3. İktisadi Kıymetlerde Yeniden Değerlemenin Yapılışı	46
3.1.4. Yeniden Değerleme Yapılan İktisadi Kıymetlerin Satışı ...	47

3.1.5. Herhangi Bir Yıl Yeniden Değerleme Yapılmaması, Amortisman Ayrılmaması Hallerinin Yeniden Değerleme Müessesesindeki Durumu	47
3.1.6. Yeniden Değerleme ve Muhasebe Kayıtlarına İlişkin Örnek	47
3.2. Azalan Bakiyeler Yöntemine Göre Amortisman	51
3.3. Duran Varlık Yenileme Fonu	54
3.4. Alacak ve Borç Senetlerinin Reeskontu	57
3.5. Finansman Fonu	62
3.6. Gayrimenkul ve İştirak Satışlarından Doğan Kârın Sermayeye İlavesinde Vergi İstisnası	66
3.7. Maliyet Bedeli Artırımı	69
3.8. Stok Değerlemede LIFO Yöntemi	72
3.9. Araştırma ve Geliştirme Fonu	74
3.10. Yatırım İndiriminde Endeksleme	75
3.11. Gider Artış Fonu	75

BÖLÜM 3

MAKRO GIDA VE İHTİYAÇ MADDELERİ SANAYİ VE TİCARET A.Ş. MALİ TABLOLARININ TMS-2'YE GÖRE DÜZELTİLMESİ

1. İŞLETME HAKKINDA GENEL BİLGİLER	77
2. MAKRO GIDA VE İHTİYAÇ MAD.SAN.TİC.A.Ş. MALİ TABLOLARININ (TMS-2)'YE GÖRE DÜZELTİLME ESASLARI VE UYGULAMADA KARŞILAŞILAN SORUNLAR İLE UYGUN GÖRÜLEN ÇÖZÜM YOLLARI	78
2.1. Makro Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin Bilanço Kalemlerinin Enflasyondan Etkilenme Derecelerine Göre Sınıflandırılması	81
2.2. Makro Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. Mali Tablolarının Tarihi Değer ile İfadesinin Sağlanması	88
2.3. 1996-1997 ve 1998 Yılı Mali Tablolarının 1998 Yılı Dönem Sonu Satın Alma Gücüne Göre İfadesinin Sağlanması ve Karşılaştırmalı Olarak Sunulması	98

2.4. Parasal Kalemlerin Neden Olduğu Satın Alma Gücü Kazanç ve Kayıplarının Dönem Sonucuna İlave Edilmesi	111
3. MAKRO GIDA VE İHTİYAÇ MAD.SAN.TİC.A.Ş.'YE AİT UYGULAMA SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	114
SONUÇ	115
EKLER	117
YARARLANILAN KAYNAKLAR	154

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1:	1996 Yılı Parasal ve Parasal Olmayan Değerler Tablosu	82
Tablo 2:	1997 Yılı Parasal ve Parasal Olmayan Değer Tablosu	84
Tablo 3:	1998 Yılı Parasal ve Parasal Olmayan Değerler Tablosu	84
Tablo 4:	1996 Yılı MDV Yeniden Değerleme Değer Artış Fonunun Elimine Edilmesinden Sonra Tarihi Değerler ile Bilanço	86
Tablo 5:	1997 Yılı MDV Yeniden Değerleme Değer Artış Fonunun Elimine Edilmesinden Sonra Tarihi Değerler ile Bilanço	91
Tablo 6:	1998 Yılı MDV Yeniden Değerleme Değer Artış Fonunun Elimine Edilmesinden Sonra Tarihi Değerler ile Bilanço	93
Tablo 7:	1996 Yılı MDV Yeniden Değerleme Değer Artış Fonunun Elimine Edilmesinden Sonra Tarihi Değerler ile Gelir Tablosu	95
Tablo 8:	1997 Yılı MDV Yeniden Değerleme Değer Artı Fonunun Elimine Edilmesinden Sonra Tarihi Değerler ile Gelir Tablosu	96
Tablo 9:	1998 Yılı MDV Yeniden Değerleme Değer Artış Fonunun Elimine Edilmesinden Sonra Tarihi Değerler ile Gelir Tablosu	97
Tablo 10:	1996 Yılı Tarihi ve Düzeltilmiş Bilançoları	99
Tablo 11:	1996 Yılı Tarihi ve Düzeltilmiş Gelir Tabloları	101
Tablo 12:	1997 Yılı Tarihi ve Düzeltilmiş Bilançoları	102
Tablo 13:	1997 Yılı Tarihi ve Düzeltilmiş Gelir Tabloları	104
Tablo 14:	1998 Yılı Tarihi ve Düzeltilmiş Bilançoları	105
Tablo 15:	1998 Yılı Tarihi ve Düzeltilmiş Gelir Tabloları	107
Tablo 16:	1996-1997-1998 Yılı Karşılaştırmalı Bilançoları	108
Tablo 17:	1996-1997-1998 Yılı Karşılaştırmalı Gelir Tabloları	110

Tablo 18:	1997 Yılı Parasal Kalemlerin Neden Olduğu	
	Satın Alma Gücü Kazanç ve Kayıplar Tablosu	112
Tablo 19:	1998 Yılı Parasal Kalemlerin Neden Olduğu	
	Satın Alma Gücü Kazanç ve Kayıplar Tablosu	113

GİRİŞ

Enflasyon, en genel tanımıyla fiyatlar genel düzeyinde meydana gelen sürekli ve hissedilir bir artıştır.

Ekonomik, sosyal ve siyasal nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan enflasyonun çeşitli türleri vardır. Bunların başlıcaları talep enflasyonu, maliyet enflasyonu, durgunluk içinde enflasyon ve fiyat enflasyonu'dur.

Talep Enflasyonu; toplam talepteki harcamaların, toplam arzın karşılayamadığı ölçüde artmasından kaynaklanmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde ortaya çıkan bu enflasyon, Türkiye ekonomisini de uzun yıllardır etkisi altında tutmaktadır.

Maliyet Enflasyonu; toplam talepteki harcamalardan bağımsız olarak üretim maliyetlerindeki aşırı artış ile ortaya çıkmaktadır.

Durgunluk İçinde Enflasyon; maliyet ve fiyat artışları olduğu halde, fiyat artışlarının, reel satınalma gücünün üzerinde seyretmesi nedeniyle piyasada talep eksikliğinin görülmesiyle ortaya çıkar.

Fiyat Enflasyonu; işletmelerin ürettikleri mal veya hizmetlerin gerçek piyasa değerlerinin üzerinde bir fiyat ile sunulmasından dolayı fiyatlar genel düzeyinde artışların olmasıdır.

Enflasyonun makro düzeyde ülkelerin yatırım ve tasarrufları üzerinde, dış ticaret ve ödemeler dengesi üzerinde, ekonomik büyüme ve vergi yükü üzerinde etkileri vardır. Mikro düzeyde ise işletmelerin aktif yapısının değişmesine, aşırı borçlanmaya, finansman sıkıntısına, maliyet artışlarına, ağır faiz yüküne ve kısaca işletmenin varlık unsurlarına etkisi olmaktadır.

Enflasyon ortamında işletme yöneticileri genellikle başarısız bir yönetim sergilerler. Bunun nedeni tahmin edilemeyen fiyat dalgalanmaları ekonomik hayatta belirsizliği ve riski artırdığından rasyonel karar almada çekilen zorluktur. İşletme yöneticilerinin sağlıklı karar alabilmeleri için gerekli olan piyasa ve maliyet analizlerinin tam ve doğru yapılabilmesi enflasyon dönemlerinde güçleşmektedir.

Bir ekonomik sorun olarak enflasyonun en önemli etkisi işletmelerin finansman yönleriyle ilgilidir. Enflasyonun işletmeler üzerindeki en olumsuz etkisi işletme yönetiminin temel veri kaynağı olan muhasebe ve onun ürettiği mali tablolar üzerinedir. Ana amacı işletmenin ticari faaliyetleri ve mali durumu hakkında ilgililere anlamlı,

gerçek ve güvenilir bilgi sunmak olan muhasebe, bu amacı gerçekleştirmek üzere bilanço, gelir tablosu vb. raporlar hazırlamaktadır. Normal ekonomik şartlarda muhasebe kendisinden beklenen fonksiyonları eksiksiz yerine getirmektedir. Ancak fiyat değişmelerinin yaşandığı bir ekonomik ortamda geleneksel muhasebenin ürettiği raporlar, gerçekleri yansıtmayan anlamsız veriler haline gelmekte ve işletme ilgililerini yanıltmaktadır. Bunun temel sebebi ise, geleneksel muhasebenin ölçü birimi olarak paranın nominal değerini veya sayısını esas alması ve değerlendirme ölçüsü olarak tarihi maliyetleri kullanmasıdır. Bu asıl gerçek, 1989 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC) tarafından “Hiperenflasyon İçerisindeki Ekonomilerde Finansal Raporlama” konulu 29 sayılı Uluslararası Muhasebe Standardı'nın yayınlanmasına neden olmuştur. Muhasebenin uluslararası standartları ile ilgili çalışmalar yapan kuruluşların en önemlisi olan IASC (International Accounting Standards Committee), 1973 yılında 71 devletten 97 muhasebe organizasyonunun katılmasıyla kurulmuştur. IASC 1975 yılından bu yana tüm dünya ülkelerinde uygulanması amacıyla uluslararası muhasebe standartları (IAS-International Accounting Standards) yayınlamaktadır. Her ülkede IASC üyesi olan kuruluşlar bu standartların ülke içinde uygulanması için çaba sarfetmektedirler. Nitekim, IASC'nın ülkemizdeki ilk üyesi olan TMUD (Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği), 1970'li yıllardan bu yana bu standartları Türkçe'ye çevirerek yayınlama faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Ülkemizin diğer IASC üyesi olan TÜRMOB (Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği) ise bu standartların ülkemizde de uygulanması ile ilgili çalışmalarını 1994 yılında oluşturulan TMUDES (Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Komitesi) kanalı ile bugüne getirmiştir. TMUDES, 9 Şubat 1994 tarihinde kurulmuş ve kuruluşunu izleyen günlerde otuz muhasebe standardının saptanması ile ilgili çalışmalarına başlamıştır. Muhasebe standardı ile ilgili çalışmalar tamamlanmıştır. TMUDES'in genel kurulu 14 Nisan 1996 tarihli toplantısında 11 Muhasebe standardına ilişkin son taslakların “Türkiye Muhasebe Standardı” olarak kabulüne oybirliği ile karar vermiştir. Bu muhasebe standartları 1 Ocak 1997 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

Türkiye Muhasebe Standartlarından ikincisi olan “Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama” standardında, son üç yıllık enflasyon oranının %100'e yakın ya da bu oranın üzerinde olan ekonomilerde enflasyonun varlığı kabul edilir. Bu durumda, finansal tabloların dönem sonundaki liranın satın alma gücüne göre düzeltilmesi gerekir. Düzeltme işleminde Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Türkiye geneli için yayınlamış olduğu toptan eşya fiyat endeksleri esas alınır.

Türkiye'de enflasyonun işletmeler ve muhasebeleri üzerindeki etkilerini gidermeye yönelik vergi mevzuatımızda çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Genel olarak

bir vergi ertelemesi yöntemi olarak ortaya çıkan bu düzenlemeler, finansal tabloların belirli kalemlerinin enflasyona karşı yeniden değerlendirilmesine yöneliktir.

Bu çalışmamızda, Türkiye’de enflasyon muhasebesi uygulamaları yerine enflasyonun finansal tablolar üzerindeki etkilerini gidermeye yönelik uygulanan vergisel önlemlerin yetersizliği ortaya konulmaya çalışılarak, TMS’2’nin uygulama sonuçları tartışılacaktır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, enflasyonun işletmeler üzerindeki genel etkileri belirtildikten sonra, muhasebe ve onun mali tabloları üzerinde yaptığı tahribatlar ortaya konmuştur. İkinci bölümde Türkiye Muhasebe Standartları’ndan “Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama Standardı” ve Türk Vergi Mevzuatına göre mali tabloların düzenlenme esasları açıklanmıştır. Üçüncü ve son bölümde ise, enflasyon ortamında finansal tabloların hazırlanmasında ve sunulduğunda Türk Vergi Mevzuatında yer alan düzenlemeler ile yetinen bir ticari işletmenin, geleneksel muhasebe verilerinden hareketle finansal tablolarının TMS’2 ye göre Genel Fiyat Düzeyi Muhasebe Modeli’ne uygun olarak yeniden düzenlenmesi yapılarak, uygulama sonuçları ortaya konmuştur.

BÖLÜM 1

ENFLASYONUN İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

1. ENFLASYONUN İŞLETMELERİN YATIRIM KARARLARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Enflasyondan kaynaklanan belirsizlik ve risk ortamı, büyümek, gelişmek ve ayakta kalabilmek için işletmelerin zorunlu bulunduğu yatırım yapma düşüncesinin uzun dönemde ortadan kalkmasına neden olmaktadır.

Enflasyon dönemlerinde görülen fiyat dalgalanmaları bazı malların kârlılığını artırırken, bazılarının kârlılığını ise düşürmektedir. Bu ortamda firmalar yatırım kararlarında çekimser kalmakta ve hatta yanlış yatırım kararları da alabilmektedirler.

Ülkemizde işletmeleri yatırım kararlarına teşvik için vergi sistemimizde bazı düzenlemeler getirilmiştir. Bunların en önemlisi yatırım indirimidir. Ancak bu teşvikten işletmeler yatırım süreci sonunda yani yatırım bittikten ve faaliyete geçtikten sonra yararlanabilmektedirler. Bunun sonucu olarak yatırım ile ilgili olarak katlanılan giderlerin karşılanması ancak faaliyet sonucu elde edilen kâr ile mümkün olmakta bu da enflasyon nedeniyle işletmeleri zarara uğratmaktadır.

Ayrıca enflasyon dönemlerinde tasarrufların daha fazla vergilendirilmesi yatırıma ayrılacak fonların azalmasına da neden olacaktır.

Fiyat hareketlerinin istikrarsız olduğu dönemlerde, fiyat hareketlerini dikkate almadan düzenlenen finansal tablolarda faaliyet sonuçları olduğundan fazla gözükebilmekte, işletmenin çeşitli dönemlerdeki faaliyet sonuçları hakkında yanlış bilgiler edinilmektedir. Fiyat hareketlerini dikkate almadan yapılan analiz sonuçlarına göre kararlar alınması, yönetimin çeşitli yanılgılara düşerek yanlış yatırım kararları vermesine neden olabilir.

İşletme yönetiminin başarısının ölçülmesinde temel veri kaynağı olan mali tabloların, para değerindeki değişimler gözönünde tutularak yeniden düzenlenmesiyle, işletmenin ekonomik ve mali yapısı ile faaliyet sonuçlarının daha gerçekçi, tam ve doğru olarak yansıtması sağlanmış olacaktır.

2. ENFLASYONUN İŞLETMELERİN SERMAYE YAPILARINA VE FİNANSMAN İMKANLARINA ETKİLERİ

İşletmeler için iki tür sermaye sözkonusudur; sabit sermaye ve işletme sermayesi. Sabit sermaye, bina, makine ve teçhizat gibi yatırımlardan, işletme sermayesi ise mal ve hizmetlerin üretiminde kullanılan varlıklardan oluşmaktadır.

Enflasyon dönemlerinde sabit sermayeyi oluşturan bina, makine ve teçhizatların maliyet değerleri üzerinden amortisman ayrılması bunların yenilenmeleri için gerekli fonun sağlanmasına yetmemektedir. Bunun sonucu olarak işletmeler sermaye kaybına uğramaktadır.

Diğer taraftan, hızlı enflasyon dönemlerinde sabit kıymetler için maliyet değerleri üzerinden amortisman ayrılması, işletmelerin fiktif olarak yüksek kâr elde etmeleri sonucunu verecektir. Bu yüksek enflasyon kârı işletmelerin otofinansman kaynaklarının azalmasına neden olur. Şöyle ki enflasyon dönemlerinde bilanço kârları çoğu kez yüksek ve yanıltıcı olmaktadır. Bu kârlar üzerinden ayrılan yedek akçelerde gerçek değerlerini göstermediğinden kendilerinden beklenen fonksiyonları yerine getirmekte yetersiz kalmaktadır. Çünkü otofinansman kaynaklarının enflasyondan etkilenmeleri bunların aktifte kullanılış şekline bağlıdır. Bu otofinansman kaynaklarının parasal varlık unsurları olarak elde bulundurulması (yani nakit veya benzeri değerler ya da alacak olarak bekletilmesi) bunların satınalma güçlerinde azalmalar meydana getirecektir. Bu kayıplar ise, tarihi değerlere göre düzenlenen gelir tablosunda dönem sonuçlarına yansıtılmadığı için dönem kârı olduğundan fazla gözükmektedir.

Enflasyonun işletme sermayesi üzerindeki etkisi ise, satışı yapılan malların yerine yenilerinin konulmasında artan sermaye ihtiyacından kaynaklanmaktadır.

Ayrıca işletmenin fiktif kârlar üzerinden vergi ödemesi ve bu kârlar üzerinden kâr dağıtımına gitmesi de işletme sermayesinin erimesine neden olmaktadır.

Enflasyon muhasebesi yöntemlerinin uygulanmasıyla işletmeler, gerçek kâra ulaşacak, sermaye kaybının önüne geçilecektir.

3. ENFLASYONUN İŞLETMELERİN VERİMLİLİKLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Hızlı enflasyon dönemlerinde firmaların verimlilikleri olumsuz yönde etkilenir. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Hızlı enflasyon dönemlerinde belirsizliğin artması nedeniyle işletmelerin uzun dönemli, tutarlı planlar yapamaması ve kaynak dağılımında etkinlik sağlayamaması verimliliği düşüren temel nedenlerdir.

Bundan başka işletme yöneticilerinin enflasyonun yükselttiği fiktif kârlar nedeni ile rehavete girmesi ve modern yönetim tekniklerinin uygulanmasında titizlik göstermemeleri verimliliklerinin azalmasının bir diğer sebebidir.¹

Mali tabloların paranın satınalma gücü gözönünde bulundurulmasıyla yeniden düzenlenmesiyle, fiktif kârlardan arındırılacak ve gerçek kâra ulaşılacaktır.

İşletme yöneticilerinin temel veri kaynağı olan mali tabloların doğru ve anlamlı bilgiler sunması bunlardan yararlanan işletme içi bilgi kullanıcılarının uzun dönemli ve tutarlı planlarında daha rasyonel kararlar almasını sağlayacak ve işletme verimliliğini artırıcı rol oynayacaktır.

4. ENFLASYONUN MUHASEBE ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Muhasebe, işletmenin varlıkları ve kaynakları üzerinde değişme yaratan mali nitelikteki ve para ile ifade edilen işlemlere ait bilgileri, genel kabul görmüş kavram ve ilkeler çerçevesinde, kaydetmek, sınıflandırmak, özetlemek, analiz etmek ve yorumlamak suretiyle ilgili kişi veya kurumlara raporlar halinde sunmaktır.²

Muhasebe sistemi içinde, toplanan veya kaydedilen, işletme için finansal sonuçlar doğuran olay ve işlemlere ilişkin bilgilerin, zaman aralıklarıyla ilgililere sunulmasında kullanılan finansal tabloların, işletme ile ilgili olan birimlere işletme hakkında gereksinme duydukları konularda gerekli, doğru bilgileri verecek biçimde düzenlenmesi zorunludur.³

Finansal bilgilerin yararlılığını belirlemek ve bu yararlılığı artırmak vazgeçilmez bir önem taşımaktadır.

Finansal bilgilerin yararlılığını belirleyen nitelikler ise şunlardır:⁴

-İlgili olma (relevancy); finansal bilgi ilgili dönemin ekonomik etkilerini taşımalıdır.

-Önemlilik ve öncelik (materiality); muhasebenin ürettiği çok sayıda bilgilerin önemlilik ve öncelik derecesine göre ayıklanması gerekir.

-İleriye dönük tahminde bulunabilme (predictability); finansal bilgiler, bilgi kullanıcılarının ileriye dönük tahminde bulunmalarını sağlayacak nitelikte olmalıdır.

-Karşılaştırılabilirlik (comparability) ve devamlılık (consistency); karşılaştırılabilirlik ve devamlılık nitelikleri birbirlerini tamamlamaktadır. İşletmeler

¹ Mehmet, Bakır. "Enflasyonun İşletmeler Üzerindeki Etkileri ve Bu Etkileri Gidermede Vergisel Çözüm", **Vergi Sorunları** (Sayı.96, Eylül 1996), s.125-128.

² Fevzi Sürmeli. **Muhasebe Bilgi Sistemi**. (Eskişehir: 1996), s.31-32.

³ N.Akdoğan ve N.Tenker. **Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri** (İstanbul: Mart 1997), s.589-590.

⁴ Ahmet Yüksel. **Enflasyon Muhasebesi** (İstanbul: Aralık 1997), s.16-17-18-19.

farklı dönemlerde aynı muhasebe ilke ve yöntemlerini kullanmalıdırlar.

Fiyatların istikrarlı olduğu dönemlerde tarihi maliyetler muhasebesi, finansal bilgilerin yararlılığını belirleyen nitelikleri karşılayabilen yeteneklere sahip bir muhasebedir. Bununla beraber, özellikle amortismanların ve stokların saptanmasında taraflı (subjektif) yargılara dayanmasına rağmen; aslında tarihi maliyetler muhasebesi gerçekleştikleri zaman kesimi itibariyle en gerçekçi, doğru, belgelere dayalı nitelikte bilgileri üretmektedir.

Ancak fiyatların değişmeler gösterdiği bir ekonomik ortamda sözkonusu muhasebenin ürettiği ve sunduğu bilgilerin yararlılığı büyük ölçüde azalmaktadır. Bunun nedeni, tarihi maliyetler muhasebesinin finansal bilgilerin üretilmesinde kullandığı ölçek biriminin ve değerlendirme anlayışının bir sonucudur. Nitekim, finansal bilgilerin ve raporların yararlılığını gerçekleştirecek koşullardan biri, finansal bilgilerin yıllar itibariyle eşdeğerde para birimleriyle belirlenmesidir. Ancak, tarihi maliyetler muhasebesi paranın nominal değerini veya sayısını ölçü birimi olarak seçmekle bu koşul karşılayamamaktadır.

Muhasebe, işletme ile ilgili olan birimlere işletme hakkında ihtiyaç duydukları konulara göre gerekli bilgileri vermek zorundadır. Dolayısıyla muhasebe işletme ile ilgilenen birimlere işletmenin dönem içerisindeki işletme faaliyetleri ile ilgili olarak ne yönde ilerlediğini ve sonuçta nereye ulaştığını gösteren mali tabloları düzenler. Böylece söz konusu ilgililer bilanço ve gelir tablosunu inceleyerek işletme hakkında bir yargıya ulaşırlar ve beklentilerine yön verirler.

İşletmeyi yöneten kesim için ise muhasebe, temel mali tablolar olan bilanço ve gelir tablosuna ek olarak ihtiyaçlarına cevap verecek ek raporlarını düzenler ve bunu ilgili dönem boyunca periyodik aralıklarla devam ettirerek yönetime üretim maliyetlerinin saptanmasında, fiyat politikasının belirlenmesinde, planlama ve bütçe konusunda ve işletmenin geleceği ile ilgili yatırım kararlarının verilmesinde yardımcı olur. Ancak sözkonusu bu kararlar fiyatlar genel seviyesinde meydana gelen değişikliklerden dolayı bir takım eksiklik ve yanlışları bünyesinde taşımaktadır.

Nitekim paranın satınalma gücündeki değişikliği dikkate almayan geleneksel muhasebe sisteminin sunduğu mali tablolar reel veriler yanında enflasyonun yol açtığı fiktif verileri de içerdiğinden homojen nitelikte değildirler.⁵

Muhasebenin temel ilkeleri, paranın ölçü birimi olma, maliyet, sosyal sorumluluk, kişilik, dönemsellik, tutarlılık, karşılaştırma, tam açıklama, objektiflik, tahakkuk, tutuculuk ilkeleri, enflasyon dönemlerinde bilançoların ve gelir tablolarının homojenliğini, gerçekçiliğini, doğruluğunu ve karşılaştırma yapma olanağını ortadan kaldırmaktadır.⁶

⁵ Bakır, a.g.e., s.129.

⁶ R.Hacıüstemoğlu, **Enflasyon Muhasebesi Uygulamaları** (İstanbul: 1997), s.18.

Enflasyonun işletmeler üzerindeki en önemli olumsuz etkisi, işletme yönetiminin temel veri kaynağı olan muhasebe ve onun ürettiği mali tablolar üzerindeki etkisidir. Buna göre enflasyon; mali tabloların homojenliğini ve standart olma özelliğini zedeleyerek, işletmenin ekonomik ve mali yapısının faaliyet sonuçlarını tam ve doğru olarak yansıtmasına engel olmaktadır.

Enflasyonun mali tablolar üzerindeki etkileri Bilanço ve Gelir Tablosu üzerindeki etkileri olarak iki ayrı biçimde incelenebilir.

4.1. Enflasyonun Bilanço Üzerindeki Etkileri

Bilanço, belirli bir tarihte firmanın varlıklarını (aktif değerlerini), borçlarını ve özsermayesini tasnifli bir şekilde gösteren bir tablodur. Diğer bir tanımlamaya göre ise, bilanço, muhasebe prensiplerine göre tutulan defterdeki hesapların, belirli bir tarihte fiilen veya kuramsal olarak kapatılmasıyla saptanan ve gelecek döneme devrolunan borç ve alacak bakiyelerinin bir listesi veya özettir.

Enflasyonist ortamda ulusal para, para olmanın iki temel fonksiyonu olan ölçme birimi olma ve kıymet saklama fonksiyonlarını yerine getirememektedir. Bunun sonucu olarak, Türk Lirası birimine göre sunulan bilançolar ve faaliyet sonuçları doğruluğunu büyük ölçüde yitirmekte, farklı tarihlerde ortaya çıkan işlem ve olayların karşılaştırılmasını önlemekte ve dolayısıyla yanıltıcı sonuçlar oluşturmaktadır.

Enflasyon uzun dönemde bilançoları yavaş yavaş tahrip ederek, bunları anlamsız hale getirmektedir. İşletmelerin bilançolarında yer alan aktif ve pasif kalemlerde, paranın birbirinden farklı satınalma gücüyle yer alması yani parasal değerlerin güncel değerler, parasal olmayan değerlerin maliyet değeriyle bulunmasıyla bilanço homojenliğini kaybetmekte ve parasal kazanç ve kayıplar ortaya çıkmaktadır.

İşletmenin varlık ve kaynak yapısını yansıtan bilançolar fiyat hareketlerinden büyük ölçüde etkilenmekte, enflasyon dönemlerinde gerçeği yansıtamamaktadır. Enflasyonun işletmenin varlık ve kaynak yapısı üzerindeki etkilerini ayrı ayrı incelemekte yarar vardır.

4.1.1. Enflasyonun Varlık Yapısı Üzerindeki Etkileri

İşletme varlıklarını oluşturan ekonomik değerleri fiyat hareketlerini izleyip izleyemedikleri gözönünde tutmak suretiyle iki kısma ayırmak olanaklıdır.

- i. Parasal olmayan varlıklar,
- ii. Parasal varlıklar.

i.Parasal Olmayan Varlıklar: Para değerindeki değişimlere paralel olarak nominal değerleri değişen, fakat satınalma güçleri aynı kalan varlık unsurlarıdır. Maddi duran varlıklar, stoklar gibi kalemler, yabancı para birimi ile tahsil edilecek alacaklar, yabancı paralar, gelecek dönem giderleri, bazı koşullarda verilen avanslar, hisse senetleri gibi kalemler bunlara örnek gösterilebilir. Eldeki stokların miktarı değişmediği halde, fiyat yükselmeleri nedeni ile nominal değerlerinde (maliyet değeri ile piyasa değeri arasındaki fark) yükselmeler olmakta ve gerçek değerlerini korumaktadırlar. Stoklar, işletmede uzun süre hareketsiz kalan değerler değillerdir. Stoklar ne kadar çabuk paraya çevrilirse, para değerindeki değişimlerden o kadar az etkilenirler. Bilindiği gibi stoklar, bilançoda maliyet değerleri üzerinden gösterilirler. Fiyatlar düzeyindeki artışların stoklara olan etkisi, stok değerlendirme yöntemlerinin herbirine göre farklılık gösterecektir. Örneğin FIFO yöntemi uygulanmış ise, dönem sonu stok değeri yüksek gösterilecek ve mal satış kârı fiyat artışlarından doğan kârları da içerecektir. Böylece dönem kârı gerçekten daha fazla gözükecektir. LIFO yöntemi uygulanmış ise, dönem sonu stok değeri, piyasa fiyatlarının çok altında bulunacak ve işletmenin gerçek mali durumunu ifade etmeyecektir. Yani fiyat artışlarından doğan kârları en aza indirecektir.⁷

Enflasyonun stoklar üzerindeki etkisinin, stokların devir hızına, stoklara yapılan yatırımın toplam varlıklar içerisindeki oransal önemine, stokların kâr düzeylerine ve fiyatlardaki değişimin oransal değerine bağlı olduğu söylenebilir.

Reel duran varlıklar olarak da adlandırılan maddi duran varlıklar; amortismanına bağlı olan ve olmayan maddi duran varlıklardan meydana gelir.

Amortismanına bağlı olmayan maddi duran varlıklar, genel olarak araziler ve boş arsalarlardır. Paraya çevrilme imkanı fazla olmayan bu tür varlıkların, işletmede sonsuz denebilecek bir ömre sahip oldukları söylenebilir. Bu tür değerler; yıpranma, aşınma, eskime ve moda yitirme gibi etkenlerle değer kaybına uğramadıklarından bunlardan amortisman ayrılması söz konusu olmaz.

Enflasyonun egemen olduğu dönemlerde fiyat hareketlerinden önemli ölçüde etkilenmeyen amortismanına bağlı olmayan bu tür değerlerin, enflasyon dönemlerinde dönem sonucuna herhangi bir etkileri yoktur. Bu değerler üzerindeki fiktif kâr, ancak: bunların satılmaları durumundaki satış geliri, düşük kalmış bulunan maliyet değerlerinin üzerinde oluşacağı için ortaya çıkabilir.

Üretimde kullanılmak veya sermaye ve yatırım amacıyla satın alınmış bulunan binalar enflasyon dönemlerinde, gerçek değerlerini korurlar. Bilindiği gibi geleneksel muhasebe ilkelerine göre maddi duran varlıklar, bilançoda maliyet değeri ile gösterilmektedir. Amortisman fonları bu değerler üzerinden oluşturulacağından, konu

⁷ Ertuğrul Çetiner. **İşletmelerde Mali Analiz** (Ankara: 1996), s.198.

ile ilgili bu fonlar enflasyon dönemlerinde çok düşük düzeyde kalmaktadır. Bu durum, maddi duran varlıkların üretim gücünün ve ekonomik değerlerinin olduğu gibi korunmasını ve yenilenmelerini olanaksız kılmaktadır.

Makineler özellikle üretim işletmelerinde önemli bir işleve sahiptirler. Bunlar da diğer duran varlıklar gibi enflasyona karşı dayanıklı ve işletmeyi enflasyon tehlikesine karşı koruyucu kalemlerdir. Ancak, fiyatlar genel düzeyindeki yükselişler sonucunda bilançoda görünen değerleri, gerçek değerlerinin ya da piyasa değerlerinin çok gerisinde kalmış olur. Fiyatların hızlı ve önemli ölçüde arttığı dönemlerde; bu tür değerler için maliyet fiyatı temeline göre hesaplanmış amortisman fonları çok yetersiz kalır. Böylece eskiyen bir makinenin yerine yenisini koyabilmek, dolayısıyla işletmenin üretim kapasitesini koruyabilmek olanaksızlaşır.

Demirbaşlar, makinelere oranla daha kısa ömürlüdürler. Bunların aktifler içerisindeki önemleri de az olduğundan, işletmenin üretim gücü ve işletme sonuçları üzerine etkileri de az olur. Özellikle bazı demirbaşların kullanılma süreleri bir hesap dönemi kadar kısa olduğu için, hızlı amorti edilip yenilenirler. Bu nedenle, enflasyonun, bu değerler üzerindeki etkisi her zaman hissedilemez. Demirbaşlar gibi bazı maddi duran varlıkların toplam varlıklar içindeki oransal payları az olduğundan, bunların da enflasyondan etkilenme dereceleri, işletme üzerinde fazlaca hissedilmeyecektir.

Maddi olmayan duran varlıklar; ilk kuruluş giderleri, sermaye artırma giderleri, tahvil ihraç giderleri, hisse senedi ve emisyon giderleri ile benzer nitelikteki fiktif kalemlerden oluşur. Bunların satış değerleri bulunmadığı için, bu değerlerin paraya çevrilmesi söz konusu değildir. Bu gider kalemleri birden fazla dönemi ilgilendirdiklerinden, belirli bir zaman sonunda itfa edilmek üzere aktifleştirilebilmektedirler. Ancak bu süre içerisinde enflasyondan etkilenen maddi olmayan duran varlıklar, görüntü kârın ortaya çıkmasına neden olurlar.⁸

Çünkü itfa payları enflasyon dönemlerinde olması gerekenden az ayrıldığı için dönem sonucu olduğundan fazla gözükmektedir. Ayrıca, amortisman giderleri gerçek değerleri üzerinden hesaplanmadığı için dönem kârı olduğundan fazla gözükmektedir.

Aynı biçimde yabancı paralar ve yabancı para birimi ile olan alacaklar, enflasyon karşısında değerlerini koruyabilirler. Enflasyon ortamında Türk parasının değeri düşeceğinden yabancı paralar değer kazanacaktır. Her ne kadar döviz kurlarının değişmesi başka etmenlerle ilgili ise de, dolaylı olarak fiyat yükselmelerinden de etkilendiği ortadadır.

---

⁸ Nejat Akıncı-Necmettin Erdoğan. **Finansal Tablolar ve Analizi** (İzmir: 1995), s.306.

Diğer taraftan gelecek döneme ait giderler hesabı da enflasyon karşısında değerini koruyabilir. Ancak burada işletmenin karşı taraftan gelecek dönemde hizmetin yapılmasını herhangi bir fark ödemediğinden isteme hakkının olması demektir. Aksi halde, yani tutarı sabit olan belli bir paranın istenme hakkının olması durumunda bu hesabın parasal olmayan varlıklar arasında yer almayacağı ortadadır.⁹ Bu gider kalemi; gelecek dönemde yararlanılacak bir mal ya da hizmet bedelinin önceden ödenmesiyle oluşur. Bundan dolayı da işletmenin kârından mal ya da hizmetin cari maliyeti ile ödemenin yapıldığı dönemdeki maliyeti arasındaki fark kadar bir görüntü kâr oluşur.¹⁰

Bazı koşullar altında verilen avanslar da, parasal olmayan varlıklar arasında yer almaktadır. Mal ve hizmet isteme hakkını temsil eden ve normal olarak mal ve hizmet maliyetine dönüşecek olan önceden verilmiş para ve benzeri değerleri oluşturan avans hesabı, herhangi bir fark ödemediğinden bir mal veya hizmeti isteme hakkını vermesi durumunda parasal olmayan varlıklar arasında yer alacaktır.

Gerek dönen varlıklar arasında yer alan geçici yatırımlar ve gerekse uzun süreli yatırımlar da, para değerindeki değişimlerden etkilenirler. Yatırımlar içinde yer alan hisse senetleri ve iştirak payları, fiyatlar genel seviyesindeki yükselmeyi yakından izlerler. Fiyatların yükselmesine paralel olarak bunlardan sağlanan kâr payları da artar. Ancak tahvillerin yıllık faizleri ve itfa payları sabit olduğundan, yazılı değerleri aynen kalmakta ve satılma güçleri azalmaktadır.¹¹

ii.Parasal Varlıklar: Para değerindeki değişimler karşısında nominal değerlerini (yazılı değerlerini) aynen koruyan, ancak satılma güçleri fiyat hareketlerine göre ters yönde değişen varlık unsurlarıdır. Parasal varlıklara; kasa, banka, alacak senetleri, alacaklar, tahviller, depozito ve teminat gibi kalemler örnek olarak gösterilebilir. Bu kalemler, fiyat hareketleri ne olursa olsun nominal değerlerini aynen korumakta, ancak satılma güçlerini kaybetmektedirler.

Enflasyon ortamında parasal varlıkları fazla olan işletmeler enflasyondan dolayı satılma güçlerinde kayıplara uğrayıp zarar ederken, parasal olmayan varlıkları fazla olan işletmeler satılma güçlerini aynen koruyabilirler.

Gerek kasadaki paralar, posta havaleleri ve çekler, gerekse bankalardaki mevduat bilançoda nominal değerleri üzerinden gösterildikleri için enflasyon nedeni ile değer kaybına uğrarlar. Senetsiz alacakların ise, vadeleri kısa ve dönme çabuklukları farklı olduğundan, bunların fiyat hareketlerinden etkilenme derecelerinin az olduğu düşünülebilir. Ancak; kuramsal olarak doğru olan bu düşünce, uygulama açısından

⁹ Akdoğan ve Tenker, **a.g.e.**, s.592.

¹⁰ Akıncı ve Erdoğan, **a.g.e.**, s.307.

¹¹ Çetiner, **a.g.e.**, s.198.

farklı sonuçlar verebilir. Çünkü, kredili satış yapan işletmelerde alacaklar sürekli olarak yenilendiğinden, alacakların önemli bir bölümü alıcılar üzerinde beklemektedir. Bu durum, söz konusu alacakların enflasyon nedeni ile değer kaybına uğramalarına neden olmaktadır. Senetli alacakların fiyat değişmelerinden etkilenme dereceleri senetlerin vadeleri ile yakından ilişkilidir. Kısa vadeli senetlerde değer kaybı az, uzun vadeli senetlerde ise fazladır.¹²

Özetlemek gerekirse, bilançoda yer alan varlıklardan parasal olmayan varlıklar fiyat hareketleri doğrultusunda değer kazanmaktadır. Ancak bu varlık unsurları bilançoda maliyet değerleri ile gösterildiğinden, enflasyon ortamında gerçek değerlerinden az gözükmekte, bu da bilançoyu analiz edenleri yanıltmaktadır. Tarihi değerlere göre düzenlenen bilançolarda varlık unsurları maliyet değeri ile gösterildiğinden, gerçeği yansıtmaktan uzaklaşmaktadır.¹³

4.1.2. Enflasyonun Kaynak Yapısı Üzerindeki Etkileri

Fiyat hareketlerinin işletmenin kaynak yapısı üzerindeki etkilerini belirlerken, kaynak unsurlarında parasal olup olmadıklarının gözönünde bulundurulması gerekmektedir.

i.Parasal Kaynak Unsurları (Parasal Pasif Kalemler): Parasal pasif kalemler, kanuni para ile belli bir tutar olarak ödenecek olan nominal değer karakterindeki hesaplardır. Örneğin satıcılara borçlar, banka kredileri, alınan diğer uzun vadeli krediler, tedavüldeki tahviller, gider tahakkukları, alınan depozito ve teminatlar, borç senetleri gibi hesaplar parasal pasif kalemlerdir.

Enflasyon ortamında, fiyatlar yükselirken, borçlarda muhasebede gösterilen tutarlar üzerinden ödeneceğinden, işletmenin gerçek borç yükü azalmakta ve özkaynaklarda gerçek bir artış olmaktadır.

Aslında parasal pasif kalemleri, parasal aktif kalemlerinden fazla olan işletmeler enflasyondan kârlı çıkarken, parasal aktif kalemleri parasal pasif kalemlerinden fazla olan işletmeler zararlı çıkmaktadır. Ancak bu kazanç ve kayıpların büyüklüğü, alacakların ve borçların devir hızına yani vadelerine ve fiyatlar genel düzeyindeki artış oranına bağlı olacaktır.

ii.Parasal Olmayan Kaynak Unsurları: Parasal pasif kalemler dışında kalan pasif hesaplar, parasal olmayan kaynak unsurları arasında yer almaktadır. Bu kalemleri özkaynak hesapları, gelecek dönem gelirleri, yabancı para birimi ile ödenecek borçlar, alınan avanslar biçiminde sıralayabiliriz.

¹² Akıncı ve Erdoğan, a.g.e., s.307.

¹³ Akdoğan ve Tenker, a.g.e., s.593.

Bunlardan özkaynak hesaplarının enflasyondan etkileniş biçimleri, bunların aktifte kullanılış biçimine ve aktifteki değerlerin enflasyondan etkileniş biçimine bağlıdır. Eğer işletme, özkaynaklarını parasal olmayan aktif değerlere yatırmış ise fiyat yükselmeleri halinde, söz konusu varlıklar değer kazanacağından özkaynaklar da olumlu yönde etkilenecektir. Diğer taraftan özkaynakların parasal varlık unsurları için kullanılması yani nakit ya da benzeri değerler olarak elde tutulması veya alacak olarak bekletilmesi durumunda işletme gerçek değer kaybına uğrayacak ve özkaynakların satınalma gücünde azalmalar olacaktır. Bu kayıplar ise, tarihi değerlere göre düzenlenen gelir tablosunda dönem sonuçlarına yansıtılmadığı için dikkate alınmamakta, dolayısıyla dönem kârı olduğundan fazla gözükmektedir.

Aynı biçimde gelecek dönem gelirlerinin peşin tahsil edilmesinden sağlanan kaynak, fiyat yükselmeleri karşısında, söz konusu kaynağın kullanış biçimlerine göre gerçek değerini koruyabilir.

Yabancı para birimi ile ödenecek borçlar da parasal olmayan kaynaklardandır. Döviz kurundaki değişimler karşısında yabancı para birimi ile ödenecek borçlarda da artışlar olmaktadır. Diğer taraftan alınan avanslar hesabı da yapılan anlaşmanın özelliğine göre, parasal pasif kalemler veya parasal olmayan pasif kalemler arasında yer alabilir. Eğer alınan avanslar, bir hizmetin yapılması veya bir malın teslimi taahhüt edilmiş ve geçen zaman süresi içinde oluşacak fiyat artışlarından alıcının sorumlu tutulamayacağı kabul edilmiş ise, alınan avansların parasal olmayan pasif kalemler arasında düşünülmesi gerekecektir. Aksi halde, yani fiyat değişimlerinin alıcıya yansıtılması olanağının var olması halinde alınan avanslar, parasal değerler arasında yer alacaktır.

Alınan avansların, parasal olmayan pasif kalem karakteri taşıması durumunda, fiyatların yükseldiği enflasyon dönemlerinde, yapılması veya teslimi taahhüt edilen hizmet veya malın maliyetlerinde artış olacağından bir zarar ortaya çıkabilecektir. Ancak bu zararın gerçek tutarı, alınan avansın aktifte kullanılış biçimine ve aktifteki varlıkların fiyatlarında oluşacak değişimin büyüklüğüne bağlı olacaktır.

4.2. Enflasyonun Gelir Tablosu Üzerindeki Etkileri

İşletmenin belirli bir dönemdeki satışlarını, diğer gelir kalemlerini ve bu gelirlerin elde edilmesi amacıyla katlanılan maliyet ve giderlerini gösteren gelir tablosu, işletme ilgililerinin işletmenin gelişmesinin değerlendirilmesinde önceden belirlenen amaçlara işletmenin ne ölçüde ulaştığının saptanmasında, yönetimin başarı derecesinin etkinliği ile amaçlarının, yatırım ve kâr dağıtım planlarının değerlendirilmesinde, işletmenin

ekonomik dengesinin ve zayıf yönlerinin saptanmasında yararlandıkları önemli bir araçtır.¹⁴

Enflasyon dönemlerinde maliyet değeri üzerinden saptanan giderler ile güncel değerle gösterilen gelirler arasındaki fark hem enflasyonun etkisini hem de faaliyetin başarısını içermektedir.¹⁵

4.2.1. Enflasyonun Gelir Kalemleri Üzerine Olan Etkisi

Gelir kalemleri, ya işletmenin esas faaliyet sonucu elde ettiği gelirlerdir, ya da işletmenin diğer faaliyetleri sonucu elde edilen gelirlerdir.

İşletmenin ana uğraş konusu olan mal ve hizmet satışlarından sağlanan satış gelirlerinde, gerçek bir artışın olup olmadığının saptanabilmesi için; satılan miktarlarda herhangi bir artışın olup olmadığının belirlenmesi ve söz konusu artışın paranın satın alma gücündeki kayıplarını karşılayıp karşılayamayacağına saptanması gerekir. İlk bakışta işletmenin döneme ilişkin satış tutarlarında, geçmiş yıllara göre önemli artışlar olduğu görülüp, olumlu bir izlenim edinilebilir. Oysa fiyat hareketleri gözönünde bulundurulduğunda aslında, satış tutarlarındaki artışın fiyattaki artıştan kaynaklandığı miktardan dolayı herhangi bir artışın olmadığı görülebilir.

İşletmenin esas faaliyet konusu dışında elde ettiği faiz gelirleri, fiyat artışlarından etkilenmeyecektir. Zira faiz tutarı sabit kalmaktadır. Duran varlıkların satışından elde edilen kârlar ise gerçek değeri ifade etmemektedir. Zira duran varlıklar maliyet değerleri üzerinden gösterilmekte ve amortismanları maliyet değerleri üzerinden hesaplanmaktadır.

Yeniden değerlemenin yapılmadığı kabul edilirse iştirak gelirleri de fiyatlar genel düzeyinin yükseldiği dönemlerde, işletmenin gerçek kârını artırır. Zira dağıtılan kâr payları böyle dönemlerde yüksektir.

4.2.2. Enflasyonun Gider Kalemleri Üzerine Olan Etkisi

Gider kalemleri de ya işletmenin esas faaliyeti sonucu yaptığı giderler, ya da işletmenin diğer faaliyetleri sonucu yaptığı giderlerdir. Satışların maliyeti, satış giderleri ve yönetim giderleri işletmenin esas faaliyeti sonucu yaptığı giderlerdir.

¹⁴ Akdoğan ve Tenker, **a.g.e.**, s.593-594.

¹⁵ Hacırüstemoğlu, **a.g.e.**, s.25.

Gelir tablosunda enflasyonun etkilediği en önemli maliyet unsuru satılan malın maliyeti kalemidir. Stoklar maliyet değeri ile gösterildiğinden (maliyet ve değeriyleme gerçek değeri bilindiği durumda), fiyat yükselişleri dikkate alınmamakta, dolayısıyla satılan malın maliyeti olduğundan az gözükmektedir. Bu ise satış kârının olduğundan fazla hesaplanmasına yol açmaktadır.

İşletmenin diğer faaliyetleri sonucu yaptığı giderlerde meydana geldikleri dönemin fiyat artışları oranında enflasyondan etkilenirler.

Enflasyondan etkilenen bir diğer gider unsuru da amortisman giderleridir. Geleneksel muhasebede amortisman giderleri, maddi duran varlıkların maliyet değeri üzerinden ayrıldığından, yetersiz kalmakta ve görüntü kârların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Aynı durum itfa payları için de geçerlidir.

4.2.3. Enflasyonun Dönem Net Kârı Üzerine Olan Etkisi

Para değeriindeki düşüşler, işletmenin elde ettiği kârı olduğundan fazla gösterecektir. İşte işletmenin esas faaliyeti sonucu elde ettiği kârın bir kısmı genel fiyatlar düzeyindeki artış nedeniyle ortaya çıkan kârdır (fiktif kâr).¹⁶ Enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde bu fiktif kârlar üzerinden vergi (enflasyon vergisi) ödenmektedir. Gerek esas faaliyet konusu malların alım satımında, gerek uzun süreler önce alınmış ve halihazır değeri çok altında maliyet bedelleriyle aktifte yer alan kıymetlerin satılmasında fiyat artışlarının uzantısı olarak fiktif kârlar oluşmakta ve oluşan bu fiktif kârlar üzerinden hesaplanan ve ödenen vergiler ile dağıtılan kârlar işletmelerin özsermayelerini ve mali güçlerini zayıflatmaktadır.

¹⁶ Çetiner, a.g.e., s.199-200.

BÖLÜM 2

TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARINDAN (TMS-2) VE TÜRK VERGİ MEVZUATINA GÖRE MALİ TABLOLARIN DÜZELTİLMESİ

1. TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI

Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK), 9 Şubat 1994 tarihinde kurulmuş ve kuruluşunu izleyen günlerde otuz muhasebe standardının saptanması ile ilgili çalışmalara başlamıştır. Otuz komisyon ile yürütülen bu çalışmalar sonucunda onbir muhasebe standardı ile ilgili çalışmalar tamamlanmıştır. TMUDESK'in genel kurulu 14 Nisan 1996 tarihli toplantısında 11 muhasebe standardına ilişkin son taslakların "Türkiye Muhasebe Standardı" olarak kabulüne oybirliği ile karar vermiştir. Bu muhasebe standartları 1 Ocak 1997 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

TMUDESK genel kurulunun Türkiye Muhasebe Standartlarının saptanmasında benimsediği temel ilkeler şu şekildedir;

1-Saptanan muhasebe standartları uluslararası muhasebe standartları ile uyumlu olmalıdır.

2-Türk ekonomisi ve işletmelerinin yapısı ile gereksinimleri gözönünde bulundurulmalıdır.

Standart çalışmalarında, bu ilkeler doğrultusunda standartların saptanması için gereken özen gösterilmiştir.

Kurul, 17 Aralık 1996 tarihli toplantısında standart formatının aşağıdaki şekilde olmasını öngörmüştür:

1-Amaçlar

2-Tanımlar

3-Standardı içeriği

4-Yürürlük tarihi

Yayınlanmış Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) aşağıdaki standartlardan oluşmaktadır.

TMS 1- Muhasebe Politikalarının Açıklanması

TMS 2- Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama

- TMS 3- Nakit Akış Tabloları
- TMS 4- Satışlar ve Diğer Olağan Giderler
- TMS 5 Konsolide Finansal Tablolar
- TMS 6- İştiraklerdeki Yatırımların Muhasebeleştirilmesi
- TMS 7- Yatırımların Muhasebeleştirilmesi
- TMS 8- Maddi, Maddi Olmayan Duran Varlıklar ile Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar
- TMS 9- Amortisman Muhasebesi
- TMS 10- Dönem Net Kârı veya Zararı, Temel Hatalar ve Muhasebe Politikalarındaki Değişiklikler
- TMS 11- Finansal Bilgilerin Bölümlere Göre Raporlanması.

Muhasebe standartları, finansal tabloların işletmelerin ekonomik faaliyetlerini yansıtabildiği ölçüde anlamlıdır. Finansal tablolar muhasebe standartlarına uyularak hazırlandıklarında tabloların kabul edilme ve dikkate alınmaları güç kazanır. Finansal tabloların kamuya açıklanmaları halinde yapılacak denetimlerde şeffaflığı sağlayacak göstergeler olarak muhasebe standartları esas alınır.

2 Numaralı Türkiye Muhasebe Standardı yüksek enflasyon ortamında konsolide mali tablolar da dahil olmak üzere temel finansal tabloların düzenlenme esaslarını içerir.¹⁷

1.1. TMS 2- Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama Standardı(*)

1.1.1. Amaç

Madde 1:

a-Bu standart yüksek enflasyon ortamında, temel finansal tabloların (konsolide olanlar dahil) düzenlenme esaslarını içerir.

b-Yüksek enflasyonlu dönemlerde Türk Lirası birimine göre sunulan faaliyet sonuçları ve finansal durumun bir anlam taşımayacağı, liranın satın alma gücünde meydana gelen azalışlar, farklı tarihlerde ortaya çıkan işlem ve olayların karşılaştırılmasını önleyeceği ve sonuçların yanıltıcı olacağı göz önünde tutularak finansal tabloların, dönem sonundaki liranın satınalma gücüne göre düzeltilmesi sağlanır.

¹⁷ **Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu I** (İzmir: İzmir Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası, Ekim 1996.

(*) Türkiye Muhasebe Standartları, 1997, s.23-27. TÜRMOB (Türkiye Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği) Eylül 1996, Ankara.

c-Düzeltilme işlemi muhasebe kayıtları dışında raporlar aracılığıyla yapılır.

1.1.2. Tanımlar

Madde 2:

Bu standatta geçen terimlerin anlamları aşağıdaki gibidir:

a-Genel Fiyat Düzeyi Muhasebesi: Genel fiyat değişmelerinin finansal tablolar üzerinde oluşturduğu etkileri gidermek amacıyla finansal tabloların genel fiyat endeksleri ile düzeltilerek finansal tablo verilerinin, finansal tablonun düzenlendiği tarihteki liranın satın alma gücüne göre ifadesinin sağlanmasını öngören yöntemdir.

b-Cari Maliyet Muhasebesi: Finansal tablolardaki kalemlerin cari değerleri ile değerlendirilmesini öngören yöntemdir. Cari değer, net cari yenileme maliyeti veya net cari yenileme maliyetinden daha küçük olmak kaydıyla, varlığın satılması halinde elde edilecek net nakit değeri veya varlığı kullanmakla sağlanacak nakit girişlerinin net bugünkü değerinden büyük olanıdır.

c-Net Cari Yenileme Maliyeti: Bilançonun düzenlendiği tarihte sahip olunan varlığın yenileme maliyeti, aynı yaştaki, aynı verimdeki benzer varlıkların veya benzer üretim ve hizmet sunabilen ya da benzer kâr edebilme yeteneğine sahip olan varlıkların edinilmesi için katlanılacak maliyetlere eşit bir değerdir.

d-Net Nakit Değer: (Net Gerçekleşebilir Değer) Varlıkların, cari piyasa koşullarında kolaylıkla, elden çıkartılabilecekleri varsayımı altında, satılmaları durumunda elde edilebilecek nakit miktarıdır.

e-Net Bugünkü Değer: Varlığın kullanılmasıyla elde edileceği tahmin edilen toplam nakit girişlerinin bugünkü değeridir.

f-Genel Fiyat Endeksleri: Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Türkiye geneli için yayınlamış olduğu toptan eşya fiyat endeksleridir.

g-Parasal Kalemler: Lira değerindeki değişimler karşısında nominal değerleri aynen kalan ancak satın alma güçleri fiyat hareketlerine göre ters yönde değişen kalemlerdir. (Bilançoda yer alan parasal kalemlerin örnekleri Ek-1'de verilmiştir.)

h-Parasal Olmayan Kalemler: Lira değerindeki değişimlere paralel olarak nominal değerleri değişen fakat satın alma güçleri aynı kalan kalemlerdir. (Bilançoda yer alan parasal olmayan kalemlerin örnekleri Ek-1'de verilmiştir)

ı-Dönem Sonu Endeks: Cari dönem bilançosunun düzenleme tarihindeki endekstir.

i-Dönem Başı Endeks: Bir önceki dönem finansal tablolarının düzenlendiği tarihteki endekstir.

j-Ortalama Endeks: Dönem ortalama endeksidir.

1.1.3. Standardın İçeriği

Madde 3:

Aşağıdaki durumlarda yüksek enflasyonun var olduğu kabul edilir ve finansal tablolar zorunlu olarak düzeltilir.

a-Nüfusun çoğunluğunun, servetini parasal olmayan varlık edinerek veya yabancı para birimli yatırım araçlarına yatırım yaparak değerlemesi, elde Türk lirası nakit bulundurmuyarak satın alma gücünün korunabilmesi için eldeki nakdi, süratle parasal olmayan yatırımlara yöneltmesi,

b-Nüfusun çoğunluğunun parayla ilgili işlemleri, istikrarlı gördüğü yabancı para birimleri ile yapması ve fiyatların yabancı para birimine göre belirlenmesi,

c-Vadeli yapılan satış ve satın almalarda: Vade süresi kısa olsa bile vade süresi içinde paranın satın alma gücünde beklenen kayıpların dikkate alınarak fiyatların vade farkı konarak saptanması,

d-Fiyatların, ücretlerin ve faiz oranlarının fiyat endeksine bağlanmış olması,

e-Son üç yıllık kümülatif enflasyon oranının %100'e yakın ya da bu oranın üstünde oluşması,

f-Yüksek enflasyon olduğunun belirtisi olan diğer göstergelerin varlığı.

Madde 4:

Yüksek enflasyon ortamlarında temel finansal tablolar ister tarihi maliyetlere göre ister yenileme maliyetlerine göre değerlendirilerek hazırlanmış olsun; bilançonun düzenleme tarihindeki paranın satın alma gücüne göre raporlanmalıdır. Önceki dönemlere ilişkin finansal tabloların dipnotlarındaki bilgiler de, bilanço tarihindeki paranın satın alma gücüne göre ifade edilmelidir.

Madde 5:

Parasal kalemleri elde bulundurmadan doğan kazanç veya kayıplar gelir tablosuna dahil edilmeli ve ayrı olarak raporlanmalıdır.

1.1.4. Açıklamalar

1.1.4.1. Bilançonun Düzeltilmesi

Madde 6:

Bilançonun cari dönem verilerinin düzeltilmesinde aşağıdaki esaslardan hareket edilir.

a-Bilançonun düzenlenmesi sırasında bilanço kalemlerinin cari değerleri belirlenmemiş ise genel fiyat endeksi uygulanarak cari değerleri saptanır.

b-Parasal kalemler, bilançonun düzenlendiği tarihte, ulusal para biriminin satın alma gücüne göre ifade edildiklerinden ayrıca düzeltmeye tabi tutulmaz. Bu kalemler cari para birimi ile ifade edildiklerinden bilançoda aynen yer alır.

c-Parasal olmayan kalemler bilançoda yenileme maliyetleri veya net nakit değerleri (net gerçekleşebilir değer) ile gösterilmişler ise yeniden değerlendirilmeleri yoluna gidilmez. Bunun dışında kalan tarihi maliyetlere göre gösterilmiş tüm parasal olmayan kalemlerin genel fiyat düzeyine göre cari değerleri saptanır.

Madde 7:

a-Bilançolardaki yabancı paralı varlık ve kaynak hesapları dönem sonunda evaluasyona tabi tutulmaları nedeniyle esasen cari değerler ile gösterilmekte olduklarından düzeltmeye tabi tutulmaz.

b-Menkul Kıymet portföyünde bulunan hisse senetleri borsa değerine göre değerlendirilmiş iseler, cari değerleri ile gösterildiklerinden tekrar değerleri düzeltilmez.

c-Dövize endeksli varlık ve kaynak hesapları, bilanço tarihindeki döviz kuruna göre düzeltilmiş cari değerleri ile bilançoda gösterilmesi gerektiğinden bu değerlerin diğer ölçülerle düzeltilmesi yoluna gidilmez.

Madde 8:

Maddi duran varlıklardan amortismanına tabi ve yeniden değerlendirme kapsamında bulunan varlıklar elde edilme tarihleri ve elde edilme maliyetleri esas alınarak düzeltme yapılır. Yeniden değerlendirme tutarları dikkate alınmaz.

Madde 9:

Maddi duran varlıklar içinde yer alan ancak yeniden değerlendirme kapsamı dışında tutulan kalemler ise (yapılmakta olan yatırımlar, yıl içinde alınan maddi duran varlıklar gibi) elde edildikleri tarihten bilançonun düzenlendiği tarihe kadar geçen sürede genel fiyat endekslerinde meydana gelen değişimler dikkate alınarak yeniden değerlendirilir.

Madde 10:

Maddi duran varlıklar, maddi olmayan duran varlıklar, stoklar, bağlı menkul kıymetler içindeki ortaklık payları, iştirakler, bağlı ortaklıklar, özkaynaklar gibi parasal olmayan kalemlerin bilançoda tarihi maliyet-birikmiş amortisman değeri ile gösterilmeleri durumunda, bu kalemlerin tarihi maliyetleri, kalemlerin işletme aktifine girdiği tarihten bilançonun düzenlendiği tarihe kadar geçen sürede genel fiyat endekslerinde meydana gelen değişimlere göre hesaplanan katsayılar uygulanarak düzeltilir. Dönem sonundaki borsa değeri ile gösterilen tüm menkul kıymetler ile dönem sonu kur değerleriyle ifade edilen yabancı paralı aktif ve pasif kalemler ayrıca düzeltilme işlemine tabi tutulmaz.

Madde 11:

Parasal olmayan kalemlerin yeniden değerlendirilmiş cari değerleri, söz konusu kalemlerin geri kazanılabilir değerlerinden büyük ise sözkonusu varlıklar geri kazanılabilir değeri ile gösterilir. Geri kazanılabilir değer diğer standartlarda ele alındığı gibi duruma göre net nakit değeri, yenileme değeri veya net bugünkü değeri olabilir.

Madde 12:

İştiraklerin ve bağlı ortaklıkların değerlendirilmesinde öz kaynak yöntemini uygulayan işletmelerde enflasyon ortamlarında bağlı ortaklık veya iştiraklerin net aktifler ile faaliyet sonuçları üzerindeki işletme payının doğru olarak hesaplanabilmesi için iştirak ve bağlı ortaklıkların bilanço ve gelir tablosu enflasyona göre bu standarttaki esaslar doğrultusunda düzeltilir ve pay tutarı düzeltilmiş finansal tablolara göre hesaplanır. Bağlı ortaklık ve iştiraklerin finansal tabloların yabancı para birimi ile ifade edilmesi durumunda bu tablolar dönem sonu kurundan ulusal para birimine çevrilir.

Madde 13:

Varlıkların finanse edilmesinde kullanılan kredilerden doğan kur farkları ve finansman giderleri yüksek enflasyon ortamında finansal tablolar düzeltilirken varlıkların elde edilme tarihinden sonra maliyetlere yüklenilmişse kur farkları ve finansman giderleri elimine edilerek değerlendirme dışında bırakılır.

Varlık elde edilene kadar oluşup maliyetlere yüklenmiş finansman giderlerinin ve kur farklarının enflasyon üzerinde kalan reel kısmı enflasyona göre düzeltilir.

Madde 14:

Ödenmiş sermaye ile sermaye yedekleri içinde yer alan ve nakit girişi sağlayan kalemlerden her biri oluştukları tarihten itibaren genel fiyat düzeyindeki değişikliklere göre düzeltilir. Kâr yedekleri, geçmiş yıllar kârları ve dönem net kârından sermayeye ilave edilen tutarlar nakit artışı sayılır.

Madde 15:

Bu standardın ilk uygulamaya geçildiği dönemin başında kâr yedekleri grubunda yer alan olağanüstü yedekler ile net kâr kalemleri dışındaki tüm özkaynak kalemleri oluştukları tarihten itibaren genel fiyat endeksleri uygulanmak suretiyle yeniden hesaplanır. Bilançodaki diğer tüm kalemlerin yeniden değerlendirilmesinden doğan farklar düzeltilmiş bilançoda olağanüstü yedekler oluşturur.

1.1.4.2. Gelir Tablosunun Düzeltilmesi

Madde 16:

Gelir tablosunu bütün gelir ve gider unsurları bilanço tarihindeki paranın satın alma gücüne göre ifade edilir. Bu nedenle bütün gelir ve gider unsurları ilk kaydedildikleri tarihten itibaren genel fiyat endeksinde oluşan değişikliklere göre

yeniden belirlenir. Amortisman ve tükenme payları düzeltilmiş maliyetler üzerinden ayrılır.

Madde 17:

Dönem içinde ortaya çıkan ve döneme yaygın olarak yapılan giderler ve sağlanan gelirler dönemin bütün günlerine eşit biçimde dağıtılmış olduğu varsayılarak dönem sonu endeks/dönemin ortalama endeksi katsayısına göre düzeltilebilir.

Madde 18:

Parasal olmayan varlık unsurlarının satışından ortaya çıkan kâr veya zararlar genel fiyat düzeyine göre tekrar hesaplanır ve gelir tablosunda düzeltilmiş değerleri ile gösterilir. Tarihi maliyetlere göre saptanan satış kârı veya zararının genel fiyat endekslerine göre düzeltilebilmesi için satışa konu olan varlığın değeri dönem sonu paranın satın alma gücüne göre ifadesi sağlanır. Ayrıca satış fiyatı da satış anındaki veya dönem ortalamasına göre dönem sonu paranın satın alma gücü değerine çevrilir. Dönem sonu paranın değerine göre düzeltilmiş satış fiyatıyla düzeltilmiş maliyet fiyatı arasındaki fark düzeltilmiş satış kârı veya zararını oluşturur.

Madde 19:

Değerlemede tarihi elde etme maliyetleri yerine cari yenileme değerinin kullanıldığı gelir tablolarında da tüm gelir ve gider unsurları tarihi maliyetli gelir tablolarında olduğu gibi genel fiyat endeksleri kullanılarak bilançonun düzenlendiği tarihteki paranın satın alma gücüne göre ifade edilmeleri sağlanır.

1.1.4.3. Parasal Kalemlerin Neden Olduğu Satın Alma Gücü Kazanç ve Kayıpları

Madde 20:

Enflasyon döneminde, parasal varlık veya parasal borçların fiyat düzeylerine bağlanmadığı ortamda, parasal borçlardan fazla parasal varlık bulunduran işletmeler satın alma gücü kaybına uğrar. Diğer taraftan parasal varlıklardan fazla parasal borcu olan işletmeler ise satın alma gücü kazanır. Bu nedenle parasal varlık ve parasal borçlar farkından doğan kazanç ve kayıplar dönem kârının belirlenmesinde dikkate alınır. Bu tutar gelir tablosunda ayrı bir kalem olarak "Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kârlar" veya "Finansman Giderleri" hesap gruplarında yer alır.

Madde 21:

Parasal kalemlerin neden olduğu satın alma gücü kazanç veya kaybı aşağıdaki biçimde hesaplanır (Ek-2):

i-Dönem başı bilançosundaki parasal varlıklar ve parasal borçlar farkı dönem sonundaki paranın satın alma gücüne göre düzeltilir.

ii-Dönem içinde net parasal kalemlerde artış ve azalış yaratan işlemlerin dönem sonundaki paranın satın alma gücüne göre düzeltilmiş değerleri “i”de hesaplanan tutara eklenir veya çıkartılır.

iii-“ii”de bulunan tutar ile dönem sonundaki net parasal kalemler arasındaki fark gelir tablosunda yer alacak parasal kazancı veya kaybı gösterir.

1.1.4.4. Nakit Akış Tablosu

Madde 22:

Nakit akış tablosunun tüm kalemlerinin de bilanço tarihindeki paranın satın alma gücüne göre ifade edilmesi gerekir. Düzeltilmiş nakit akış tablosunun hazırlanmasında bilanço tarihindeki ölçü birimine göre ifade edilmiş dönem başı ve dönem sonu bilançoları ve düzeltilmiş gelir tablosu verileri kullanılır.

1.1.4.5. Önceki Dönem Finansal Tabloları

Madde 23:

Bir önceki dönem verileri, ister tarihi maliyet edđeri ile isterse cari maliyet değeriyle gösterilmiş olsunlar, genel fiyat endeksi kullanılarak dönem sonu bilançosunun hazırlandığı tarihteki paranın satın alma gücüne göre düzeltilir. Böylece dönem sonu finansal tabloların dönem başı finansal tablolarla karşılaştırmalı olarak sunulması sağlanır. Bir önceki dönemde finansal tablo eklerinde açıklanan bilgiler de aynı şekilde raporlama dönemi sonundaki paranın satın alma gücüne göre düzeltilir.

1.1.4.6. Konsolide Finansal Tablolar

Madde 24:

Yüksek enflasyonun var olduğu bir ekonomide rapor hazırlayan bir ana şirketin, yine yüksek enflasyonun var olduğu diğer ekonomilerin para birimleriyle raporlama yapan bağlı şirketleri olması durumunda bu türdeki bağlı şirketlerin finansal tabloları ana şirketlerin finansal tabloları ile konsolide edilmeden önce, kesinlikle raporlama yaptıkları para birimine ait ülkenin genel fiyat düzeyine göre yeniden düzeltilir. Bağlı şirket yabancı bir şirket ise, yeniden düzenlenmiş finansal tablolar dönem sonu kurlarıyla, ilgili ana şirketin para birimine çevrilir.

Madde 25:

Değişik tarihli finansal tabloların konsolide edilmesinin sözkonusu olduğu durumlarda, parasal ve parasal olmayan tüm kalemlerin, konsolide finansal tabloların

hazırladığı tarihte geçerli olan cari paranın satın alma gücüne göre yeniden düzeltilmesi yapılır.

1.1.4.7. Genel Fiyat Endekslerinin Seçimi ve Kullanımı

Madde 26:

Bu standartlara göre düzenlenmesi gereken finansal tabloların düzeltilmesinde, genel satın alma gücündeki değişimleri yansıtan Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Türkiye geneli için yayınlamış olduğu toptan eşya fiyat endeksleri kullanılır.

1.1.4.8. Yüksek Enflasyonun Sona Ermesi

Madde 27:

Ekonomide yüksek enflasyon sona erdiği zaman işletmelerin finansal tablolarını bu standarttaki esaslara göre hazırlama zorunlulukları ortadan kalkar. Bu gibi durumlarda, bir önceki dönem sonunda geçerli olan ölçü birimlerinden ifade edilen tutarlar, bir sonraki finansal tabloların başlangıç değerini oluşturur.

1.1.4.9. Raporlanacak Bilgiler

Madde 28:

Enflasyonun finansal tablolar üzerindeki etkileri ile ilgili konuların açıklığa kavuşturulması için aşağıdaki açıklamaların finansal tablo dipnotlarında yapılması gereklidir.

a-Cari dönem ve önceki dönem finansal tabloları, genel fiyat düzeyindeki değişikliklere göre yeniden düzenlendiği ve verilerin bilanço tarihindeki paranın satın alma gücüne göre ifade edildiği,

b-Finansal tabloların tarihi maliyet yaklaşımı esasına mı yoksa cari maliyet esasına mı dayandırıldığı, hangi kalemlerin cari maliyetlerinin esas alındığı,

c-Kullanılan fiyat endeksinin çeşidi ve bilanço günündeki düzeyi ile endeksteeki geçen yılki ve cari dönemdeki hareketleri.

1.1.5. Yürürlük Tarihi

Madde 29:

Bu Türkiye muhasebe standardı yayımlandığı tarihi izleyen muhasebe dönemi başında yürürlüğe girer.

PARASAL VE PARASAL OLMAYAN KALEMLERİN LİSTESİ

PARASAL OLMAYAN AKTİF KALEMLER

HESAP KODU	HESAP ADI
10.12.13.22.23 VS.	*YABANCI PARA CİNSİNDEN OLAN HESAPLAR
	-Yabancı Para Kasası
	-Döviz Tevdiat Hesapları
	-Yabancı Paralı Çekler
	-Yabancı Para Cinsinden Alacaklar vs.
110	HİSSE SENETLERİ
119/..	HİSSE SENETLERİ DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
150-158	STOKLAR
159	VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI (Fiyat artışları işletmeye yansıtılmadığı sürece)
170-178	YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM MALİYETLERİ
179	TAŞARONLARA VERİLEN AVANSLAR (Fiyat artışları işletmeye yansıtılmadığı sürece)
180	GELECEK AYLARA AİT GİDERLER
195	İŞ AVANSLARI (Fiyat artışları işletmeye yansıtılmadığı sürece)
197	SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI (Stok ve maddi duran varlık kalemleriyle ilgili olmak kaydıyla)
HESAP KODU	HESAP ADI
24	MALİ DURAN VARLIKLAR (Bağlı menkul kıymetlerdeki tahviller hariç)
250-258	MADDİ DURAN VARLIKLAR
259	VERİLEN AVANSLAR (Fiyat artışları işletmeye yansıtılmadığı sürece)
260-268	MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
269	VERİLEN AVANSLAR (Fiyat artışları işletmeye yansıtılmadığı sürece)
270-278	ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR
279	VERİLEN AVANSLAR (Fiyat artışları işletmeye yansıtılmadığı sürece)
280	GELECEK AYLARA AİT GİDERLER
293	GELECEK YILLAR İHTİYACI STOKLAR
294	ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN VARLIKLAR
298	STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI
299	BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR

PARASAL OLMAYAN PASİF KALEMLER

<u>HESAP KODU</u>	<u>HESAP ADI</u>
3 ve 4.Grup	YABANCI PARA CİNSİNDEN OLAN HESAPLAR ¹⁸
34	ALINAN AVANSLAR (Fiyat artışları alıcıya yansıtılmadığı sürece)
35	YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM HAKEDİŞLERİ
380	GELECEK AYLARA AİT GELİRLER
480	GELECEK YILLARA AİT GELİRLER
5	ÖZKAYNAKLAR

PARASAL AKTİF KALEMLER

10	HAZIR DEĞERLER (TL Hesapları)
111	ÖZEL KESİM, TAHVİL, SENET VE BONOLAR
112	KAMU KESİMİ, TAHVİL, SENET VE BONOLARI
118	DİĞER MENKUL KIYMETLER
119	MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI
12	TİCARİ ALACAKLAR
13	DİĞER ALACAKLAR
159	VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI (Fiyat artışları işletmeye yansıdığı sürece)
181	GELİR TAHAKKUKLARI
19	DİĞER DÖNEN VARLIKLAR (Parasal olmayanlar hariç)

<u>HESAP KODU</u>	<u>HESAP ADI</u>
195	İŞ AVANSLARI (Fiyat artışları işletmeye yansıdığı sürece)
197	SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI (Parasal olmayanlar hariç)
22	TİCARİ ALACAKLAR
23	DİĞER ALACAKLAR
240	BAĞLI MENKUL KIYMETLER İÇERİSİNDE YER ALAN TAHVİLLER VE BONOLAR
241	BAĞLI MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-) (Tahvil ve bonolara ait olanlar)
259-269-279	VERİLEN AVANSLAR HESAPLARI (Fiyat artışları işletmeye yansıdığı sürece)
281	GELİR TAHAKKUKLARI
291	GELECEK YILLARDA İNDİRİLECEK KATMA DEĞER VERGİSİ
292	DİĞER KATMA DEĞER VERGİSİ
295	PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR
297	DİĞER ÇEŞİTLİ DURAN VARLIKLAR

¹⁸ Yabancı para cinsinden olan hesaplar nitelik itibariyle parasal olmayan aktif ve pasif hesaplar kapsamında yer almakla beraber bilanço tarihindeki kurlarıyla ifade edildiklerinden parasal kalem gibi işlem görür.

PARASAL PASİF KALEMLER

30	MALİ BORÇLAR
32	TİCARİ BORÇLAR
33	DİĞER BORÇLAR
34	ALINAN AVANSLAR (Fiyat artışlarının alıcıya yansıtılması durumunda)
36	ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER
37	BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
381	GİDER TAHAKKUKLARI
39	DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
397	SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI
	(Stok, hisse senedi ve maddi duran varlıklar gibi parasal olmayan kalemler hariç)
-40	MALİ BORÇLAR
-42	TİCARİ BORÇLAR
-43	DİĞER BORÇLAR
-44	ALINAN AVANSLAR (Fiyat artışlarının alıcıya yansıtılması durumunda)
-47	BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
-481	GİDER TAHAKKUKLARI
-49	DİĞER UZUN VADELİ KAYNAKLAR

PARASAL KALEMLERİN NEDEN OLDUĞU SATIN ALMA GÜCÜ KAZANÇ VEYA KAYBININ HESAPLANMASI

	<u>Tarihsel</u>	<u>Düzeltilmiş</u>
A) DÖNEM BAŞI NET PARASAL KALEMLER	XX	XX
1) Dönem başı parasal net aktif kalemler	X	X
2) Dönem başı parasal net pasif kalemler (-)	(X)	(X)
B) DÖNEM İÇİNDE NET PARASAL KALEMLERDE ARTIŞ YARATAN İŞLEMLER (+)	XX	XX
1) Satışlar	X	X
2) Diğer Olağan Gelirler (Parasal olmayan pasiften dönem gelirlerine yansıtılanlar hariç)	X	X
3) Olağandışı gelirler (Parasal Olmayan Pasiften Dönem Gelirlerine Yansıtılanlar ile Mali ve Maddi Duran Varlık Satış Kârları Hariç)	X	X
4) Maddi ve Mali Duran Varlık Satış Bedelleri	X	X

5) Diğer parasal olmayan aktif azalışları (Satış fiyatları ile stoklar, gelecek aylara ait gider itfaları ve maddi ve mali duran varlık çıkışları hariç)	X	X
6) Sermaye artırımını (Yeniden Değerleme fonundan ilaveler hariç)	X	X
7) Hisse Senetleri ihraç pirimleri	X	X
8) Diğer parasal olmayan pasif kalemlerdeki artışlar	<u>X</u>	<u>X</u>
C) DÖNEM İÇİNDE NET PARASAL KALEMLERDE AZALIŞ YARATAN İŞLEMLER (-)	(XX)	(XX)
1) Üretim giderleri	X	X
a- İlk madde ve malzeme alışları		
b- Direkt işçilik giderleri		
c- Genel üretim giderleri (Amortismanlar, peşin ödenmiş gelecek aylara ait giderlerden aktarılan tutarlar hariç)		
2) Diğer Stok Alımları	X	X
3) Faaliyet giderleri	X	X
a- Araştırma Geliştirme giderleri, (Amortismanlar, peşin ödenmiş gelecek aylara ait giderlerden aktarılan tutarlar hariç)		
b- Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri, (Amortismanlar, peşin ödenmiş gelecek aylara ait giderlerden aktarılan tutarlar hariç)		
c- Genel Yönetim Giderleri (Amortismanlar, peşin ödenmiş gelecek aylara ait giderlerden aktarılan tutarlar hariç)		
4) Diğer Olağan Gider ve Zararlar (Amortismanlar, peşin ödenmiş gelecek aylara ait giderlerden aktarılan tutarlar hariç)	X	X
5) Finansman Giderleri	X	X
6) Olağandışı gider ve zararlar (Amortismanlar ve maddi ve mali duran varlık satış zararı hariç)	X	X
7) Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler	X	X
8) Ödenen Temettüleri	X	X
9) Parasal Olmayan Aktif Kalemlerdeki Artışlar (Stoklar ve Yeniden Değerleme hariç)	<u>X</u>	<u>X</u>
10) Diğer Parasal Olmayan Pasif Kalemlerdeki Azalışlar		

D) DÖNEM SONUNDA OLMASI GEREKEN NET PARASAL KALEMLER	XX	XX
E) DÖNEMSONU NET PARASAL KALEMLER	XX	XX
1) Dönem sonu Parasal Net Aktif Kalemler	X	X
2) Dönem sonu Parasal Net Pasif Kalemler	(X)	(X)
F) SATIN ALMA GÜCÜ KAZANÇ VEYA KAYBI (D-E)		

2. TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARINA GÖRE ENFLASYON MUHASEBESİYLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

2.1. Enflasyon Muhasebesi ile İlgili Çalışmalar

Muhasebenin temel amacı, işletme içi ve işletme dışı bilgi kullanıcılarına, işletmenin ticari faaliyetleri ve mali durumu hakkında anlamlı, gerçek ve güvenilir bilgi sunmaktır. Normal ekonomik şartlarda muhasebe kendisinden beklenen bu fonksiyonları yerine getirmektedir. Ancak, fiyat değişimlerinin yaşandığı bir ekonomik ortamda geleneksel muhasebenin ürettiği raporlar, gerçekleri yansıtmayan anlamsız veriler haline gelmekte ve işletme ilgililerine yanıltıcı bilgiler vermektedir. Bunun temel nedeni ise, geleneksel muhasebenin ölçü birimi olarak paranın nominal değerini veya sayısını esas alması ve değerlendirme esas olarak tarihi maliyetleri kullanmasıdır.¹⁹

Enflasyonun, muhasebe ve onun ürettiği mali tablolar üzerindeki olumsuz etkisini azaltmak veya yok etmek için, 1989 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC-International Accounting Standards Committee) tarafından “Hiperenflasyon İçerisindeki Ekonomilerde Finansal Raporlama” konulu 29 sayılı Uluslararası Muhasebe Standardı yayınlanmıştır. Aynı komitenin, 1981 yılında “Değişen Fiyat Seviyelerinin Etkisini Yansıtan Bilgiler” başlıklı 19 sayılı standardı da enflasyon ortamında finansal bilgilerin sunulmasına yöneliktir.²⁰

Enflasyon muhasebesi, fiyat değişmelerini işletme varlık ve borçlarına yansıtan bir sistemdir. Bu sistem, tarihi maliyetlerle değerlendirilmiş işletme varlıkları ve

¹⁹ Yavuz Çiftçi. “Fiyatlar Genel Seviyesi Muhasebesi”, *Vergi Sorunları* (Sayı: 124, Ocak 1999), s.113.

²⁰ M. Aysan. “Türkiye Muhasebe Standardı -2- Özel Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama”, *Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu I* (İzmir Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası, Ekim 1996).

borçları üzerinde fiyat değişmelerinin etkisini gidermek ve işletme sonuçlarının gerçek değeriyle hesaplanmasını sağlamak amacıyla geliştirilmiştir.²¹

Enflasyon nedeniyle anlamsız veriler haline gelen finansal tabloların, anlamlı doğru ve güvenilir hale getirilmesi “Enflasyon Muhasebesi” olarak bilinen akademik çalışmaların başlatılmasına neden olmuş ve özellikle gelişmiş batı ülkelerinde bu çalışmaların sonuçları yasal düzenlemeler veya meslek kuruluşlarının kararları ile büyük ölçüde uygulamaya aktarılmıştır.

2.2. Genel Fiyat Düzeyi Muhasebesi ve Türkiye’deki Gelişimi

Ülkemizde TMS2 (Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu) Türkiye için TMS2-(Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama Standardı)’yi 1997 yılında yayınlamıştır.

2 numaralı Türkiye Muhasebe Standardı yüksek enflasyon ortamında konsolide mali tablolar da dahil olmak üzere temel finansal tabloların düzenlenme esaslarını içerir. Yüksek enflasyonlu dönemlerde Türk Lirası para birimi ile sunulan faaliyet sonuçları ve finansal durumun, bir anlam taşımayacağı, paranın satınalma gücünde meydana gelen azalışların farklı tarihlerde ortaya çıkan işlem ve olayların karşılaştırılmasını önleyeceği ve sonuçların yanıltıcı olacağı gözönünde tutularak, bu standart ile finansal tabloların dönem sonundaki liranın satınalma gücüne göre düzeltilmesi sağlanır.²² Düzeltme işlemi muhasebe kayıtları dışında raporlar aracılığıyla yapılır. Bu standarda göre düzenlenmesi gereken mali tabloların düzeltilmesinde genel satınalma gücündeki değişimleri yansıtan D.İ.E.’nin Türkiye geneli için yayınlamış olduğu toptan eşya fiyat endekslerinin kullanılması gerekir.

TMS2 tarafından “Genel Fiyat Düzeyi Muhasebesi” olarak tanımlanan bu muhasebe modeli literatürde farklı şekillerde adlandırılmaktadır. Bazı yazar ve komiteler bu model için “Cari Satınalma Gücü Muhasebesi veya yalnızca Satınalma Gücü Muhasebesi (Current Purchasing Power Accounting)” ifadelerini kullanırken, diğer yazar ve komiteler “Genel Fiyatlar Düzeyi Muhasebesi veya Fiyatlar Genel Seviyesi Muhasebesi (General Price-Level Restatementes)” ifadelerini kullanmışlardır.²³

Genel Fiyat Düzeyi Muhasebesinde, enflasyonun varlığı kabul edilerek, paranın satınalma gücünün değiştiği gerçeğinden hareket edilerek, endeksler yoluyla farklı para

²¹ Ali İhsan Akgün, “Enflasyonun Mali Tablolar Üzerindeki Etkilerini Gideren Muhasebe Yöntemleri”, **Vergi Sorunları** (Sayı: 122, Kasım 1998), s.105.

²² M.Çetin Hacıoğlu, “2 Nolu Muhasebe Standardı Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Raporlama”, **Maliye Postası** (15 Haziran 1997), s.21.

²³ Zeki Doğan, “Enflasyon Dönemlerinde Mali Tabloların Genel Fiyat Düzeyi Muhasebesine Göre Düzeltilmesi”, **Mükellefin Dergisi** (Sayı: 64, Nisan 1998), s.76.

birimiyle ifade edilmiş değerler, aynı birim ile ifade edilmeye çalışılmaktadır. Bu değişikliğin dışında, geleneksel muhasebenin bütün ilkeleri aynen korunarak, enflasyon nedeniyle homojenliğini yitiren finansal tablolar aynı para birimiyle gösterilmekte, hasılat ve maliyetler cari para değeriyle ifade edilerek, gerçek kâr'a ulaşılmakta ve parasal değerleri elde bulundurmaktan dolayı işletmenin uğradığı elde bulundurma kazanç veya kayıpları ortaya konulmaktadır.

Hemen hemen bütün dünya ülkelerinde fiyatlar genel seviyesinin ölçülmesi amacıyla, “toptan eşya fiyat endeksi”, “tüketici fiyatları endeksi” ve “milli gelir deflatörü” olmak üzere en az üç tip fiyat endeksi hazırlanmaktadır. Bunlardan toptan eşya fiyat endeksi; toptancı piyasasında satılan belirli malların fiyatlarının ortalamasını, tüketici fiyatları endeksi; ücret ve maaşla geçinen kimselerin kullandığı belli başlı mallardan oluşan mal grubunun fiyatlarının ortalamasını, milli gelir deflatörü ise; ülkede üretilen bütün mal ve hizmetlerin fiyatlarını kapsayan karma bir endekstir.²⁴

Sayılan bu endekslerin hangisinin para değerindeki değişimleri daha iyi yansıttığı konusunda çeşitli görüşler ve bu görüşlerin dayandığı çeşitli sebepler vardır. Ancak, genel fiyat düzeyi muhasebesinde kullanılacak bir endeksin güvenilir ve üstün niteliklere sahip olması kaçınılmazdır. Bunları belirleyen unsurlar ise şöyle sıralanabilir:²⁵

- Endekslerin saptanmasında dikkate alınan mal ve hizmetlerin sayısı: Kullanılacak endeks, ekonomide üretilen mal ve hizmetlerin büyük bir kısmını kapsamalıdır.
- Endeksin devamlılığı ve saptanmasında uygulanan ilkelerin değişmezliği: Endeksler, geçmiş yıllarla ilgili bilgileri içermeli ve herhangi bir kesintiye uğramamış olmalıdır. Ayrıca endeksin hazırlanmasında uygulanan ilkeler değişmezliğini korumalıdır.
- Endeksin zamanında ve düzenli aralıklarla sunulması: Endeksler düzenli aralıklarla ve zamanında sunulmalıdır. Kullanılacak endeksin en az üç ayda bir yayınlanması gerekir.
- Endekslerin saptanmasında kullanılan yöntem ve teknikler, gerçeklere uygunluğu sağlayacak nitelikte olmalıdır.

Sayılan bu kriterleri taşıyan fiyat endeksi, paranın satınalma gücündeki değişmeyi de en iyi biçimde yansıtabilecektir. Nitekim, TİM tarafından yayınlanan TMS 2'nin 26. maddesinde D.İ.E. toptan eşya fiyat endeksinin kullanılacağı belirtilmiştir.

²⁴ Nuri Uman. **Enflasyon Muhasebesi**. İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1979, s.47.

²⁵ Yüksel, **a.g.e.**, s.31.

Finansal tabloların genel fiyat düzeyi muhasebesi modeline göre düzeltilmesi konusunda farklı görüşler vardır. Bu görüşlere göre yöntemin üstünlükleri ve sakıncalarını şu şekilde sıralayabiliriz:²⁶

Genel fiyat düzeyi muhasebesinin üstünlükleri;

i) Finansal tabloların fiyat endeksleri kullanılarak düzeltilmesiyle enflasyonun paranın satınalma gücü üzerine olan etkileri mali tablolara yansıtılmış olacaktır.

ii) Finansal tabloların yeniden düzenlenmesinde tüm işletmeler aynı endeksi kullanacaklarından yöntemin objektif olduğu savunulabilir.

iii) Genel fiyat endeksi kullanılarak düzenlenmiş finansal tabloların analizi daha kolaylıklayabilir.

iv) Genel fiyat düzeyi muhasebesi modelinde muhasebenin temel ilkeleri ve standartları değişmemekte, sadece ölçü birimi değişmektedir. Geleneksel muhasebe ölçü birimi olarak paranın “nominal değeri”ni esas alırken, genel fiyat düzeyi muhasebesi paranın “reel değeri”ni, yani satınalma gücünü esas almaktadır.

v) Genel fiyat düzeyi muhasebesi geleneksel muhasebeye alternatif bir model olmadığı gibi, uygulamada da diğer yöntemlere göre tarihi maliyetlerden geçiş daha ılımlı ve kolay olmaktadır.

vi) Genel fiyat endekslerine göre finansal tabloların yeniden değerlemesiyle işletmeler gerçek kâr’a ulaşacaklarından, kâr dağıtım politikaları daha rasyonel olacak ve sermayenin kâr olarak dağıtılması önlenecektir.

vii) Finansal tabloların genel fiyat endeksleriyle düzeltilmesiyle işletme yöneticilerinin gerçek başarıları ölçülecek, ayrıca yöneticilere kullanabilecekleri bilgiler sağlanmış olacaktır.

viii) Genel fiyat düzeyi muhasebesiyle üçüncü kişilerin işletmeyi değerlendirmeleri daha gerçekçi ve kolay olacaktır.

Genel fiyat düzeyi muhasebesine yöneltilen eleştiriler ise şöyledir;

i) Enflasyonun makro bir olay olduğu, mikro düzeydeki işletmeleri daha farklı şekilde etkileyeceği,

ii) Genel fiyat düzeyindeki değişmelerin, iktisadi varlıkların fiyatları üzerindeki etkilerinin ölçülmesinde genel fiyat endekslerinin yeterli olmadığı.

iii) Genel fiyat endeksleri kullanılarak finansal tabloların yeniden hazırlanmasında hata yapma olasılığının bulunması.

iv) Modele yöneltilen eleştirilerden biri de uygulama maliyetinin yüksek olduğu şeklindedir.

²⁶ Öztin Akgüç, **Mali Tablolar Analizi**, İstanbul: Muhasebe Enstitüsü Eğitim ve Araştırma Vakfı Yayını, 1995, s.474.

Yapılan tüm eleştirilere rağmen genel fiyat düzeyi muhasebesi, enflasyonun etkilerini azaltarak, gerek anlamlı bilgilere ulaşılması, gerekse geleneksel muhasebenin yetersizliğini gösterebilmesi açısından uygulanması zorunlu bir muhasebe modelidir.

Ülkemizin içinde bulunduğu koşullar dikkate alındığında, uygulanabilirliği en yüksek model genel fiyat düzeyi muhasebesidir. Çünkü bu modelin uygulanmasında diğer yöntemlere nazaran teknik ve ekonomik imkanlara daha az ihtiyaç duyulmaktadır. Uygulanmaya başlandığı ilk yıl (özellikle uzun süredir faaliyette bulunan işletmelerde) uzun zaman almakta ve yüksek bir maliyet yükü getirmektedir. Ancak izleyen dönemlerde bu olumsuzluklar azalmakta ve uygulanması basitleşmektedir.

Standardın "IV.Açıklamalar" bölümünde finansal tabloların Genel Fiyat Düzeyi Muhasebesi Modeline göre ne şekilde düzenleneceği konusunda yeterli açıklamalar yapıldığından burada sadece mali tabloların yeniden değerlemesindeki aşamalar belirtilerek²⁷ konu sayısal basit bir örnekle açıklanmaya çalışılacaktır.

1. İlk olarak gerek açılış ve gerekse kapanış bilançolarında, parasal ve parasal olmayan kalemler belirlenir.

2. Kullanılacak endeks sayıları belirlenir.

3. Parasal kalemleri elde bulundurmada doğan kayıp ve kazançlar tablosu hazırlanır.

4. Parasal kalemleri elinde bulundurmada doğan kayıp ve kazanç tutarları dikkate alınarak dönem gelir tablosu hazırlanır.

5. Açılış bilançosu dönem sonu endeksine göre düzeltilir.

6. Kapanış bilançosu da dönem sonu endeksine göre düzeltilir.

7. Gerek düzeltilmiş açılış ve kapanış bilançoları ve gerekse düzeltilmiş gelir tablosundan yararlanarak; dönemin düzeltilmiş nakit akış tablosu hazırlanır.

2.3. Genel Fiyat Düzeyi Muhasebesi'nin Bir Örnek ile Açıklanması

(X) Endüstri işletmesi 1992 yılında kurulmuştur. İşletmenin 1994 ve 1995 yılları karşılaştırmalı bilançoları ile 1995 yılı Gelir Tablosu aşağıda verilmiştir.

AKTİF	31.12.1994	31.12.1995
<u>DÖNEN VARLIK</u>		
KASA	1.800.000	2.000.000
MENKUL KIYMETLER	350.000	500.000
ALICILAR	250.000	780.000

²⁷ Hacıosmanoğlu, a.g.e., s.31.

ALAC.SENET.	1.100.000	1.600.000
İLK MAD.MLZ.STOK	11.500.000	12.800.000
<u>DURAN VARLIK</u>		
MADDİ DUR.VARLIK	5.600.000	6.600.000
BİR.AMORT.	(1.120.000)	(1.320.000)
KUR.VE ÖRGÜT GİD.	300.000	200.000
GEL.YIL.İND.KDV	<u>50.000</u>	<u>30.000</u>
AKTİF TOPLAMI	19.830.000	23.190.000
 <u>PASİF</u>		
<u>KISA VAD.YAB.KAY.</u>		
SATICILAR	250.000	450.000
BORÇ SNT.	3.300.000	2.000.000
ÖD.VER.VE FON.	430.000	530.000
<u>UZ.VD.YAB.KAY.</u>	--	--
<u>ÖZKAYNAKLAR</u>		
SERMAYE	10.000.000	10.000.000
KAR YEDEKLERİ	2.300.000	3.000.000
DÖNEM KARI	<u>3.550.000</u>	<u>7.210.000</u>
	19.830.000	23.190.000

DÜZELTME KATSAYILARI

TARİH	TEFE 1987=100	DÜZELTME KATSAYISI
1992 (ortalama)	1072,0	8567,1/1072=7.99
1993 (ortalama)	1698,0	8567,1/1698=5.05
1994 (ortalama)	3746,9	8567,1/3746.9=2.29
1994 (Aralık)	5196,3	8567,1/5196.3=1.65
1995 (ortalama)	7064,7	8567,1/7064.7=1.21
1995 (Eylül)	7558,8	8567,1/7558.8=1.13

Veriler ve Varsayımlar:

- Dönem içi işlemler yıla dengeli dağılmış varsayılacaktır.
- İşletme 1992'de 5.000.000 TL sermaye ile kurulmuş, 1993'de 5.000.000 TL artış olmuştur.
- 1994 yılının 850.000 TL kâr payı 1995 yılında ödenmiştir.

• 1994 yılı bilançosunda yer alan 350.000 TL hisse senedinin borsa değeri 400.000 TL, 1995 yılı bilançosunda yer alan 500.000 TL hisse senedinin borsa değeri 850.000 TL'dir.

- Alacak senetlerinin ve borç senetlerinin ortalama vadesi eşittir.

1.1.1995-31.12.1995 GELİR TABLOSU

BRÜT SATIŞLAR		32.300.000
(-) SATIŞ İNDİRİM		300.000
NET SATIŞLAR		32.000.000
(-) SATIŞLARIN MALİYETİ		22.750.000
BRÜT SATIŞ KARI		9.250.000
(-) FAALİYET GİD.		2.040.000
Paz.Sat.Dağ.	1.300.000	
Gen.Yön.Gid.	<u>740.000</u>	
FAALİYET KARI		7.210.000

SATIŞLARIN MALİYETİ

D.B.D.İ.M.M. STOK		11.500.000
+ D.İçi D.İ.M.M. ALIŞ		20.300.000
- D.İçi D.İ.M.M ALIŞ İADE		150.000
- D.S.D.İ.M.M. STOK		<u>12.800.000</u>
KULLANILAN D.İ.M.M		18.850.000
D.İşçilik		2.300.000
G.Ü.G.		1.300.000
Amort.Gid.		<u>300.000</u>
		22.750.000

(1) MADDİ DURAN VARLIKLAR

Aktife Giriş Tarihi	Maliyeti	Amort.Oranı	Birikmiş Amort.	Endeks
1992	4.000.000	%20	800.000	7,99
1993	900.000	%20	180.000	5,05
1994	700.000	%20	140.000	2,29
1995	1.000.000	%20	200.000	1,21
TOPLAM	6.600.000		1.320.000	

Yıl	MDV <u>Maliyeti</u>	Düzeltilmiş <u>Düzeltilmiş</u> <u>MDV</u>
1992	4.000.000	31.960.000
1993	900.000	4.545.000
1994	700.000	1.603.000
1995	1.000.000	<u>1.210.000</u>
Toplam		39.318.000

Yıl	Birikmiş <u>Amort.</u>	Düzeltilmiş <u>Düzeltilmiş</u> <u>Birikmiş Amort.</u>
1992	800.000	6.392.000
1993	180.000	909.000
1994	140.000	320.600
1995	200.000	<u>242.000</u>
Toplam		7.863.600

(2) KURULUŞ VE ÖRGÜTLENME GİDERLERİ

$$200.000 \times 7,99 = 1.598.000$$

(3) SERMAYE

$$1992 - 5.000.000 \times 7,99 = 39.950.000$$

$$1993 - 5.000.000 \times 5,05 = \underline{25.250.000}$$

$$65.200.000$$

(4) FAALİYET GİDERLERİ

$$\text{Paz.Satış Dağıt.} \quad 1.300.000 \times 1,21 = 1.573.000$$

$$\text{Gen.Yön.Gid.} \quad 740.000 \times 1,21 = \underline{895.400}$$

$$2.468.400$$

(5) SATIŞLAR

$$\text{Net Satışlar} \quad 32.000.000 \times 1,21 = 38.720.000$$

(6) İLK MADDE VE MALZEME STOK

Stok değerleme yöntemi ortalaması maliyettir. 1995 yılı stok devir hızı:

$$\text{SMM/Ort. Stok} = \frac{22.750.000}{(11.500.000+12.800.000)/2} = 1.87$$

12 ay/1,87= 7 ay stok devir süresi

1995 yılı son 7 ayının ortalama endeksi ise 7 ay/2=3,5 ay ortalama ile Eylül ayına denk gelmektedir. Düzeltme katsayısı 1,13'dür.

$$12.800.000 \times 1,13 = 14.464.000$$

(7) YEDEK AKÇELER

$$1995 - 3.000.000 \times 1,21 = 3.630.000$$

PARASAL VE PARASAL OLMAYAN VARLIKLAR

	31.12.1994	31.12.1995
<u>PARASAL VARLIKLAR</u>	<u>3.200.000</u>	<u>4.410.000</u>
KASA	1.800.000	2.000.000
ALICILAR	250.000	780.000
ALAC. SNT.	1.100.000	1.600.000
GELEC.YIL İND.KDV.	50.000	30.000
<u>PARASAL OLMAYAN VARLIKLAR</u>	<u>16.630.000</u>	<u>18.780.00</u>
İLK MADDE MLZ.	11.500.000	12.800.000
MENKUL KIYMETLER	350.000	500.000
MADDİ DURAN VARLIK	5.600.000	6.600.00
(-) BİRİKMİŞ AMORTİSMAN	(1.120.000)	(1.320.000)
KUR VE ÖRGÜT GİD.	300.000	200.000
AKTİF TOPLAMI	<u><u>19.830.000</u></u>	<u><u>23.190.000</u></u>

PARASAL VE PARASAL OLMAYAN PASİF KALEMLER

	31.12.1994	31.12.1995
<u>PARASAL PASİF KALEMLER</u>	<u>3.980.000</u>	<u>2.980.000</u>
SATICILAR	250.000	450.000
BORÇ SNT.	3.300.000	2.000.000
ÖD.VERGİ ve FON.	430.000	530.000
<u>PARASAL OLMAYAN PASİF KALEM</u>	<u>15.850.000</u>	<u>20.210.000</u>
SERMAYE	10.000.000	10.000.000
KAR YEDEKLERİ	2.300.000	3.000.000
DÖNEM KARI	3.550.000	7.210.000
	<u><u>19.830.000</u></u>	<u><u>23.190.000</u></u>

**PARASAL KALEMLERİN NEDEN OLDUĞU SATIN ALMA GÜCÜ KAZANÇ VEYA
KAYBININ HESAPLANMASI**

	Tarihi Değer.	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
A. DÖNEMBAŞI NET PARASAL KALEMLER	(780.000)		(1.287.000)
a. Dönembaşı Parasal Varlıklar (+)	3.200.000	1.65	5.280.000
b. Dönembaşı Parasal Pasifler (-)	<u>(3.980.000)</u>	1.65	<u>(6.567.000)</u>
	780.000		(1.287.000)
B. DÖNEM İÇİNDE NET PARASAL KALEMLERDE ARTIŞ YARATAN İŞLEMLER (+)	32.100.000		35.561.900
1. Satışlar	32.000.000	1.21	38.720.000
2. Kuruluş ve Örgüt. Gid.	<u>100.000</u>	1.21	<u>121.000</u>
	32.100.000		38.841.000
C. DÖNEM İÇİNDE NET PARASAL KALEMLERDE AZALIŞ YARATAN İŞLEMLER (-)	(29.390.000)		(35.561.900)
1. Üretim Giderleri			
a. Alışlar (Net)	20.150.000	1.21	24.381.500
b. Dir. İşçilik	2.300.000	1.21	2.783.000
c. Gen. Üretim Gid.	1.300.000	1.21	1.573.000
2. Faaliyet Giderleri			
a. Pazarlama Satış Dağıtım	1.300.000	1.21	1.573.000
b. Genel Yönetim Gid.	740.000	1.21	895.400
3. Parasal Olm. Aktif Kalem Artış.			
Duran Varlık Alımı	1.000.000	1.21	1.210.000
Menkul Kıymet Alımı	150.000	1.21	181.500
4. Parasal Olm. Pasif Kalem Azalış.			
Temettü Ödemesi	850.000	1.21	1.028.500
Vergi Ödemesi	<u>1.600.000</u>	1.21	<u>1.936.000</u>
D. DÖNEM SONUNDA OLMASI GEREKEN NET PARASAL KALEM. A+ (B-C)	(1.930.000)		(1.992.100)
E. DÖNEM SONU NET PARASAL KALEMLER			
Dönem Sonu Parasal Varlıklar	4.410.000		
Dönem Sonu Parasal Kaynaklar	<u>(2.980.000)</u>		
F. SATINALMA GÜCÜ KAZANCI (1992100-1930000)			<u><u>62.100</u></u>

31.12.1995 YILI BİLANÇOSUNUN DÜZELTİLMESİ

BİLANÇO KALEMLERİ	Tarihi Değer.	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
<u>PARASAL VARLIKLAR</u>	4.410.000		4.410.000
KASA	2.000.000	1	2.000.000
ALICILAR	780.000	1	780.000
ALACAK SENET.	1.600.000	1	1.600.000
GEL.YIL.İND.KDV.	30.000	1	30.000
<u>PARASAL OLM.VARLIKLAR</u>	18.780.000		48.366.400
İLK MADDE MLZ.	12.800.000	6 nolu işlem	14.464.000
MENKUL KIYMET.	500.000	Borsa Değeri	850.000
MADDİ DURAN VARLIK	6.600.000	1 nolu işlem	39.318.000
(-) BİRİKMİŞ AMORT.	(1.320.000)	1 nolu işlem	(7.863.600)
KUR VE ÖRGÜT.GİD.	200.000	2 nolu işlem	1.598.000
AKTİF TOPLAMI	<u>23.190.000</u>		<u>52.776.400</u>
<u>PARASAL PASİFLER</u>	2.980.000		2.980.000
SATICILAR	450.000	1	450.000
BORÇ SENETLERİ	2.000.000	1	2.000.000
ÖD.VERGİ VE FONLAR	530.000	1	530.000
<u>PARASAL OLM.PASİFLER</u>	20.210.000		49.796.400
SERMAYE	10.000.000	3 nolu işlem	65.200.000
KAR YEDEKLERİ	3.000.000	7 nolu işlem	3.630.000
DÖNEM NET KARI	7.210.000	Gelir tablosu	2.702.200
YENİDEN DEĞERLEME FARKI			(21.735.800)
PASİF TOPLAMI	<u>23.190.000</u>		<u>52.776.400</u>

31.12.1995 DÜZELTİLMİŞ SATIŞLARIN MALİYETİ

D.B.İ.M.M. Stok	11.500.000	x	1.65 =	18.975.000
+ D.İ.D.İ.M.M. Alış	20.300.000	x	1.21 =	24.563.000
- D.İ.D.İ. M.M. Alış İade	150.000	x	1.21 =	181.500
- D.S.D.İ.M.M. Stok	12.800.000	x	1.13 =	14.464.000
Düzeltilmiş D.İ.M.M. Kullanımı				28.892.500
- D.İşçilik	2.300.000	x	1.21 =	2.783.000
+ G.Ü.G.	1.300.000	x	1.21 =	1.573.000
+ Amort.Gid.	300.000	x	1.21 =	363.000
Düzeltilmiş Satışların Maliyeti				33.611.500

31.12.1995 YILI GELİR TABLOSUNUN DÜZELTİLMESİ

	Tarihi Değer	Düzeltilme Faktörü	Düzeltilmiş Değer
BRÜT SATIŞLAR	32.300.000	1.21	39.083.000
(-) Satış indirim	300.000	1.21	363.000
NET SATIŞ	32.000.000	1.21	38.720.000
(-) SATIŞLARIN MALİYETİ	22.750.000	Tablodan	33.611.500
BRÜT SATIŞ KARI	9.250.000		5.108.500
(-) FAALİYET GİDER.	2.040.000	1.21	2.468.400
Paz.Satış Dağıtım	1.300.000		
Gen.Yön.Gid.	740.000		
FAALİYET KARI	7.210.000		2.640.100
DIĞ.FAAL.OL.GELİR VE KAR			
Satın Alma Gücü Kazancı			62.100
DÖNEM NET KARI	7.210.000		2.702.200

3. TÜRK VERGİ MEVZUATINA GÖRE ENFLASYON MUHASEBESİ İLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

Günümüzün en önemli iktisadi olaylarından birisini fiyatlar genel seviyesinde meydana gelen değişimler oluşturmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerin sorunu olan enflasyon mikro düzeyde işletmeleri olumsuz yönde etkilemektedir. İşletmeler, muhasebe ile ilgili kişi ve kuruluşlara karar, planlama, kontrol faaliyetlerinde yararlanacakları bilgileri sunar. Yüksek enflasyon dönemlerinde, muhasebenin veri kaynağı olan mali tablolar anlamsızlaşarak homojenliğini kaybetmektedir.

Ülkemizde enflasyonun mali tablolar üzerindeki olumsuz etkilerini gidermeye yönelik bir takım yasal düzenlemeler getirilmiştir. Geçici yöntemler olarak da adlandırabileceğimiz, mevcut vergi kanunlarımızda yer alan ve mükellefleri enflasyona karşı korumaya yönelik tedbirlerden bazıları şunlardır;²⁸

- Yeniden Değerleme (213 Sayılı VUK mükerrer Md. 298)
- Azalan Bakiyeler Yöntemine Göre Amortisman (213 sayılı VUK Mükerrer Md. 3157)
- Duran Varlık Yenileme Fonu (213 sayılı VUK Md. 328, 329)
- Alacak ve Borç Senetlerinin Reeskontu (213 Sayılı VUK Md.281 ve Md.285)
- Finansman Fonu (5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu Mükerrer Md.8)
- Gayrimenkul ve İştirak Satışlarından Doğan Kârın Sermayeye İlavesinde Vergi İstisnası (KVK'ya 4108 Sayılı Kanunla eklenen geçici 23/A Md.)
- Maliyet Bedeli Artırımı (GVK Md.38 ve 39)
- Stok Değerlemede LIFO Yöntemi (VUK Md.274, 275)
- Araştırma ve Geliştirme Fonu (KVK Md.14)
- Yatırım İndiriminde Endekslleme (GVK Ek Md.4)
- Gider Artış Fonu (GVK Md.57)

3.1. Yeniden Değerleme

3.1.1. Yeniden Değerlemenin Tanımı ve Kapsamı

Yeniden değerlendirme uygulaması, olağanüstü bir değerlendirme yöntemi olup, enflasyonun işletmelerin iktisadi kıymetleri üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin giderilebilmesi için, bilançoda yer alan amortismanına tabi iktisadi kıymetler ile bu kıymetler üzerinden ayrılan amortismanların değerlerinin artırılarak günün ekonomik koşullarına göre gerçeğe en yakın değerlerinin matematiksel olarak tespiti işlemidir.

²⁸ Hacırüstemoğlu, a.g.c., s.18.

Ülkemizde sürmekte olan yüksek enflasyonun işletmelerin sermayesini erozyona uğratmasını engellemek, yıllar itibariyle fiktif kârları vergilememek, iktisadi kıymetleri buldukları yıldaki gerçek değerlerine kavuşturabilmek, işletmeye ait iktisadi kıymetlerin çeşitli nedenler ile satışında kayıtlar üzerinde çıkabilecek olağanüstü kârı realize etmek vb. amaçlarla iktisadi kıymetlerin değerlerinin güncelleştirilmesi zorunlu hale gelmiştir. Bu ihtiyaçlar dikkate alınarak yeniden değerlendirme müessesesi, Vergi Usul Kanunu'na 19.02.1963 tarih ve 205 sayılı Kanunla eklenen geçici 11.madde ile vergi mevzuatımıza dahil edilmiştir. Söz konusu 11.madde, 1987 yılında, 3332 sayılı Kanunla V.U.K.'na mükerrer 298. maddesi ile devamlı hale getirilmiştir. Madde ile ilgili olarak çeşitli değişiklikler yapılarak, uygulanmakta olan son şekli verilmiştir.²⁹

Yeniden değerlendirme yapması mümkün olan mükelleflerden bir kısmı bu müesseseyi uygulamakla zorunlu tutuldukları halde, büyük bir kısmı için ise uygulama yönünden ihtiyarilik getirilmiş bulunmaktadır.³⁰

V.U.K.'nın mükerrer 298. maddesindeki düzenlemeye göre, yeniden değerlendirme yapabilecek mükellefler;

i) Bilanço esasına göre defter tutan gelir vergisi mükelleflerinden tüccar ve çiftçiler ile ortakları gelir vergisi mükellefi olan adi şirketler, kollektif şirketler ve adi komandit şirketler,

ii) Bilanço esasına göre defter tutan kurumlar vergisi mükelleflerinden sermaye şirketleri (limited, anonim ve eshamlı komandit şirketler), kooperatifler, iktisadi kamu müesseseleri, dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler, iş ortaklıkları.

Yeniden değerlendirme yapamayacak olan mükellefler;

i) 31.12.1998 tarihine kadar götürü, bu tarihten sonra basit usulde vergilendirilen mükellefler,

ii) İşletme hesabı esasına göre defter tutan ikinci sınıf tüccarlar ile zirai işletme hesabına göre defter tutan çiftçiler,

iii) Serbest meslek erbabı,

iv) Bilanço esasına göre defter tutular dahi imtiyazlı şirketler.

Yeniden değerlendirme yapması zorunlu olanlar ise;

İktisadi devlet teşekküllerinin yeniden değerlendirme yapmaları zorunludur.

²⁹ "İktisadi İşletmelerde Yeniden Değerleme Müessesesinin Uygulaması". **Vergi Sorunları** (Özel Ek, Sayı: 123, Aralık 98), s.153.

³⁰ Mehmet Nadir Arıca. "1994 Yılı Yeniden Değerleme İşlemi ve Tek Düzen Hesap Planına Göre Muhasebe Kayıtlarına İntikali". **Vergi Sorunları** (Sayı: 78, Mart 1995), s.13.

Bunun dışında yukarıda belirtilen mükelleflerin yeniden değerlendirme yapmaları ise tamamen isteğe bağlıdır. Esasen yeniden değerlendirme müessesesi mükelleflerin lehine bir düzenlemedir. Dolayısıyla yeniden değerlendirme yapılmaması durumunda herhangi bir yaptırım da yoktur.

Yeniden değerlendirme konusu iktisadi kıymetler genel olarak ilgili maddede şu şekilde belirlenmiştir: Yeniden değerlendirme yapma hakkına sahip bulunan gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri "... bilançolarına dahil amortisman tabi iktisadi kıymetleri ve bu kıymetler üzerinden ayrılmış olup bilançonun pasifinde gösterilen amortismanları...".

Bu madde hükmüne göre bir iktisadi kıymetin yeniden değerlendirme müessesesi kapsamına girebilmesi için, işletmenin son hesap dönemi bilançosunda gösterilmiş ve amortisman tabi tutulmasının gerektiği söylenebilir.

Yeniden değerlemeye tabi tutulabilecek iktisadi kıymetleri aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz.³¹

- i) Binalar, arsa ve araziler (boş arsa ve araziler hariç),
- ii) Gayrimenkullerin mütemmim cüzü ve teferruatı mahiyetinde olup münferiden amortisman tabi tutulabilen iktisadi kıymetler,
- iii) Makina, tesisat ve gemiler, nakil vasıtaları,
- iv) Demirbaşlar,
- v) İktisadi kıymetlerin aktife girdiği tarihe kadar oluşan ve maliyet bedeline eklenen kur farkları,
- vi) İktisadi kıymetin aktifleştirilmesinden sonraki yıllarda doğan ve maliyete eklenen faizler ile gayrimenkullerin genişletilmesi veya iktisadi kıymetini devamlı olarak artırmak amacıyla yapılan ve kıymetin maliyet bedeline eklenen giderler.

Yeniden değerlemenin kapsamı dışında bırakılan iktisadi kıymetler ise:

- a) Boş arsa ve arazi,
- b) Arsa ve arazi üzerinde bunları kiralayanlar tarafından yapılan bina, tesis ve yollar,
- c) İktisadi kıymetlerin maliyet bedellerine bu kıymetlerin aktifleştirildiği hesap dönemlerinden sonra giren kur farkları,
- d) Sinema filmleri,
- e) Alameti farika hakları,
- f) Özel maliyet bedelleri,

³¹ Mehmet Arslan. "Son Değişikliklere Göre Yeniden Değerleme Uygulaması ve Öneriler (I)", *Mükellefin Dergisi* (Sayı: 67, Temmuz 1998), s.103-109.

- g) İlk tesis ve taazzuv (ilk kuruluş ve örgütlenme) giderleri,
 h) Organizasyon, etüd ve araştırma giderleri,
 ı) Peştemallıklar,
 j) İşletmede alım satımı yapılan mallar,
 k) 1991 hesap döneminden başlayarak tamamen amorti edilmiş iktisadi kıymetler,
 l) Nitelikleri ve amortisman konusu edilme amaç ve prensipleri gözönünde bulundurulurken, sayılan grup ve türlere dahil edilebilen sair aktif kıymetler. Örneğin, arama, işletme ve imtiyaz hakları ve ruhsatları gibi.

3.1.2.Yeniden Değerleme Oranı

VUK'nun mük.298. maddesinin 10 numaralı bendinde "bir hesap dönemi sonu itibariyle yapılacak değerlemede esas alınacak yeniden değerlendirme oranı, yeniden değerlendirme yapılacak yılın Ekim ayında (Ekim ayı dahil) bir önceki yılın aynı dönemine göre Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Toptan Eşya Fiyatları Genel Endeksinde meydana gelen ortalama fiyat artış oranı" olduğu ve bu oranın Maliye Bakanlığı'nca her yıl Aralık ayı içinde Resmi Gazete ile ilan edileceği belirtilmiştir. Yeniden değerlendirme oranı, Maliye Bakanlığı tarafından çıkartılan 267 sıra nolu VUK Genel Tebliği ile 1998 yılı için %77.8 olarak belirlenmiştir.

Buna göre 1998 yılındaki amortisman tabi iktisadi kıymetlerde yeniden değerlendirme işlemi yapılırken %77.8 oranı dikkate alınacaktır.

1987 hesap döneminden itibaren uygulanmaya başlanan yeniden değerlendirme oranları ve bunların ilan edildiği Resmi Gazete'nin yayım tarih ve numaraları aşağıdaki gibidir.³²

Vergi Dönemi	Yen.Değ. Oranı %	İlgili Genel Tebliğ No:	Yayın.Resmi Gaz. Tarih ve No.su
1998	77.8	267	13.11.1997/23552
1997	80.4	259	14.11.1997/23170
1996	72.8	252	4.12.1996/22837
1995	99.5	245	5.12.1995/22484
1994	107.6	233	7.12.1994/22134
1993	58.4	223	4.12.1993/21778
1992	61.5	219	8.12.1992/21429
1991	54.1	214	14.12.1991/21081

³² "İktisadi İşletmelerde...", a.g.e., s.172.

1990	55.5	207	4.12.1990/20715
1989	70.4	201	14.12.1989/20372
1988	63.2	187	13.12.1988/20018
1987	29.1	178	10.12.1987/19660

3.1.3. İktisadi Kıymetlerde Yeniden Değerlemenin Yapılışı

Yeniden değerlendirme işleminin sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için aşağıdaki işlem sıralamasına uyulması yararlı olacaktır.

- 1) İşletmenin aktifinde yer alan ve envanterde gösterilen iktisadi kıymetlerden yeniden değerlemeye tabi tutulacakları belirlemek;
- 2) Yeniden değerlemeye tabi tutulacak iktisadi kıymetleri tasnif etmek;
- 3) Değerlemenin yapılacağı yıl için uygulanmak üzere Maliye Bakanlığı'na tespit ve ilan edilmiş yeniden değerlendirme oranını esas almak;
- 4) Yeniden değerlendirme işlemi neticesinde, net değer artış miktarını hesaplamak;
- 5) Yeniden değerlendirme ile hesaplanan değer artışını muhasebeleştirerek bilançonun pasifinde özel bir fon hesabında izlemek.

Net değer artışı; yeniden değerlendirme işlemi neticesindeki net bilanço aktif değerinden, yeniden değerlendirme öncesi net bilanço aktif değerinin düşülmesiyle bulunur.

Bu şekilde hesaplanan net değer artışı, bilançonun pasifinde özel bir fon hesabında (522-M.D.V. Yeniden Değerleme Artışları) izlenecektir.

Değerleme sonucu oluşacak fonun kullanımı, gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri açısından ayrı şartlara bağlanmıştır. Kurumlar vergisi mükellefleri, oluşan değer artışlarının tamamını sermayeye ilave edebileceklerdir. Amortisman tabi iktisadi kıymetlerini yeniden değerlemeye tabi tutan (gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri) ve bu değerlendirme sonucu oluşan fonu sermayeye ekleyen mükellefler (kurumlar vergisi mükellefleri) yaptıkları bu işlemleri Yeminli Mali Müşavirlere tasdik ettirmek zorundadırlar.³³

Gelir vergisi mükellefleri ise yeniden değerlendirme sonucu oluşan ve özel bir hesapta tutulan değer artış fonunu başka bir hesaba aktaramayacakları gibi sermayeye de ilave edemeyeceklerdir.³⁴

³³ Arıca, a.g.e., s.1995.

³⁴ "İktisadi İşletmelerde...", a.g.e., s.173.

3.1.4. Yeniden Değerleme Yapılan İktisadi Kıymetlerin Satışı

Yeniden değerlendirilen iktisadi kıymetlerin satılması halinde, satılan kıymetlere isabet eden değer artışları birikmiş amortismanlar gibi işleme tabi tutulur. Şayet yeniden değerlendirme sonucu oluşan değer artış fonu, sermayeye eklenmemişse, birikmiş amortismanlar gibi ters kayıtlarla kapatılarak, aradaki fark iktisadi kıymete ait kâr olarak kabul edilir.

Değer artış fonunun sermayeye eklenmesi durumunda ise değer artış fonu vergi dışı kalacaktır.³⁵

3.1.5. Herhangi Bir Yıl Yeniden Değerleme Yapılmaması, Amortisman Ayrılmaması Hallerinin Yeniden Değerleme Müessesesindeki Durumu

Yeniden değerlendirme yapılırken herhangi bir yıl amortisman ayrılmamasının değer artış fonuna yansıyacak etkisi kanuni düzenleme ile giderilmiştir. 151 seri nolu VUK Genel Tebliğinin 5.bendindeki “VUK; 320 maddesinde herhangi bir yıl ayrılmamasından veya ilk uygulanan nispetten düşük oranda ayrılmasından dolayı amortisman süresi uzatılamaz hükmü gereğince fiilen ayrılmamış amortismanların ayrılmış sayılması gerekir” denilmektedir.

Dolayısıyla, iktisadi kıymet ile ilgili olarak amortisman ayrılrsa da ayrılmaması da yeniden değerlendirme süresi sonunda oluşan değer artış fonu aynı olmaktadır.

Herhangi bir yıl yeniden değerlendirme yapılmaması nedeniyle, değer artış fonunda oluşacak eksikliğin giderilmesine imkan veren bir yasal düzenleme ise bulunmamaktadır. Bu nedenle, herhangi bir yıl yeniden değerlendirme yapılmamış olması durumunda sadece sözkonusu dönem kayıtları değil, takip eden dönemlerin kayıtları da değişik olacaktır.³⁶

3.1.6. Yeniden Değerleme ve Muhasebe Kayıtlarına İlişkin Örnek

(X) A.Ş. işletmede kullanılmak üzere 1996 yılında 3 milyar TL bedelle bir kamyon satın almış, 600 milyon TL amortisman ayırarak muhasebeleştirmiştir. İşletme sözkonusu aracı, 1997 yılında yeniden değerlemeye tabi tutmuş ve 15.5.1998 tarihinde

³⁵ Arslan, a.g.e., s.83.

³⁶ Hızır Tarakçı, **Vergi Mevzuatında Amortismanlar ve Enflasyona Karşı Oluşturulan Müesseseler** (Mart 1997), s.139-140.

4 milyar TL'ye 920 milyon KDV tahsil ederek satmıştır. (1997 yılında yeniden değerlendirme oranı %80.4'tür.)

- Aracın 1997 yılında yeniden değerlemeye tabi tutulması,
  - Değer artış fonunun sermayeye ilave edilmesi,
  - Aracın 1998 yılında satışı durumunda
- muhasabe kayıtları aşağıdaki şekilde olacaktır.

i. Aracın 1997 yılında yeniden değerlemeye tabi tutulması:

Kamyon 1996 yılında aktife girdiği için bu yıla ilişkin yeniden değerlendirme yapılmayacaktır.

* Aracın 1997 yılında aktifteki yeni değeri,	5.412.000.000
3.000.000.000 x %80.4 = 2.412.000.000	
2.412.000.000 + 3.000.000.000 = 5.412.000.000	
* Birikmiş Amortisman yeni değeri,	(-)1.082.400.000
600.000.000 x %80.4= 482.400.000	
482.400.000 + 600.000.000= 1.082.400.000	
* Aracın yeniden değerlendirme sonucu net aktif değeri	4.329.600.000
* Aktifin yeniden değerlendirme öncesi net aktif değeri (3.000.000.000 - 600.000.000)	(-) 2.400.000.000
* Yeniden değerlendirme sonucu oluşan değer artış fonu	1.929.600.000

Yeniden değerlemeye ilişkin muhasabe kaydı;

_____ 31.12.1997 _____	
254-TAŞITLAR HS.	2.412.000.000
257- BİRİKMİŞ AMOR- TİSMANLAR HS.	482.400.000
522- M.D.V. YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI	1.929.600.000
1997 yılı yeniden değerlendirme.	
_____ / _____	

Yeniden değerlendirme sonucu aracın yeni değeri üzerinden amortisman ayrılması ve dönem K/Z'na intikaline ilişkin yevmiye kaydı (7/A seçeneğine göre);

$$(5.412.000.000 \times \%20 = 1.082.400.000)$$

_____ 31.12.1997 _____		
770- GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	1.082.400.000	
004-Amortisman Gideri		
257- BİRİKMİŞ AMOR- TİSMANLAR HS.		1.082.400.000
001-Taşıtlı Amortismanı		
1997 yılı amortismanı		
_____ 31.12.1997 _____		
632- GENEL YÖNETİM GİDERİ HS.	1.082.400.000	
004-Amortisman Gideri		
771- GENEL YÖN.GİD. YANSITMA HS.		1.082.400.000
Amortisman gideri yansıtma		
_____ 31.12.1997 _____		
771- GENEL YÖN.GİD. YANSITMA HS.	1.082.400.000	
770- GENEL YÖNETİM GİD.HS.		1.082.400.000
004-Amortisman Gideri		
Amortisman Gideri Yansıtma		
_____ 31.12.1997 _____		
690- DÖNEM KARI veya ZARARI	1.082.400.000	
632- GENEL YÖNETİM GİDERİ HS.		1.082.400.000
004- Amortisman Gideri		
Amortisman Giderinin Dönem K/Z'na Devri		
_____ / _____		

Tek düzen hesap planı 7/B seçeneğine göre muhasebe kaydında, 796-AMORTİSMANLAR ve TÜKENME PAYLARI HS. kullanılacaktır.

ii. Değer Artış Fonu'nun sermayeye ilavesi:

_____ 31.12.1997 _____		
522- M.D.V. YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI HS.	1.929.600.000	
500- SERMAYE HS.		1.929.600.000
Yeniden değerlendirme değer artış fonunun sermayeye ilavesi		
_____ / _____		

iii. Aracın 1999 yılında peşin satışı

Araç 1998 yılında 4.000.000.000 TL'ye peşin satılmıştır (KDV Oranı %23). Değer artış fonunun sermayeye ilavesi durumunda muhasebe kaydı;

_____ 15.5.1998 _____	
100- KASA HS.	4.000.000.000
257- BİRİKMİŞ AMORTİSMAN HS.	1.564.800.000
689- DİĞER OLAĞANDIŞI GİD.ZARAR HS.	595.168.000
254- TAŞITLAR HS.	5.412.000.000
391- HESAPLANAN KDV HS.	747.968.000
Aracın peşin satışı	
_____ / _____	

Aracın değer artış fonunun sermayeye ilave edilmediğini varsayarsak satışın muhasebe kaydı şöyle olacaktır;

_____ 15.5.1998 _____	
100- KASA HS.	4.000.000.000
257- BİRİKMİŞ AMORTİSMAN HS.	1.564.800.000
522- MDV YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI HS.	1.929.600.000
254- TAŞITLAR HS.	5.412.000.000
391- HESAPLANAN KDV HS.	747.968.000
679- DİĞER OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR HS.	1.334.432.000
Aracın peşin satışı	
_____ / _____	

Görüldüğü gibi değer artış fonu sermayeye ilave edildiğinde, iktisadi kıymetin satışından 595.168.000 TL zarar ortaya çıkarken, değer artış fonu sermayeye ilave edilmediğinde 1.334.432.000 TL kâr ortaya çıkmıştır ve vergi matrahı artmıştır.

Yeniden değerlendirme müessesesi, mükellefleri enflasyonist ortamda koruyan bir müessesedir. Şöyle ki, aktife maliyet bedeli ile giren ve bir yıldan fazla kullanılacağı varsayılan iktisadi kıymetler için normal olarak vergi kanunlarımız 5 yılda gider veya

maliyet yazmayı kabul etmiştir. Ancak süre açısından bakıldığında aktife giren ilk yıl için o iktisadi kıymetin aktife giriş bedelinin belirli bir oranının gider veya maliyet yazılması ve bu tutarın piyasadaki fiyata göre oluşan hasılat ile karşılaştırılarak kâr, matrah ve vergi hesaplaması yapılması nisbeten anlamlı iken, enflasyon ortamında takip eden yıllarda da aynı işlemin yapılması, o yıllar için piyasadaki hakim fiyata göre oluşan hasılat ile aktife giriş yılındaki daha düşük olan maliyet ve giderlerin karşılaştırılması durumu ortaya çıkar. Bu ise gerçekte olması gerekenden daha fazla kâr, matrah ve vergi demektir. Bu durum ise tamamen enflasyonist ortamdan kaynaklanmaktadır.

Enflasyonun neden olduğu aşırı fiyat artışlarının işletme bünyelerinde meydana getirdiği bu olumsuz sonuçları ortadan kaldırmak amacıyla yeniden değerlendirme müessesesi getirilmiştir.³⁷

3.2. Azalan Bakiyeler Yöntemine Göre Amortisman

Günlük dilde amortisman, bir varlığın zamanla yıpranması, değerinde azalma meydana gelmesi anlamında kullanılmaktadır.

Vergi hukukunda ise yıpranmaya, aşınmaya ve kıymetten düşmeye maruz bulunan ve tek defada gider yazılması uygun görülmeyen iktisadi kıymet bedellerinin itfasını ifade eder.³⁸

VUK'nun 313.maddesinde amortismanın konusu belirlenmiştir. Buna göre, işletmede bir yıldan fazla kullanılan ve yıpranmaya, aşınmaya ve kıymetten düşmeye maruz bulunan gayrimenkullerle aynı kanunun 269.maddesi gereğince gayrimenkul gibi değerlendirilen iktisadi kıymetlerin, alet, edevat, mefruşat, demirbaş ve sinema filmlerinin VUK'na göre tespit edilen bedellerinin yine VUK'nda belirtilen esaslar doğrultusunda yok edilmesi amortisman konusu oluşturur.³⁹

Normal amortisman ayrılmasında mükellefler usulüne göre tespit edilen nispetleri aşmamak şartı ile amortismanı diledikleri nispetler üzerinden hesaplayabilirler. Uygulamaya başladıkları yıl tespit ettikleri amortisman nispetini ise izleyen yıllarda değiştiremezler.

³⁷ Kemal Uzun, "Enflasyonun Mükellefler Üzerindeki Etkisi ve Vergi Kanunlarında Yer Alan Mükellefleri Enflasyona Karşı Koruyan Tedbirler", **Vergi Dünyası** (Sayı: 210, s.77-78).

³⁸ D.Erkan Ateşli, "Amortisman Hesaplama Yöntemleri ve Muhasebesi", **Vergi Sorunları** (Sayı: 112, Ocak 1998), s.91.

³⁹ Tarakçı, **a.g.e.**, s.18.

Vergi sistemimizde normal, hızlandırılmış (azalan bakiyeler), fevkalade amortisman hesaplanmasına ilişkin düzenlemelerin yanısıra; kıst amortisman, fevkalade amortisman ve itfa payı gibi müesseseler de yer almaktadır.

Bu bölümde mükelleflere vergisel teşvik sağlayan bir yöntem olan azalan bakiyeler yöntemine yer verilecektir.

Diğer bir adı ile hızlandırılmış amortisman yöntemi, bilanço esasına göre defter tutan mükelleflerden dileyenlerin uygulayabilecekleri bir yöntemdir. Azalan bakiyeler yönteminin bir takım şartları vardır. Buna göre azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman ayırmaya karar vermiş mükelleflerin aşağıdaki esasları dikkate alması gerekir:⁴⁰

- Bilanço esasına göre defter tutulması,
- Her yıl üzerinden amortisman hesaplanacak değer, evvelce ayrılmış olan amortismanlar toplamının tenzili suretiyle tespit edilmesi,
- Bu yöntemde amortisman oranı %40'ı geçmemek üzere normal amortisman oranının iki katıdır.
- Amortisman süresi, normal amortisman oranlarına göre hesaplanır.
- Amortisman süresinin son yılına devreden bakiye değer o hesap döneminde tamamen yok edilir.
- Başlangıçta azalan bakiyeler usulüyle amortisman uygulamasını benimseyenler daha sonra normal amortisman usulüne geçebilir. Ancak başlangıçta normal amortisman usulüne uygulayanlar daha sonra azalan bakiyeler yöntemine geçemezler.

Paranın satınalma gücünün sürekli azaldığı bir ortamda ayrılan amortismanlar duran varlığın uğradığı gerçek değer azalışlarını göstermediği gibi, işletmedeki duran varlıkların yenilenmesi için gerekli fonları yaratma işlevinden de uzaklaşmaktadır. Bu nedenle azalan bakiyeler yöntemiyle ilk yıllarda daha çok tutarda gider ya da maliyet yazma imkanıyla dönem sonunda nominal kâr içerisinde yer alan fiktif kârlar (görüntü kâr) azaltılmış olacaktır.⁴¹

Fiyatların yükseldiği dönemlerde, azalan bakiyeler yönteminin uygulanmasıyla yatırımın ilk yıllarında vergi tasarrufu sağlanarak nakit çıkışları azaltılmış olacaktır. İşletmenin yeniden değerlendirme yapması durumunda da, enflasyon oranının yeniden değerlendirme oranından fazla olması halinde işletme azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman ayırmakla enflasyonun etkisini, normal yönetime göre giderebilir.

⁴⁰ Tarakçı, **a.g.e.**, s.33.

⁴¹ Akgün, **a.g.e.**, s.122.

Azalan bakiyeler yöntemi, enflasyon dönemlerinde işletmelere fon kaynağı sağlamakta, vergilemede erteleme nedeniyle duran varlık yoğun işletmelerde enflasyona karşı koruyucu olmaktadır.⁴²

Azalan bakiyeler yöntemi, fiyatlar genel düzeyinde değişmelerin olduğu dönemlerde dönemsonu nominal kârın içinde yer alan fiktif kâr payını azaltacak bir tedbir olmaktadır. Kısa vadede bu yöntem amortismanların maliyetlerdeki payı oranında yararlı olabilmekte ve işletme maliyetlerini cari değerine yaklaştırabilmektedir. Ancak bu yöntemden uzun vadede yarar beklemek olanaksızdır.⁴³

Konuyu yöntemin uygulanışı ve muhasebe kayıtlarına ilişkin bir örnekle açıklayalım.

Değeri 2.000.000.000 TL olan bir demirbaş 20.10.1997 tarihinde işletmenin aktifine alınmıştır. İktisadi kıymet için %40 oranı üzerinden azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman ayrılması durumunda, yıllar itibariyle hesaplanacak amortisman tutarı şöyle olacaktır:

Yıl	Amortisman Tabi Tutar	Amort. Oranı	Amort. Tutarı (TL)	Birikmiş Amortisman
1997	2.000.000.000	%40	800.000.000	800.000.000
1998	1.200.000.000	%40	480.000.000	1.280.000.000
1999	720.000.000	%40	288.000.000	1.568.000.000
2000	432.000.000	%40	172.800.000	1.740.800.000
2001	259.200.000	Tamamı	259.200.000	2.000.000.000

Demirbaş için ayrılan amortisman giderine ilişkin muhasebe kaydı (7/A) seçeneğine göre şöyle olacaktır.

I _____	31.12.1997 _____		
770- GENEL YÖNETİM			
GİDERİ HS.		800.000.000	
004-Amortisman Gideri			
	257- BİRİKMİŞ		
	AMORT.HS.		800.000.000
	002-Demirbaş		
	Amortismanı		
_____	/	_____	

⁴² Hacirüstemoğlu, a.g.e., s.46.

⁴³ Akgün, a.g.e., s.102.

2	_____	31.12.1997	_____	
632-	GENEL YÖNETİM			
	GİDERİ HS.		800.000.000	
	004-Amortisman Gideri			
		771- GENEL YÖNETİM		
		GİD.YANSITMA HS.		800.000.000
3	_____	31.12.1997	_____	
771-	GENEL YÖNETİM GİDERİ			
	YANSITMA HS.		800.000.000	
		770- GENEL YÖNETİM		
		GİDERİ HS.		800.000.000
		004-Amortisman		
		Gideri		
		_____	31.12.1997	_____
690-	DÖNEM KARI veya			
	ZARARI HS.		800.000.000	
		632- GENEL YÖNETİM		
		GİD. HS.		800.000.000
		004-Amortisman		
		Gideri		
		_____	/	_____

3.3. Duran Varlık Yenileme Fonu

213 Sayılı VUK'nun 328 ve 329'ncü maddelerine göre; **amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin**; satışından elde edilen kârlar ile su baskını, sel, deprem ve yangın gibi doğal afetler nedeniyle zarar görmeleri tamamen veya kısmen hasara uğramaları halinde, sigortadan alınan tazminatlarından elde edilen kârlar bazı koşulların sağlanması halinde yenileme fonuna alınabilir.⁴⁴

Duran varlık yenileme fonu, işletmenin aktifine kayıtlı amortismanına tabi iktisadi kıymetin satılması veya afet nedeniyle elden çıkarılması halinde sigorta tazminatı alınması sonucunda doğan kârın vergilenmeyerek belli süre içerisinde satın alınacak iktisadi kıymetin amortisman payına mahsup edilmesidir.⁴⁵

Fiyatlar genel seviyesindeki meydana gelen artışlar sonucunda ayrılan amortismanlar duran varlık yenilemesine yardımcı olamamaktadır. İşletmelerin duran varlıklarını yenilemede kârdan ayırdıkları özel amaçlı fonlara gereksinim vardır. Yenileme fonu, bu amaçla amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin yenilenmesinde

⁴⁴ Necati Perçin, "Yenileme Fonu Uygulaması ve Muhasebesi", *Vergi Sorunları* (Sayı:100, Ocak 1997), s.100.

⁴⁵ "İşletmelerde 1998 Yılı Dönem Sonu İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları", *Maliye Postası* (Özel Ek, Sayı: 440, 1 Ocak 1999), s.72.

mükellefler lehine geliştirilmiş bir vergi erteleme uygulamasıdır. Yenileme fonu, işletmelerin aktifine dahil amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin yenilenebilmesi için, bu kıymetlerin satışından doğan kârın ya da sigorta tazminatlarından ayrılan karşılığın bilançonun pasifinde üç yıl süre ile kalmasını ifade etmektedir.⁴⁶

Bilanço usulüne göre defter tutan mükelleflerin aktiflerinde kayıtlı amortismanına tabi iktisadi kıymetlerini elden çıkarmaları halinde elde ettikleri kârları yenileme fonu olarak pasifte tutabilmeleri için şu koşulların yerine getirilmiş olması gerekir.⁴⁷

- Elden çıkarılan amortismanına tabi iktisadi kıymetin yenilenmesinin zarurî bulunması ya da bu konuda işletmeyi yönetenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olması,

- Satılanın yerine alınacak amortismanına tabi iktisadi kıymetin aynı amaca hizmet eder mahiyette olması gerekir.

Ayrıca üç yıllık sürenin sonunda kullanılmayan kârlar üçüncü yılın matrahına eklenir.

Yenileme fonu tek düzen muhasebe hesap planında 549-“Özel Fonlar Hesabı”nda izlenir.

İşletmede bırakılması ve tasarrufu zorunlu yasal fonlar ile diğer amaçlarla ayrılan fonlar bu hesapta izlenir. Kârdan ayrılan bu tutarlar, bu hesaba alacak, mahsubunda borç kaydedilir. Yani yenileme fonu bir kâr yedeğidir. Yenileme fonunun muhasebe kayıtlarına ilişkin bir örnek aşağıda verilmiştir.⁴⁸

(Y) A.Ş. maliyet bedeli 1.000.000.000 TL birikmiş amortismanı 600.0000.000 TL olan makinasını 20.8.1997 tarihinde 1.500.000.000 TL'ye satmıştır. İlgili makinenin yeniden değerlendirme değer artış fonunun da 440.000.000 TL'dir. (Satışta KDV oranı %23'tür).

1	20.08.1997		
100-	KASA HS.	1.845.000.000	
257-	BİRİKMİŞ AMORTİSMAN HS.	600.000.000	
522-	M.D.V. YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI HS.	440.000.000	
	253- TESİS, MAKİNA CİHAZ HS.		1.000.000.000
	391- HESAPLANAN KDV HS.		345.000.000
	679- DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR HS.		1.540.000.000
Makinanın yenilenmek amacıyla satılması			
/			

⁴⁶ Akgün, a.g.e., s.103.

⁴⁷ Maliye Postası (Özel Ek. Sayı: 440), s.71.

⁴⁸ Perçin, a.g.e., s.100.

2 _____ 20.08.1997 _____

679- DİĞEROLAĞANDIŞI		
GELİR VE KARLAR HS.	1.540.000.000	
549- ÖZEL FONLAR HS.		1.540.000.000
549.01-Makina Yenileme		
Fonu		
Yenileme fonu tesisi		
_____ / _____		

Söz konusu şirket 1.6.1998 tarihinde 2.400.000.000 TL' sine yeni bir makina satın almıştır. Makinanın alımına ilişkin muhasebe kaydı;

_____ 01.06.1998 _____

253- TESİS, MAKİNA VE		
CİHAZLAR HS.	2.400.000.000	
191- İNDİRİLECEK KDV HS.	552.000.000	
100- KASA HS.		2.952.000.000
Yeni makina satın alınması		
_____ / _____		

Yıl sonunda yeni makina için %20 normal amortisman hesaplandığında, bu amortisman tutarı yenileme fonundan mahsup edilecektir.

_____ 31.12.1998 _____

549- ÖZEL FONLAR HS.	480.000.000	
549.01-Makina Yenileme Fonu		
257- BİRİKMİŞ		
AMORTİSMAN HS.		480.000.000
Birikmiş amortismanın yenileme fonundan		
karşlanması		
_____ / _____		

Şayet yasal süre içinde (3 yıl) iktisadi kıymet yenilenmez ise, süre sonunda bu fonun kâr hesaplarına aktarılması gerekecektir. Buna ilişkin muhasebe kaydı ise;

_____ / _____		
549- ÖZEL FONLAR HS.	XXX	
679- DİĞEROLAĞANDIŞI		
GELİR VE KARLAR		XXX
Kullanılmayan yenileme fonunun kâr hesabına devri		
_____ / _____		

Görüldüğü gibi, yenileme fonunun iktisadi kıymetin edinilmesinde kullanılmasıyla, bilançonun pasifinde yer alan “Yenileme Fonu” yeni değer için ayrılacak amortismanlara mahsup edilmektedir.

İşletmelerin aktiflerinde yer alan amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin satışından elde edilen kârların ve sigortadan alınan tazminatların tekrar yatırıma dönüşmesini sağlamak ve işletme içinde kalmasını temin etmek amacıyla yönelik olan Vergi Usul Kanunu’nun 328 ve 329. maddelerindeki yenileme fonu müessesesi, bir vergi erteleme uygulaması olarak karşımıza çıkmaktadır.⁴⁹ İktisadi kıymetin satıldığı veya kısmen veya tamamen ziyaa uğrayıp sigorta tazminatı alındığı anda doğan ve beyan edilip üzerinden vergi hesaplanması gereken kâr, pasifte 3 yıl süre ile bekletilmektedir. Ancak yenileme fonu bazen oldukça etkin iken bazen bu etkinlikten uzak olabilmektedir. Çünkü o yıl için satılan veya ziyaa uğrayan iktisadi kıymetin yenilenmesi zorunlu ise ve edinilen iktisadi kıymetin o yıl için ayrılan amortismanı yenileme fonuna eşit veya yenileme fonundan fazla ise yenileme fonunun teşvik yönü ortadan kalkmaktadır. Ancak yine iktisadi kıymetin yenilenmesi zorunlu değil ise ve 3 yıl içinde bu yenileme yapılamamış ise bu takdirde enflasyonist bir ortamda ödenecek verginin 3 yıl ertelenmiş olmasıyla mükelleflerin enflasyondan korunması sağlanmaktadır.

Ayrıca yeniden değerlendirme yapılmadığı veya yapılsa bile değer artış fonunun sermayeye eklenmediği durumlarda, iktisadi kıymetin satılması veya sigorta tazminatı alınmasından dolayı ortaya çıkan kâr zaten büyük ölçüde enflasyondan kaynaklanmaktadır. Çünkü, bu iktisadi kıymetin edinme maliyeti (reel değeri) ile aynı iktisadi kıymetin birkaç yıl sonra satılmasıyla ortaya çıkan hasılat karşılaştırılmakta, dolayısıyla fiktif kârlar oluşmaktadır. Aslında yenileme fonu ile bu fiktif kârlar üzerinden ödenecek vergiler geciktirilerek mükelleflerin korunması amaçlanmaktadır.⁵⁰

3.4. Alacak ve Borç Senetlerinin Reeskontu

V.U.K.’nın 281. maddesinde iktisadi işletmelere dahil **alacakların** ne şekilde değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır. Madde hükmü aşağıdaki gibidir.

“Alacaklar mukayyet değerleriyle değerlendirilir.

⁴⁹ Perçin, a.g.e., s.100.

⁵⁰ Uzun, a.g.e., s.210.

Vadesi gelmemiş olan senede bağlı alacaklar değerlendirme gününün kıymetine irca(*) olunabilir. Bu takdirde, senette faiz nispeti açıklanmış ise bu nispet, açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankası'nın resmi iskonto haddi uygulanır.

Bankalar ve bankerler ile sigorta şirketleri alacaklarını Cumhuriyet Merkez Bankası'nın resmi iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddi ile değerlendirme günü kıymetine irca ederler.”

V.U.K.'nın 285. maddesinde ise iktisadi işletmelere dahil **borçların** ne şekilde değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır. Madde hükmü aşağıdaki gibidir.

“Borçlar mukayyet değeri ile değerlendirilir.

Vadesi gelmemiş senede bağlı borçlar değerlendirme günü kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde senette faiz nispeti açıklanmışsa bu nispet, açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankası'nın resmi iskonto haddinde bir faiz uygulanır.

Banka ve bankerler ile sigorta şirketleri borçlarını Cumhuriyet Merkez Bankası'nın resmi iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddiyle, değerlendirme günü kıymetine irca ederler.

(3239 sayılı Kanununun 22'nci maddesine eklenen fıkra) Alacak senetlerini değerlendirme gününün kıymetine irca eden mükellefler, borç senetlerini de aynı şekilde işleme tabi tutmak zorundadırlar.”

Gerek 281. ve gerekse 285. maddelerde belirtildiği üzere, vadesi gelmemiş olan senede bağlı alacaklar (ya da borçlar) değerlendirme gününün kıymetine irca olunabilmektedir.

Banka, banker ve sigorta şirketleri dışında kalan mükellefler değerlendirme günü itibariyle henüz vadesi gelmemiş senede bağlı alacak ve borçlarını değerlendirme gününün kıymetine irca edip etmeme konusunda yani tasarruf değeri (gerçek değer) ile değerlendirme yapıp yapmama konusunda V.U.K.'na seçimlik bir hakka sahiptirler.⁵¹

İktisadi işletmeler senetli alacak ve borçlarını reeskonta tabi tutmak suretiyle bu haklarını kullanabilmektedirler. Fakat bu seçimlik hak, henüz vadesi gelmemiş senede bağlı alacağın irca edilmemesi durumunda, vadesi gelmemiş senede bağlı borçlar açısından ortadan kalkmaktadır.

Alacak ve borçların reeskont işlemine konu olabilmesi için şu özellikleri taşıması gerekir.⁵²

- Alacak ve borç senedinin reeskonta tabi tutulabilmesi için, işletme envanterinde yer alması; değerlendirme günü itibariyle bu tür alacak ve borçların işletme aktifinde (veya pasifinde) bulunması

(*) İrca: İndirgeme.

⁵¹ Sedat Duman, “Alacak Senetlerinin ve Borç Senetlerinin Reeskontu ve Muhasebeleştirilmesi”, **Vergi Sorunları** (Sayı: 112, Ocak 1998), s.42-43.

⁵² **Maliye Postası** (Özel Ek, Sayı: 440, 1 Ocak 1999), s.38.

Buna bağılı olarak senetli alacakların, vadesi değerleme gününden sonra olmak ve tahsil edilmemek şartıyla, bankaya tahsile verilmiş olması durumunda da reeskonta tabi tutulabilir.

- Alacak veya borcun senede bağılı olması gerekir. İlgili kanun maddesinde belirtildiği üzere senetsiz alacak ve borçların reeskonta tabi tutulması mümkün değildir.

Uygulamada alacak ve borç senetlerine benzeyen vadeli çekler konusu özellik taşımaktadır. Çekler, esas itibariyle grldğinde ödenmesi gereken ve bu nedenle de vadesi bulunmayan ancak keşide tarihi bulunan kıymetli bir evraktır. Ancak çeklere uygulamada bono ve poliçe gibi senet özelliği kazandırılmıştır. Bu nedenle, Sermaye Piyasası Kurulu, çeklerin bu şekilde kullanılmasından ötürü reeskonta tabi tutulabileceğini ilgili tebliğde belirtmiştir. Ancak bu durumdaki mükellefler V.U.K. çerçevesinde reeskont işlemi yapamayacağından, reeskont işleminden kaynaklanan gideri de kanunen kabul edilmeyen gider olarak dönem matrahına ilave edeceklerdir.

- Senet belli bir vade taşımalıdır. Çünkü reeskont işleminin yapılışı gereği vade tarihine göre, değerleme günündeki (normal olarak 31-12) tasarruf değeri bulunabilecektir. Vade içermeyen ve piyasada açık senet olarak belirtilen alacak ve borçların reeskonta tabi tutulması mümkün değildir.

- Değerleme günü itibariyle, bu senetlerin vadesi gelmemiş olması gerekir. Vadesi gelmiş senetler, fiilen ve hukuken istenebilir veya ödenebilir duruma gelmiştir. Dolayısıyla, vadesi gelmiş senetli alacak ve borçlara ilişkin bir hesaplama yapmaya gerek yoktur.

- Dönem kazancının tespitinde, gelir ve giderlerin tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilmesi, hasılat, gelir ve kârların aynı döneme ait olan ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesiyle ilgili maliyet, gider ve zararlar karşılaştırılması gerekir. Bu esasa göre, bir alacak senedinin reeskonta tabi tutulabilmesi için, gelir ya da hasılat yaratıcı bir etkisi olmalıdır. Dolayısıyla işletme bünyesinde gelir veya hasılat yaratma etkisi olmayan, avans karşılığı alınan alacak senetleri, teminat amacıyla alınan teminat senetleri ve hatır senetleri reeskonta tabi tutulamazlar. Ancak gelir veya hasılat yaratma etkisi olan bir alacak senedi değerleme gününde bankaya tahsile veya teminata verilmiş olsa dahi reeskonta tabi tutulabilir.

Bazı alacak senetlerinin ise hiçbir şekilde reeskonta tabi tutulması mümkün değildir. Bunlar ise;

- Döviz cinsinden senetli alacaklar,
- Vadesi belli olmayan alacak senetleri,
- şüpheli alacak olarak yazılan alacak senetleridir.

Reeskont işlemine konu olacak ve borç senetlerinin değerlendirme günündeki (normal olarak 31-12) değerine dönüştürülebilmesi için hangi faiz oranının uygulanacağını bilmesi gerekir. V.U.K.'nın ilgili maddelerinde iki orandan bahsedilmektedir. Bunlar;

- Reeskont işlemine konu olacak ve borçlarda faiz oranı belirtilmişse bu oran dikkate alınacaktır. Ancak uygulamada, genellikle senetler üzerinde herhangi bir faiz oranı yer almamaktadır.

- Senetli alacak ve borçlar üzerinde herhangi bir faiz oranı yer almamışsa, T.C. Merkez Bankası tarafından belirlenen kısa vadeli faiz oranının dikkate alınması gerekmektedir. T.C. Maliye Bakanlığı tarafından tespit edilerek 28.1997 tarih ve 23068 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan, avans işlemlerinde uygulanan faiz oranı %80'dir.

Senetli alacak ve borç senetlerinin reeskont işlemi yapılırken iç iskonto yönteminin uygulanması gerekmektedir. Hesaplamalarda aşağıdaki formülün kullanılması gerekmektedir.⁵³

$$F = A - [A \times 360 / (360 + (m \times t))]$$

F= Hesaplanan iskonto tutarı

A= Senedin nominal değeri

m= Faiz (iskonto) oranı

t= Senedin vadesine kalan gün sayısı

Bir örnek yardımıyla reeskontun hesaplanması ve muhasebe kayıtlarını açıklayalım.

Bir işletmenin envanterinde dönem sonunda, vadesine 120 gün kalan 200.000.000 TL'lık alacak senedi ve vadesine 100 gün kalan 300.000.000 TL'lık borç senedi bulunmaktadır. Buna göre reeskont işlemi;

Alacak senetleri için:

$$A = 200.000.000$$

$$m = \%80$$

$$t = 120$$

$$F = ?$$

$$F = A - [(A \times 360) / (360 + (m \times t))]$$

$$F = 200.000.000 - [(200.000.000 \times 360) / (360 + (0,80 \times 120))]$$

$$F = 42.105.263$$

Yapılan bu işleme ilişkin muhasebe kaydı;

_____ 31.12.1998 _____		
657- REESKONT FAİZ		
GİDERLERİ HS.	42.105.263	
122- ALACAK SENETLERİ		
REESKONTU HS.		42.105.263
_____ 31.12.1998 _____		
690- DÖNEM KARI veya		
ZARARI HS.	42.105.263	
657- REESKONT FAİZ		
GİDERLERİ HS.		42.105.263
_____ / _____		

31.12.1998 tarihi itibariyle zarar olarak kaydedilen reeskont gideri, 1.1.1999 tarihinde açılış kaydından sonra kâr olarak kaydedilir veya ters kayıtlarla kapatılır.

_____ 01.01.1999 _____		
122- ALACAK SENETLERİ		
REESKONTU HS.	42.105.263	
657- REESKONT FAİZ		
GİDERLERİ HS.		42.105.263
veya 647- REESKONT FAİZ		
GELİRLERİ HS.		
_____ / _____		

Borç Senetleri için:

$$A = 300.000.000 \text{ TL}$$

$$m = \%80$$

$$t = 100$$

$$F = ?$$

$$F = A - [A \times 360 / (360 + (0.80 \times 100))]$$

$$F = 300.000.000 - [(300.000.000 \times 360) / (360 + (0.80 \times 100))]$$

$$F = 54.545.455 \text{ TL}$$

Yapılan reeskont işlemine ilişkin muhasebe kaydı:

_____ 31.12.1998 _____		
322- BORÇ SENETLERİ		
REESKONTU HS.	54.545.455	
647- REESKONT FAİZ		
GELİRLERİ HS.		54.545.455
_____ / _____		

_____ 31.12.1998 _____		
647- REESKONT FAİZ		
GELİRLERİ HS.	54.545.455	
	690- DÖNEM KARI veya	
	ZARARI HS.	54.545.455
_____ / _____		

31.12.1998 tarihi itibarıyla kâr olarak kaydedilen reeskont geliri, 1.1.1999 tarihinde açılış kaydından sonra zarar olarak kaydedilir veya ters kayıtla kapatılır.

_____ 01.01.1999 _____		
647- REESKONT FAİZ		
GELİRLERİ HS. veya	54.545.455	
657- REESKONT FAİZ		
GİDERLERİ HS.		
	322- BORÇ SENETLERİ	
	REESKONTU HS.	54.545.455
_____ / _____		

Muhasebe kayıtlarında dikkat edilecek bir husus da senetlerin vadelerine göre, bir yıldan kısa süreli Alacak Senetleri için “122” nolu hesabın, bir yıldan uzun süreli Alacak Senetleri için “222” nolu hesabın kullanılması uygun olacaktır. Ayrıca borç senetleri için de yine “322” veya “422” nolu hesaplar kullanılacaktır.⁵⁴

İşletmelerin bilançolarında alacak ve borç senetlerinin gerçek değerleriyle gösterilmesi bunların reeskonta tabi tutulmalarıyla mümkündür. Vadeli alış ve satış işlemlerine ilişkin olarak hazırlanan alacak ve borç senetlerinde, gelecek dönemlere ait gelir ve giderlerin, ait oldukları dönemlerin gelir ve giderlerine kaydedilmeleri için bu alacak ve borç senetlerine reeskont uygulanarak enflasyon etkisi dışındaki gerçek kâra ulaşılmaya çalışılmaktadır. Alacak ve borç senetlerindeki vade farkları reeskont işlemi ile giderilerek, enflasyonun dönem kârlarına olan etkisi reeskont ile vergi ertelenmesi şeklinde yok edilmektedir.⁵⁵

3.5. Finansman Fonu

Finansman fonu, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun (KVK) mükerrer 8. maddesinde düzenlenmiş olan ve kurumlarda “vergilemenin en az bir yıl süre ile ertelenmesini” sağlayan bir müessesedir.

⁵⁴ Maliye Postası (Özel Ek. Sayı: 440, 1 Ocak 1999), s.42.

⁵⁵ Hacıüstemoğlu, a.g.e., s.51.

Finansman fonu, safi kurum kazancının bir kısmının en az bir hesap dönemi için kurumlar vergisi dışında tutulması yoluyla oluşturulan fonun, teşvik belgeli yatırım harcamalarında kullanılmasını sağlayan bir vergisel teşvik yöntemidir. İlgili kanun hükmüne göre mükelleflerin finansman fonu ayırabilme şartları şunlardır:⁵⁶

1- Ayrılacak finansman fonu kurumlar vergisi matrahının %25'ini ve yapılacak yatırım tutarını geçemez.

2- Finansman fonunun, T.C. Merkez Bankası'nda açılacak her an paraya çevrilebilir Devlet Tahvili Hesabı'na yatırılması mecburidir.

3- T.C. Merkez Bankası'nda açılacak olan hesaptan çekişler Devlet Planlama Teşkilatı tarafından düzenlenecek "Çekiş Belgeleri"ne dayanılarak yapılır ve yıl içinde fiilen yapılan yatırım tutarını aşamaz.

4- Bir önceki yıl safi kurum kazancından finansman fonu olarak ayrılan meblağ hesap dönemi sonunda safi kurum kazancına eklenir.

Finansman fonundan Anonim şirketler, Limited Şirketler, Hisseli Komandit Şirketler, Kooperatifler ve İş Ortaklıklarından Yatırım İndirimi Belgesi alanlar yararlanabilir. Ancak, Yatırım İndirimi Belgesi yatırımın belli aşamaya gelmesi halinde verildiğinden başlangıçta finansman fonu ayrılması için teşvik belgesi alınması yeterlidir.

Finansman fonu, yatırım teşvik belgesinde gösterilen süre ve yatırım tutarı ile sınırlıdır. Finansman fonunun hesaplanmasında öncelikle tüm istisna işlemleri düşülmeli ve kalan tutara %20 uygulanmalıdır. Finansman fonu kurumlar vergisi matrahının %25'i ile sınırlandırılmıştır.

Finansman fonu bir vergi istisnası değil bir vergi erteleme rejimidir. Ödenecek vergiyi bir yıl süre ile faizsiz olarak erteler.

Finansman fonu uygulaması 1.1.1999 tarihinden geçerli olmak üzere uygulamadan kaldırılmıştır.

---

⁵⁶ Erkan Aydın, "Vergilendirmenin Erteleme Yöntemi Olarak Finansman Fonu Uygulaması", **Vergi Sorunları** (Sayı: 113, Şubat 1998), s.145.

Finansman fonu uygulaması ile ilgili sayısal örnek:

1997 yılı kurum kazancı	:	100.000.000
Kanunen kabul edilmeyen giderler	:	20.000.000
İştirak kazancı	:	20.000.000
Yatırım indirimi	:	28.000.000
1996 kurum kazancından ayrılan finansman fonu	:	22.000.000
<u>Kurumlar Vergisinin Hesaplanması</u>		
Kurum Kazancı	:	100.000.000
Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler	:	20.000.000
Önceki Yıl Ayrılan Finansman Fonu	:	22.000.000
Toplam :	:	142.000.000
İndirim ve İstisnalar	:	48.000.000
-İştirak kazançları istisnası	20.000.000	
-Yatırım indirimi	<u>28.000.000</u>	
Safi Kurum Kazancı	:	94.000.000
<u>Cari yıl Finansman Fonu</u>		
(94.000.000 x %20)	:	18.800.000
Kurumlar Vergisi Matrahı	:	75.200.000
%25 Oranlı Kurumlar Vergisi	:	<u>18.800.000</u>
<u>Asgari Kurumlar Vergisinin Hesaplanması:</u>		
İstisna ve indirimlerden önceki kurum kazancı	:	142.000.000
-İştirak kazancı	20.000.000	
-Yatırım indirimi	<u>28.000.000</u>	
Kalan miktar	:	94.000.000
Cari yıl finansman fonu	:	18.800.000
Asgari vergiye tabi kurumlar vergisi matrahı	:	75.200.000
Ödenecek asgari kurumlar vergisi	:	<u>15.040.000</u>

%25 oranlı kurumlar vergisi daha büyük olduğu için kurum %20 oranlı asgari vergiyi değil %25 oranlı kurumlar vergisini ödeyecek ve %25 oranlı kurumlar vergisi matrahı üzerinden hesaplanacak kısım finansman fonu olarak ayrılacaktır.

Bu işlemin muhasebe kaydı şöyledir;

_____ 31.12.19.. _____		
590- DÖNEM NET		
KARI HS.	18.800.000	
	549- ÖZEL	
	FONLAR HS.	18.800.000
	-Finansman Fonu	
_____ / _____		

Ayrılan finansman fonunun T.C. Merkez Bankası nezdinde açılacak her an paraya çevrilebilir Devlet Tahvili hesabına yatırılması durumunda yapılacak kayıt:⁵⁷

_____ / _____		
102- BANKALAR	18.800.000	
T.C.M.B.Devlet Tahvili		
	100- KASA HS.	18.800.000
_____ / _____		
549- ÖZEL FONLAR HS.	18.800.000	
Finansman Fonu		
	570- GEÇMİŞ YIL	
	KARLARI HS.	18.800.000
_____ / _____		

Finansman fonu mutlak bir istisna ve indirim değil, cari yılda ayrılan finansman fonu takip eden yılda gelir kaydedileceğinden, bir hesap döneminin vergisinin ertelenmesine yöneliktir. Dolayısıyla sözkonusu kooperatif ve sermaye şirketleri, finansman fonuna isabet eden vergilerini bir yıl geç ödeyeceğinden, enflasyonist bir ortamda paranın reel değerinin düşmesi nedeniyle enflasyona karşı da korunmuş olmaktadır.⁵⁸ Ayrıca finansman fonu enflasyon nedeniyle işletmelerin yatırım kararlarındaki isteksizliklerini gidermek ve onları teşvik etmek amacına da yöneliktir. Finansman fonu ile işletmelere finansal açıdan rahatlama sağlanmakta ve enflasyon kârlarından ayrılan vergilere de erteleme getirerek fiktif kârların vergilendirilmesi önlenmektedir.⁵⁹

⁵⁷ Zeki Doğan, "Bir Vergi Erteleme Müessesesi Olarak Finansman Fonu ve Muhasebeleştirilmesi", **Vergi Sorunları** (Sayı: 99, Aralık 1996), s.129.

⁵⁸ Uzun, **a.g.e.**, s.210.

⁵⁹ Aydın, **a.g.e.**, s.113.

3.6. Gayrimenkul ve İştirak Satışlarından Doğan Kârın Sermayeye İlavesinde Vergi İstisnası

İşletmelerin bilançolarında kayıtlı gayrimenkul ve iştiraklerinin uzun yıllar tarihi değerleriyle yer alması bunların satışında enflasyon kârlarının oluşmasına neden olmaktadır.

Gayrimenkul ve İştirak Satış Kârlarının vergilendirilmesine bir önlem olarak yapılan son düzenleme, Kurumlar Vergisi Kanunu'na 4108 Sayılı Kanunla eklenen geçici 23. maddenin (a) bendi aşağıdaki gibidir.

“01.01.1994-31.12.1998 tarihleri arasında uygulanmak üzere, tam mükellefiyete tabi kurumların iştirak hisselerinin veya gayrimenkullerinin satışından doğan kazancın, satışın yapıldığı yılda kurum sermayesine ilave edilen kısmı, kurumlar vergisinden müstesnadır. Şu kadar ki, vadeli satış halinde, satışın yapıldığı hesap dönemini takip eden ikinci hesap döneminin sonuna kadar tahsil edilen kazançların tutarı, ilgili yıl kurum kazancından indirilir. Bu tarihten sonra yapılacak tahsilat için bu hüküm uygulanmaz. İlk yapılan tahsilatın iştirak hissesi veya gayrimenkulün maliyet bedeline ilişkin olduğu kabul edilir. Bu hüküm kurumların üretim tesislerinin ve bu tesislere ilişkin gayrimenkullerinin tamamının veya bir kısmının, teşvik belgeli yatırım yapmak üzere kurulacak olan bir sermaye şirketine veya yeni kurulacak yabancı ortaklı bir anonim şirkete aynı sermaye olarak konulması durumunda da uygulanır. Bu durumda yeni kurulacak şirketin tam mükellef ve yapacağı yatırım asgari 5 milyon ABD Doları veya muadili yabancı para karşılığı Türk Lirası olmak şarttır. Bu şartlara ilave olarak yabancı ortaklı sermaye şirketine yabancı ortağın sermaye payının 1 milyon ABD Doları veya muadili yabancı para karşılığı Türk Lirası, %20'den az olmaması ve kambiyo mevzuatı gereğince Türkiye'ye döviz olarak getirildiğinin tevsik edilmesi gerekir. Bu kazançların sermayeye ilavesi kâr dağıtımını sayılmaz. Kurumlar vergisinden müstesna tutulan kazançlar, bu kanunun 25. maddesinin ikinci fıkrasına göre %20 kurumlar vergisine tabi tutulmaz. Üretim tesislerinin ve bu tesislere ilişkin gayrimenkullerin tamamının veya bir kısmının teşvik belgeli yatırım yapmak üzere kurulacak bir sermaye şirketine veya yeni kurulacak yabancı ortaklı bir anonim şirkete aynı sermaye olarak konulmasından doğan ve bu maddeye göre vergiden müstesna tutulan kazançlar, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin 1. fıkrasının 6 numaralı bendinin (b) alt bendine göre vergi tevkifatına tabi tutulmaz. Bu hüküm uyarınca vergiden istisna edilen diğer kazançlar için ise bu vergi tevkifatı %10 olarak uygulanır.

Kurumların iki tam yıl süreyle aktifinde yer almayan iştirak hisselerinin veya gayrimenkullerinin satışından elde ettikleri kazançlar ile menkul kıymet veya

gayrimenkul ticareti ile uğraşan kurumların ellerinde bulundurdukları değerlerin satışından elde ettikleri kazançlar, istisna kapsamı dışındadır.

Rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle edinilen hisse senetleri ile iştirak edilen kurumun ihtiyat akçeleri, banka provizyonları ve Vergi Usul Kanunu'na göre ayrılan yeniden değerlendirme fonlarının sermayeye ilavesi dolayısıyla bedelsiz alınan hisse senetlerinin en az iki yıl öncesinde iştirak edilen şirketlere ait olması halinde, rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle edinilen veya bedelsiz alınan bu hisse senetleri iki yıl öne iktisap edilmiş sayılır.

Sermayeye eklenen bu kazançların beş yıl içinde herhangi bir surette işletmeden çekilmesi veya bu süre içinde işletmelerin tasfiyesi halinde, bu kazançlar o yılın kazancı sayılarak vergiye tabi tutulur.

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'na ya da özel kanunlara göre kurulan kooperatifler, ortağın sahip olabileceği en fazla pay tutarı dikkate alınmaksızın gayrimenkul ve iştirak hisselerinin satışından doğan kazanç istisnasından yararlanırlar. Ancak, iştirak hisseleriyle gayrimenkullerin satışından doğan kazanç sermayeye eklenmeyerek özel bir fon hesabında gösterilir ve hiçbir şekilde ortaklara dağıtılmaz. kooperatifin amaçlarının gerçekleştirilmesinde kullanılır.

Türk Ticaret Kanunu'nun 391. maddesinin bu suretle gerçekleştirilecek sermaye artırımına aykırı hükümleri uygulanmaz.

Bu hükümden yararlanan kurumların gayrimenkul ve iştirak hisselerinin satışından doğan kazancın tespitinde, Gelir Vergisi Kanunu'nun 38. maddesinin son fıkrası hükmü uygulanmaz.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra bu madde kapsamında yapılacak tescil işlemleri tapu ve kadastro kârından, lehe alınan paralar banka ve sigorta muameleleri vergisinden müstesnadır.⁶⁰

K.V.K.'nin Geç. 23. maddesinde yer alan tam mükellef kurumlar için geçerli olan iştirak hisselerinin veya gayrimenkullerinin satışından doğan kazancın maddede belirtilen şartlara uyulması halinde kurumlar vergisinden istisna edilmesi özellikle tarihi maliyetler ile cari hasılatın karşılaştırılıp büyük oranda enflasyon kârlarının çıktığı bu durum bakımından mükellefleri enflasyonist ortamdan koruyan, enflasyon nedeniyle doğan kârlar üzerinden vergi alınmasını önleyen önemli müesseselerden biridir.⁶¹

Gayrimenkul ve iştirak satışlarından doğan kâra ilişkin örnek uygulama ve muhasebe kaydı aşağıda verilmiştir.

⁶⁰ Hızır Tarakçı, **Vergi Mevzuatında Amortismanlar ve Enflasyona Karşı Oluşturulan Müesseseler** (İstanbul: Kılavuz Yayınları, 1997), s.276-277.

⁶¹ Uzun, a.g.e., s.83.

5.9.1995 tarihinde işletmenin aktifine giren 2 milyar TL'lık gayrimenkulün birikmiş amortismanı 80 milyon TL'dir. Aynı gayrimenkul 10.5.1997 yılında 5 milyar TL'ye peşin satılmıştır. Oluşan kârın tamamının sermayeye ilavesine karar verilmiştir.

<u>10.05.1997</u>		
100- KASA HS.	5.000.000.000	
257- BİRİKMİŞ AMORTİSMAN HS.	80.000.000	
252- BİNALAR HS.		2.000.000.000
679- DIĞ.OL.DIŞI GELİR VE KARLAR HS.		3.080.000.000
<u>10.05.1997</u>		
960- VERGİDEN MUAF GEL. KARŞILIĞI HS.	3.080.000.000	
961- VERGİDEN MUAF GELİRLER HS.		3.080.000.000
<u>31.12.1997</u>		
679- DIĞ.OL.DIŞI GELİR VE KARLAR HS.	3.080.000.000	
690- DÖNEM KAR/ ZARARI HS.		3.080.000.000
<u>31.12.1997</u>		
692- DÖNEM NET KARI ZARARI HS.	3.080.000.000	
590- DÖNEM NET KARI HS.		3.080.000.000
<u>01.01.1998.</u>		
590- DÖNEM NET KARI HS.	3.080.000.000	
570- GEÇMİŞ YIL KARI HS.		3.080.000.000
/		
<u>10.05.1998</u>		
570- GEÇMİŞ YIL KARI HS.	3.080.000.000	
500- SERMAYE HS.		3.080.000.000
<u>10.05.1998</u>		
961- VERGİDEN MUAF GELİRLER HS.	3.080.000.000	
960- VERGİ MUAF GEL.KARŞ.HS.		3.080.000.000
/		

3.7. Maliyet Bedeli Artırımı

G.V.K.'nun 38. maddesinde 3946 ve 4108 sayılı kanunlar ile yapılan düzenlemelerle, mükelleflerin işletmelerinde kayıtlı bulunan gayrimenkul, iştirak hissesi ve diğer amortismanına tabi iktisadi kıymetlerini elden çıkarmaları halinde, bu iktisadi kıymetlerin maliyet bedellerinin yeniden değerlendirme oranlarında artırılması imkanı getirilmiştir.⁶²

Maliyet bedeli artırımından bilanço esasına göre defter tutan mükellefler yanında, işletme hesabı esasına göre defter tutan mükellefler de yararlanır. Dar mükelleflerin de maliyet bedeli artırımı yapmaları mümkündür.

Maliyet bedeli artırımına gayrimenkuller, iştirak hisseleri ve amortismanına tabi diğer iktisadi kıymetler konu olabilir. Buna göre, gayrimenkuller; Medeni Kanun'un 632. maddesine göre belirlenecektir. Binalar da anılan maddede sayılmamakla beraber, arsa ve arazinin mütemmim cüzü niteliğinde bulunduğundan gayrimenkul tabirine dahildir. Gayrimenkullerin maliyet bedeli artırımına konu olabilmesi için ilgili kanun maddeleri gereği tapuya tescil edilmiş olmaları gerekmektedir.

İştirak hisseleri; menkul değerler portföyüne dahil hisse senetleri ile ortaklık paylarını ifade etmektedir.

Amortismanına tabi diğer iktisadi kıymetler ise; V.U.K. hükümlerine göre amortisman konusu olan her kıymet için maliyet bedeli artırımı mümkündür.⁶³

Gayrimenkullerin, iştirak hisselerinin ve amortismanına tabi diğer iktisadi kıymetlerin maliyet bedeli artırımına konu olabilmeleri için, iki tam yıl süreyle işletmelerin aktifinde kayıtlı bulunmaları gerekir. Ancak, maliyet bedeli artırımına konu olan iktisadi kıymetlerin devamlı alım-satımını yapan mükellefler, bu amaçlar ellerinde bulundurdukları kıymetler için maliyet bedeli artırımı yapamazlar.⁶⁴ Ayrıca, maliyet bedeli artırımı 1.1.1994 tarihinden önce edinilen iktisadi kıymetler için de geçerlidir.⁶⁵

Söz konusu iktisadi kıymetlerin edinildikleri ve elden çıkarıldıkları yıllar için maliyet bedeli artırımı yapılamaz.

Maliyet bedeli artırımı, iktisadi kıymetin edinildiği tarihteki maliyet bedeli esas alınarak yapılır. Maliyet bedeli artırımında Maliye Bakanlığı tarafından tespit ve ilan olunan yeniden değerlendirme oranı dikkate alınır.

⁶² M.Emin Akyol, "Maliyet Bedeli Artırımı ve Uygulama Esasları", **Maliye Postası** (1 Temmuz 1998), s.37.

⁶³ **Maliye Postası** (Özel Ek, Sayı: 440, 1 Ocak 1999), s.67.

⁶⁴ Hacıüstemoğlu, **a.g.e.**, s.56.

⁶⁵ Tarakçı, **a.g.e.**, s.203.

Elden çıkarılan iktisadi kıymetler için amortisman ayrılmış olması veya olmaması, yeniden değerlemeye tabi tutulması veya tutulmaması veya değer artış fonunun sermayeye ilave edilip edilmemesi maliyet bedeli artırımına engel teşkil etmez.

Maliyet bedeli artırımını sonunda hesaben zarar çıkması durumunda bu zarar dikkate alınmaz ve "0" olarak kabul edilir.

Maliyet bedeli artırım işleminin birden fazla yılı kapsamı halinde bu hesaplama kümülatif esasa göre yapılacaktır. Yani bir dönemde artırılmış maliyet tutarı sonraki dönemde artırıma tabi tutulabilecektir.

Maliyet bedeli artırımından doğan fonlarını, pasifte özel bir fon (Maliyet Artış Fonu veya Maliyet Bedeli Artırımı Hs.) hesabında göstereceklerdir. Maliyet artışları tekdüzen hesap planında, "52-Sermaye Yedekleri" hesabının altında izlenir.⁶⁶

Konunun bir örnekle açıklanması:

Bir kurum, 1994 yılında 4.000.000.000 TL'ye aldığı bir binayı 1996 yılında 12.000.000.000 TL'ye satmıştır. Binanın amortisman oranı %2'dir.

* Maliyet bedeli artırımını,

* Yeniden değerlendirme ve maliyet artırımının birarada yapılması ve yeniden değerlendirme artış fonunun sermayeye eklenmemesi,

* Yeniden değerlendirme ve maliyet artırımının birarada yapılarak, yeniden değerlendirme değer artış fonunun sermayeye eklenmesi,

durumunda yapılacak hesaplamalar ve muhasebe kayıtları aşağıdaki şekilde olacaktır.

* Maliyet bedeli artırımını ve muhasebe kaydı;

Binanın alış ve satışının yapıldığı yıllarda maliyet bedeli artırımını yapılmayacaktır. Maliyet bedeli artırımını sadece 1995 yılı için yapılacaktır. 1995 yılı yeniden değerlendirme oranı %99,5'tur (Hesaplamalarda KDV ihmal edilmiştir) Buna göre;

$$4.000.000.000 \times \%99,5 = 3.980.000.000 \text{ TL}$$

$$4.000.000.000 + 3.980.000.000 = 7.980.000.000 \text{ TL değerine ulaşılır.}$$

100- KASA veya	12.000.000.000	
102- BANKALAR HS.		
257- BİRİKMİŞ		
AMORTİSMAN HS.	160.000.000	
252- BİNALAR HS.		4.000.000.000
679- DİĞER OLAĞAN		
DIŞI GELİR VE		
KARLAR HS.		4.180.000.000
52+ MALİYET ARTIŞ		
FONU HS.		3.980.000.000

* Satılan bina için yeniden değerlendirme yapılması ve yeniden değerlendirme artış fonunun sermayeye eklenmemesinde maliyet bedeli artımı

Yıllar	Aktif Değeri	Birikmiş Amortisman	Gider Yazılan Amortisman	Yeniden Değerleme Fonu
1994	4.000.000.000	80.000.000	80.000.000	
1995 (+)	3.980.000.000	80.000.000	80.000.000	
		<u>(+79.600.000)</u>		<u>3.900.400.000</u>
1996	7.980.000.000	239.600.000	160.000.000	3.900.400.000

100- KASA veya			12.000.000.000	
102- BANKALAR HS.				
257- BİRİKMİŞ AMORTİSMAN HS.			239.600.000	
522- MADDİ DURAN VARLIKLAR DEĞER ARTIŞLARI HS.			3.900.400.000	
	252- BİNALAR HS.			7.980.000.000
	679- DİĞER OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR HS.			4.180.000.000
	524- MALİYET ARTIŞ FONU HS.			3.980.000.000

* Yeniden değerlendirme ve maliyet artırımının birarada yapılarak, yeniden değerlendirme değer artış fonunun sermayeye eklenmesi

100- KASA veya			12.000.000.000	
102- BANKALAR HS.				
257- BİRİKMİŞ AMORTİSMAN HS.			239.600.00	
	252- BİNALAR HS.			7.980.000.000
	679- DİĞER OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR HS.			4.180.000.000
	524- MALİYET ARTIŞ FONU HS.			79.600.000

* Yeniden değerlendirme, enflasyon nedeniyle iktisadi kıymetlerin değerlerinde oluşan aşınmaya amortisman süresi içinde, maliyet bedeli artırımını ise satış anında gidermeyi amaçlar. Bu nedenle bu iki müessese birbirinin tamamlayıcısı durumundadır.⁶⁷

Maliyet bedeli artırımını, enflasyonun iktisadi kıymetlerin değerlerinde meydana gelen aşınmayı, satışın yapıldığı anda gidererek, mükelleflerin fiktif kârlar üzerinden vergi ödemelerini önlemek amacıyla getirilmiştir.⁶⁸

3.8. Stok Değerlemede LIFO Yöntemi

Stokların değerlemesinde, Son Giren İlk Çıkar (LIFO) yönteminin kullanılması olanağı mükelleflere, 4008 Sayılı Yasanın 8'inci maddesi ile Vergi Usul Kanunu (V.U.K.)'nun 274'üncü maddesinde yapılan değişiklikle 1.1.1996 tarihinden itibaren sağlanmıştır. Bu yöntemi seçenler en az 5 yıl süreyle bu yöntemden vazgeçemezler.

Enflasyona karşı işletmelere vergi avantajı sağlamayı amaçlayan bu yöntemin uygulanmasında bazı sınırlamalar getirilmiştir. İlgili kanun hükümlerine göre Son Giren İlk Çıkar Yöntemini uygulayan veya yeniden değerlendirme yapan mükellefler, işletmede kullandıkları yabancı kaynaklara ilişkin faiz, komisyon, vade farkı, kâr payı, kur farkı ve benzeri adlar altında yaptıkları giderler ve maliyet unsurlarının belli bir kısmını, dönem kazancının tespitinde gider veya maliyet olarak dikkate alamayacaklardır.⁶⁹

LIFO yöntemi, en son satılan malların ilk önce satılacağı veya imalata sevkedileceği varsayımı üzerine kurulmuş bir mal fiyatlandırma yöntemidir. LIFO, İngilizcede Last In First Out kelimelerinin kısaltılmış şeklidir.

Son giren ilk çıkar yönteminde, dönem sonunda mevcut mallar ilk parti alışların maliyeti ile değerlendirilir. Başka bir deyişle, yöntem işletmeden çıkan malları yenileme maliyetine yakın bir maliyetle, işletmede kalan stokları ise yenileme maliyetinden daha düşük bir maliyetle değerlemektedir.⁷⁰

LIFO yöntemi, enflasyon dönemlerinde cari maliyetleri satılan malın maliyetine yansıtmakta ve dolayısıyla dönem sonundaki stokların değeri düşük, satılan malın maliyeti yüksek ve dönem kârı düşük çıkacaktır.

⁶⁷ Maliye Postası (1 Temmuz 1998), "Maliyet Bedeli Artırım...", a.g.e., s.39.

⁶⁸ Maliye Postası (Özel Ek, Sayı: 440, 1 Ocak 1999), s.68.

⁶⁹ Zeynep Avcılar, "Enflasyon ve Vergi Mevzuatı Bakımından Stokları LIFO Yöntemi ile Değerleme", **Vergi Sorunları** (Sayı: 107, Ağustos 1997), s.157.

⁷⁰ Nuran Cömert Doyrangöl, "Stok Değerlemede Son Giren İlk Çıkar (LIFO) Yönteminin Kullanılması", **Vergi Sorunları**, (Sayı: 105), s.107.

LIFO yönteminin her dönemde işletmenin lehine sonuç vermesi için stokların yıldan yıla artış göstermesi gerekir. Bu yöntem fiyatların devamlı yükseldiği durumlarda elde çok eski ve dolayısıyla çok düşük fiyatlarla değerlendirilmiş stokların bulunmasına neden olabilir.⁷¹

Stokları maliyet temeline göre değerlemede LIFO'nun dışında ortalama maliyet ve FIFO yöntemleri de kullanılmaktadır.⁷²

Ortalama maliyet yönteminde, her birim stoğun ortalama maliyeti her satınalmadan sonra hesaplanmaktadır. Bu ortalama maliyet ise, stokların toplam maliyetinin elde edilen mal veya hizmetlerin sayısına bölünmesiyle hesaplanır.

FIFO (ilk giren ilk çıkar) yöntemi ise ilk satın alınan malın ilk üretime girmesi ve üretimden önce çıkması olayı olarak düşünülmektedir.

Enflasyon dönemlerinde sözü edilen bu üç yöntem karşılaştırıldığında şu sonuçlara ulaşılır.

Bir işletmenin miktar hareketleri (mal alışları) sonucunda 5000 adet ticari malı kalmış olsun.

Tarih	Miktar (Adet)	Birim Fiyatı (TL)	Tutarı (TL)
10.2.1997	4.000	500.000	2.000.000.000
15.5.1997	3.000	550.000	1.650.000.000
20.8.1997	6.000	600.000	3.600.000.000
12.9.1997	5.000	620.000	3.100.000.000
10.11.1997	<u>2.000</u>	650.000	<u>1.300.000.000</u>
	20.000		11.650.000.000

Ortalama maliyet yöntemine göre, dönem sonu stoklarının değerlemesi;

$$11.650.000.000 = 20.000 = 582.500 \text{ TL/adet}$$

$$582.500 \times 5.000 = 2.912.500.000 \text{ TL}$$

FIFO yöntemine göre dönem sonu stoklarının değerlemesi;

$$[(2.000 \times 650.000) + (3.000 \times 620.000)] = 3.160.000.000 \text{ TL}$$

LIFO yöntemine göre dönem sonu stoklarının değerlemesi;

$$[(4.000 \times 500.000) + (1.000 \times 550.000)] = 2.550.000.000 \text{ TL}$$

Görüldüğü gibi LIFO yöntemi ile dönem sonu stok değeri düşük, satılan malın maliyetini son maliyet fiyatıyla temsil ettiği için yüksek çıkmaktadır.

Fiyatların yükseldiği bir ekonomide LIFO, son giren malların maliyetlerini satılan malların maliyetlerine doğru kaydırarak bunu yükseltip, dönem sonu stok değerlerini

⁷¹ Akgün, a.g.e., s.100.

⁷² Hacirüstemoğlu, a.g.e., s.58.

düşürmekte ve böylece kârın daha düşük rakamlar biçiminde oluşmasını sağlamaktadır. LIFO, satılan mal maliyetini yükseltmek ile, satış kârlarından fiyatlar genel düzeyinin etkilerini giderici bir değerlendirme yöntemidir.

LIFO yöntemi, enflasyonist bir ortamda daha az kâr dağıtımını ve daha az vergi şeklinde mükelleflere yardımcı olmaktadır. Özellikle enflasyonist ortamda bu yöntemin ilk uygulandığı yılda bu olumlu etki daha belirgin olacaktır.⁷³

Ancak LIFO yönteminden beklenen avantajların sağlanması için fiyatların sürekli olarak artması ve dönem sonu stok seviyesinin dönembaşı stok seviyesinden az olmaması gerekir. Bununla beraber, LIFO yöntemi bilançoda görünen dönemsonu stoklarını en eski tarihi değerle değerlemektedir. Bu nedenle, dönemsonu stoklarını cari değerle gösterilmesini sağlayan ayarlanmış LIFO yönteminin uygulamaya aktarılması yararlı olacaktır. Ayrıca LIFO yöntemini uygulayan veya yeniden değerlendirme yapan mükelleflere getirilen yeni düzenleme yabancı kaynak gider kısıtlaması uygulaması bu yöntemin (LIFO) sağlayacağı vergi avantajını sınırlamış ve yabancı kaynak kullanmayan işletmeler yabancı kaynak kullanan işletmelere göre daha avantajlı duruma gelmiştir.⁷⁴

3.9. Araştırma ve Geliştirme Fonu

İşletmelerin araştırma-geliştirme faaliyetlerini teşvik etmek amacıyla K.V.K.'nun 14. maddesinin 6 nolu bendine eklenen hükümlerle, kurumların yıl içinde yaptıkları araştırma-geliştirme (Ar-Ge) harcamaları tutarını geçmemek üzere ilgili dönemde ödemeleri gereken yıllık kurumlar vergisinin %20'sinin yasal süreler içinde tahsilinden vazgeçilerek ertelenebilmektedir. Bu orana isabet eden tutar, üç yıl süre ile faizsiz olarak belirtilecek, daha sonra yine üç yıl içinde kurumlar vergisinin ödeme taksitleri ile birlikte eşit taksitlerde geri ödenecektir. Bu vergi ertelemesinden yararlanabilmek için araştırma-geliştirme harcamalarının yeni teknoloji arayışlarıyla uyumlu olmalıdır.

Araştırma-Geliştirme Fonu oluşturarak, vergi ertelemesi ile enflasyon kârları üzerinden vergi ödemesi geciktirilmekte ve bu yolla işletmelere kaynak sağlanmaktadır. İşletmeler bu fon ile araştırma-geliştirme faaliyetlerini artırma imkanı bulmaktadır.⁷⁵

⁷³ Uzun, **a.g.e.**, s.210.

⁷⁴ Avcılar, **a.g.e.**, s.107.

⁷⁵ Hacırüstemoğlu, **a.g.e.**, s.62.

3.10 Yatırım İndiriminde Endeksleme

Gelir Vergisi Kanunu'nun Ek:4. maddesinin birinci fıkrasında 4108 sayılı kanunla yapılan değişiklikle, yatırım indiriminde endeksleme uygulaması getirilmiştir.

Getirilen bu hükümle yatırımcıların ilgili yıl kazancının olmaması veya bu kazancın yeterli olmaması nedeniyle indirilemeyen yatırım indirimi tutarları, V.U.K. hükümlerine göre, bu yıllar için belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak vergi dışı bırakılabilecektir.⁷⁶

Yatırım indirimi uygulamasına, yatırım konusunu teşkil eden aktif değerlere ilişkin harcamaların yapıldığı takvim yılından itibaren başlanır ve indirimden faydalanılacak miktara ulaşıncaya kadar devam olunur. Buna göre cari yılda yapılan yatırım harcamaları nedeniyle bu harcamaların belirli bir oranı şeklinde hak kazanılan yatırım indirimi tutarı cari yılda oluşan kârın azlığı nedeniyle tamamen kullanılamaz ise takip eden yılların kârlarından mahsup edilmek üzere devredilecektir. Endeksleme uygulaması, devreden yatırım indirim tutarı için indirilemeyen yılı takip eden üç yıl süreyle yapılabilecektir.

Yatırım indirimi oranı 1.1.1999 tarihinden geçerli olan değişikliğe göre, yatırım tutarının %40'ı olarak belirlenmiştir. Ayrıca Bakanlar Kurulu bu oranı, kalkınma planı ve yıllık programlarda özel önem taşıdığı belirtilen sektörlerde yapılan yatırımlar için %100'e, 250 milyon ABD Doları karşılığı Türk Lirasını aşan sınıai yatırımlarda %200'e kadar artırmaya veya kanuni orandan az olmamak üzere yeniden tespit etmeye yetkili olup, sözkonusu oran, organize sanayi bölgelerinde ve kalkınmada öncelikli yörelerde %100 olarak uygulanacaktır.

Yatırım indirimi endeksleme uygulaması hem gelir, hem de kurumlar vergisi mükellefleri için sözkonusu olan ve bu mükellefleri enflasyondan korumayı amaçlayan bir vergi avantajı müessesesidir. Yatırım indirimi ile işletmeler kazançlarından indiremedikleri yatırım harcamalarını, daha sonraki yıllarda enflasyon nedeniyle uğramış oldukları kayıpları telafi ederek indirebileceklerdir.⁷⁷

3.11. Gider Artış Fonu⁷⁸

GVK. 57, VUK.283 maddeleri aktifleştirilme ile ilgili olmayan giderlerin artırımını 4108 sayılı kanunla 1.1.1995'ten itibaren geçerli 4108 sayılı kanunun 21.maddesi ağaç

⁷⁶ Remzi Örtün, "Yatırım İndirimi Endekslemesi ve Muhasebe Uygulaması", **Maliye Postası** (Özel Ek, 1 Mayıs 1997), s.38.

⁷⁷ **Maliye Postası** (Özel Ek, Sayı: 440, 1 Ocak 1999), s.86.

⁷⁸ Hacırüstemoğlu, **a.g.e.**, s.62.

yetiştirmede aktifleştirilen giderler, satıldığı yıl hariç her takvim yılı için VUK`a göre yapılan yeniden değerleme her takım yılına uygulanarak kazancın saptanmasını sağlar.

Aktifleştirilen gider her yıl yeniden değerleme oranında artırılır. Bilanço esasına göre defter tutanlarda satılmak üzere yetiştirilen kavak, akoliptüs ve benzeri ağaçların satılmasında pasifte meydana gelen artış Sermaye Yedekleri içinde yer alır. Bu "Gider Artış Fonu"nu KV mükellefleri sermayesine ekleyebilir. Bu fon KV ve 94/6`ki fona tabi değildir ve işletmeden çekilirse kazanca eklenir, vergilendirilir. Gider Artırımı ihtiyaridir, yapılmayan yıllar olabilir. Ancak geriye dönük işlem yapılamaz ve satış yapılan yıla Gider Artırımı uygulanmaz.

Yıl	Önceki Yıl Akt.G.	Cari Yıl.Akt.G.	Akt.İd.Top.	Yen.Değ.	Gid.A.Fonu	YD. ile Art. Gid.Top.
1995	150.000	15.000	165.000	99.5	164.175	329.175
1996	329.175	25.000	354.175	72.8	257.839	612.014

Satışta zarar varsa matrahı "0" var sayılacak.

BÖLÜM 3

MAKRO GIDA VE İHİYAÇ MADDELERİ SANAYİ VE TİCARET A.Ş.'NİN MALİ TABLOLARININ TMS-2'YE GÖRE DÜZELTİLMESİ

1. ŞİRKET HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Makro A.Ş. Ekim 1991 yılında 9 ortak tarafından kurulmuştur. Kuruluş sermayesi 400.00.000 TL'dir. Kuruluş amacı Eskişehir'e modern bir market kazandırmaktır. Bu düşünceye paralel olarak en geniş mağaza (m² olarak) seçilmiş ve İstanbul hariç Anadolu'da tek olan modern market anlayışı doğrultusunda Barcode uygulamasına başlamıştır. Bu bağlamda Makro A.Ş.'nin kuruluşta ve şu anda da ana felsefesi; çağdaş düşünce yapısını en iyi şekilde hizmetlerine ve mağaza görünümüne yansıtmak, tüketiciyi korurken makul kazanç elde etmektir. Makro A.Ş. manav, kasap, şarküteri, temel gıda maddeleri, dondurulmuş ürünler, temizlik malzemeleri, kozmetik, züccaciye ve oyuncak reyonları ile müşterilerine hizmet vermektedir.

Günümüze kadar geçen süre içinde Makro A.Ş. şube sayısını artırarak 1996 yılında Yediler Şubesi ile hizmetlerine devam etmiştir. Bu arada ortak sayısı 9'dan 6 kişiye düşmüştür. Ayrıca gıda sektöründe faaliyet gösteren UFO Ltd.Şti.'ne ortak olmuştur. Sermaye yapısını güçlendirmek isteyen Makro A.Ş. sermayesini de 5.040.000.000 TL'ye yükseltmiştir.

Ulusal çapta market olarak nitelendirilen ve arkaları bir holdinge veya dini gruplara dayalı olan (Migros, Yimpaş, Gima, Odunpazarı vb.) marketler karşısında, zaman içerisinde ticari yaşam savaşı vermeye başlayan yerel marketlere öncülük ederek Nokta A.Ş. (Nokta Eskişehir Marketler Birliği)'nin kurulmasında çalışmıştır. Makro A.Ş., Nokta A.Ş.'nin kurucu ortağıdır.

Günümüzde Makro A.Ş. olumsuz piyasa ortamına ve acımasız rekabete rağmen ilk günkü düşüncesini (koşulsuz müşteri hizmeti ve memnuniyeti) sürdürüp, ticari faaliyetine devam etmektedir.

2. MAKRO GIDA VE İHTİYAÇ MADDELERİ SANAYİ VE TİC.AŞ. MALİ TABLOLARININ (TMS-2)'YE GÖRE DÜZELTİLME ESASLARI VE UYGULAMADA KARŞILAŞILAN SORUNLAR İLE UYGUN GÖRÜLEN ÇÖZÜM YOLLARI

TMS-2'yi uygulama çalışmasında Makro A.Ş.'ne ait 1996-1997-1998 yılı bilanço ve gelir tabloları ele alınmıştır. Düzeltme işlemlerinde TMS-2'ye göre hareket edilmiştir.

İlk aşamada işletmenin 1996-1997-1998 yıllarına ait bilançoları parasal ve parasal olmayan aktif ve parasal ve parasal olmayan pasif şeklinde sınıflandırılmıştır (Tablo:1), (Tablo:2) ve (Tablo:3).

İşletme stoklarını LIFO yöntemine göre değerlemektedir. Stokların düzeltilmesinde, öncelikle stok devir hızı hesaplanarak stokların elde bulundurma süreleri tespit edilmiştir. Böylece işletmenin elinde bulunan mevcut stoklarının ilgili yılın hangi ayında alındığı bulunarak o ayın düzeltme katsayısı ile çarpılmıştır.

Taşıtlar ve demirbaşlar tarihi değerler üzerinden ve aktife giriş tarihlerine göre ilgili katsayı ile düzeltilmiştir.

M.D.V.'lerden taşıtlar, demirbaşlar ve bunlara ilişkin olarak hesaplanan amortismanların tarihi değerlerinin tespitinde bazı ek çalışmaların yapılması gerekmiştir.

İşletme 1991 yılında kurulmuş ve 1992 yılından itibaren MDV'lar için yeniden değerlendirme yapılmıştır. Dolayısıyla bilançonun aktifinde kayıtlı maddi duran varlıklar yeniden değerlendirme sonrası değerleri ile yer almaktadır. Aynı şekilde bilançonun pasifinde de MDV'ların yeniden değerlemelerinden kaynaklanan MDV Yeniden Değerleme Artış Fonu bulunmaktadır. TMS-2'nin 8.maddesi gereği olarak duran varlıklardan amortismanına tabi ve yeniden değerlendirme kapsamında bulunan varlıklar, elde edilme tarihleri ve elde edilme maliyetleri esas alınarak düzeltilmelidir. Düzeltme işleminin gerçekleştirilebilmesi için bilançonun aktifinde yer alan maddi duran varlıkların ve bunlara ilişkin ayrılan birikmiş amortismanların tarihi değerleri ile gösterilmesi, yine bilançonun pasifinde özkaynaklar grubunda yer alan MDV Yeniden Değerleme Değer Artış Fonu'nun da bulunmaması gerekir.

Eğer işletme yeniden değerlendirme yapmamış olsaydı döneme ilişkin amortisman ve tükenme payları tarihi değerler üzerinden ayrılacağından daha düşük tutarda hesaplanacaktı. Dolayısıyla MDV Yeniden Değerleme Değer Artış Fonu'nun elimine edilmesiyle bir gelir fazlası ortaya çıkmıştır. Bu gelir fazlası MDV'ların yeniden değerlendirilmiş tutarları üzerinden ayrılmış bulunan döneme ilişkin amortisman giderleri ile tarihi değerler üzerinden ayrılması gereken amortisman gideri arasındaki farktır (EK

I (3)). Uygulamada ortaya çıkan bu gelir fazlasının döneme isabet eden kısmı ayrıca hesaplanarak, genel yönetim giderleri ile pazarlama, satış ve dağıtım giderleri içerisindeki oranları dahilinde ilgili kalemlere dağıtılmıştır (Ek-I (4), Ek IV (5), Ek VI (5)).

Pasifte özkaynaklar grubunda yer alan sermaye kalemi ödenme tarihlerine göre ayrı ayrı düzeltmeye tabi tutulmuştur. İşletme 1997 yılında sermaye artırımına gitmiştir. Sermaye artışının bir kısmı nakit ödenmiş, bir kısmı ise Yeniden Değerleme Değer Artış Fonu'ndan karşılanmıştır. Yeniden Değerleme Değer Artış Fonu'nun elimine edilmesinden dolayı ilgili dönemde düzeltme yapılırken sadece nakit ödenen ve ödenmesi taahhüt edilen sermaye tutarları dikkate alınmıştır. MDV Yeniden Değerleme Değer Artış Fonu'nun hesaplanması Ek-I (2)'de tablo şeklinde sunulmuştur.

Yasal yedekler kaleminin düzeltilmesinde işe ilgili yılın dönem sonu endeksleri yardımıyla bulunan düzeltme katsayıları kullanılmıştır.

MDV Yeniden Değerleme Değer Artış Fonu'nun elimine edilmesinden kaynaklanan gelir fazlasının döneme isabet eden kısmı, dönemin ilgili gider kalemleri arasında paylaştırılmasından sonra, önceki yıllara ait olan kısmı Geçmiş Yıl Kârları kaleminde gösterilmiştir.

Dönem Kârı veya Zararı kalemi Gelir Tablosu'nun düzeltilmesinden sonra ortaya çıkan düzeltilmiş Dönem Kârı veya Zararı olarak ilgili yılın düzeltilmiş bilançosunda yer almıştır (Tablo:11), (Tablo:13), (Tablo:15).

1996, 1997 ve 1998 yılı bilançoları ilgili dönemin sonuna göre düzeltildikten sonra, 1998 yılı fiyatlarıyla ifadesini sağlamak amacıyla ayrıca düzeltme katsayılarıyla çarpılmıştır. Karşılaştırılabilirliğini sağlamak için de üç yılın bilançosu düzeltilmiş değerleriyle karşılaştırmalı olarak ayrıca sunulmuştur (Tablo: 16).

1996, 1997 ve 1998 yılı gelir tablolarının düzeltilmesinde gelir ve gider kalemleri gerçekleştikleri aylar itibariyle düzeltme katsayıları ile çarpılarak dönem sonuna göre ifadesi sağlanmıştır. (Ek-III (1) (2) (3) (4) (5)(6) (7) (8), Ek-V (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8), Ek-VII (1) (2) (3) (4) (5)(6) (7) (8)).

1996 ve 1997 yılı gelir tabloları dönem sonuna göre ifade edildikten sonra, 1998 yılı fiyatlarıyla ifadesini sağlamak amacıyla ayrıca düzeltmeye tabi tutulmuştur. Üç yılın 1998 yılı dönem sonuna göre düzeltilmiş gelir tabloları karşılaştırmalı olarak ayrıca sunulmuştur (Tablo: 17)

İşletmenin parasal kalemleri elde bulundurmasından kaynaklanan satınalma gücü kazanç ve/veya kayıpları ayrıca hesaplanmıştır (Tablo:18), (Tablo:19). Bulunan satınalma gücü kazançları 1997 ve 1998 yılı gelir tablolarının Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kârlar kaleminde ayrıca gösterilmiştir.

Bütün parasal olmayan varlıklar aşağıdaki formül ile düzeltilerek, dönemsonu paranın satınalma gücüne göre ifadesi sağlanmıştır.

$$\text{P.O.V. Düzeltmiş Değer} = \text{P.O.V.Tarihi Maliyet} \times \frac{\text{Dönem Sonu Fiyat Endeksi}}{\text{Parasal Olmayan Varlığın İşletmeye Girdiği Tarihteki Endeks}}$$

Dönembaşı parasal varlıkların dönem sonundaki para değeriyle ifade edilmeleri ise şu formülle gerçekleştirilmiştir;

$$\text{P.V. Düzeltmiş Değer} = \text{Parasal Kalemler} \times \frac{\text{Dönemsonu Endeks}}{\text{Dönembaşı Endeks}}$$

2.1. Makro Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin Bilanço Kalemlerinin Enflasyondan Etkilenme Derecelerine Göre Sınıflandırılması

İşletme bilançolarının gerek varlık yapısı ve gerekse kaynak yapısı enflasyondan değişik biçimlerde etkilenmektedir. Fiyat hareketlerinin bilanço kalemleri üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi ve gerekli düzeltmelerin yapılması için bilanço hesaplarının parasal ve parasal olmayan olarak sınıflandırılması gerekir.

Makro A.Ş.'nin bilanço kalemlerinin parasal ve parasal olmayan şeklinde sınıflandırılmaları (Tablo:1) (Tablo:2) ve (Tablo:3)'te sırasıyla 1996-1997 ve 1998 yılları için ayrı ayrı olarak gösterilmiştir.

TABLO 1
MAKRO GIDA VE İHTİYAÇ MADDELERİ SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
PARASAL VE PARASAL OLMAYAN DEĞERLER TABLOSU (1000 TL)

<u>PARASAL AKTİFLER</u>	TARİHİ
	31.12.1996
I- DÖNEN VARLIKLAR	
HAZIR DEĞERLER	
KASA	1.225.878
ALINAN ÇEKLER	78.526
BANKLAR	1.595.816
TİCARİ ALACAKLAR	
ALICILAR	6.654.713
DİĞER ALACAKLAR	
ORTAKLARDAN ALACAK	1.246.461
D.ÇEŞİTLİ ALACAK	623.209
GELECEK AY.AİT.GİD.VE GELİR TAH.	
GELECEK AYLARA AİT GİDER	57.701
DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	
DEVREDEN KDV	565.455
GELECEKAYLARA AİT İND.KDV	258.720
PEŞİN ÖDENEN VERGİ FON	186.527
II-DURAN VARLIKLAR	
TİCARİ ALACAKLAR	
VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	9.804
DİĞER DURAN VARLIKLAR	
GELECEK YIL İND.KDV	255.331
PARASAL AKTİF TOPLAM	12.758.141
<u>PARASAL OLMAYAN AKTİFLER</u>	
I- DÖNEN VARLIKLAR	
STOKLAR	
TİCARİ MALLAR	17.153.483
VERİLEN SİP.AVANS.	--
II- DURAN VARLIKLAR	
MALİ DURAN VARLIKLAR	
İŞTİRAKLER	75.000
MADDİ DURAN VARLIKLAR	
TAŞITLAR	1.262.640
DEMİRBAŞLAR	9.078.978
(-) B.AMORTİSMANLAR	6.223.807
PARASAL OLM.AKTİF TOPLAM	21.346.294
AKTİF GENEL TOPLAM	34.104.435

TABLO 1 (Devamı)
MAKRO GIDA VE İHTİYAÇ MADDELERİ SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
PARASAL VE PARASAL OLMAYAN DEĞERLER TABLOSU
(1996) (1000 TL)

PARASAL PASİFLER	TARİHİ 31.12.1996
I- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	
MALİ BORÇLAR	
BANKA KREDİLERİ	4.843.336
TİCARİ BORÇLAR	
SATICILAR	21.296.507
BORÇ SENETLERİ	4.740.000
DİĞER TİC.BORÇLAR	--
DİĞER BORÇLAR	
ORTAKLARA BORÇLAR	295.360
PERSONELE BORÇLAR	41.664
DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR	--
ÖD.VERGİ VE DİĞ.YASAL YÜKÜML.	907.195
ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	212.645
ÖDENECEK SOS.GÜV.KESİNTİLERİ	--
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	
DÖN.KARI VERGİ ve DİĞ. YAS. YÜK.	415.009
(-) PEŞİN ÖDENEN VERGİ	235.801
PARASAL PASİF TOPLAM	32.515.915
<u>PARASAL OLMAYAN PASİFLER</u>	
I- ÖZKAYNAKLAR	
ÖDENMİŞ SERMAYE	
SERMAYE	400.000
ÖDENMEMİŞ SERMAYE(-)	--
SERMAYE YEDEKLERİ	
MADDİ DURAN VAR.YENİ.DEĞ.ARTIŞI	1.710.542
KAR YEDEKLERİ	
YASAL YEDEKLER	263.262
OLAĞANÜSTÜ YED.ÖZEL FON.	--
(-) GEÇMİŞ YIL KARLARI	--
(-) GEÇMİŞ YIL ZARARLARI	--
DÖNEM KARI-ZARARI (-)	785.284
PARASAL OLM.PASİF TOPLAMI	1.588.520
PASİF GENEL TOPLAM	34.104.435

TABLO 2
MAKRO GIDA VE İHTİYAÇ MADDELERİ A.Ş. PARASAL VE
PARASAL OLMAYAN DEĞERLER
(1997) (000)

	Tarihi
<u>PARASAL AKTİFLER</u>	31.12.1997
I. DÖNEN VARLIKLAR	
HAZIR DEĞERLER	
KASA	2.287.064
ALINAN ÇEKLER	1.494.137
BANKALAR	889.374
TİCARİ ALACAKLAR	
ALICILAR	44.139.290
DİĞER ALACAKLAR	
ORTAKLARDAN ALACAK	--
D.ÇEŞİTLİ ALACAK	--
GELECEK AY.AİT GİD.VE GELİR	
GELECEK AYLARA AİT GİDER	22.716
DİĞER DÖN.VARLIKLAR	
DEVREDEN KDV	537.375
GELECEK AYLARA AİT İND.KDV	313.613
PEŞİN ÖDENEN VERGİ FON	--
II. DURAN VARLIKLAR	
TİCARİ ALACAKLAR	
VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNAT	9.804
DİĞER DURAN VARLIKLAR	
GELECEK YIL.İND.KDV	19.682
PARASAL AKTİF TOPLAM	49.713.055
<u>PARASAL OLMAYAN AKTİFLER</u>	
I. DÖNEN VARLIKLAR	
STOKLAR	
TİCARİ MALLAR	33.520.433
VERİLEN SİP.AVANS	
II. DURAN VARLIKLAR	
MALİ DURAN VARLIKLAR	
İŞTİRAKLER	-435.000
MADDİ DURAN VARLIKLAR	
TAŞITLAR	1.262.640
DEMİRBAŞLAR	13.598.332
(-) B.AMORTİSMANLAR	9.019.585
PARASAL OLM.AKTİF TOPLAM	39.796.820
AKTİF GENEL TOPLAM	89.509.875

TABLO 2 (Devamı)
MAKRO GIDA VE İHTİYAÇ MADDELERİ A.Ş. PARASAL VE
PARASAL OLMAYAN DEĞERLER (000)

<u>PARASAL PASİFLER</u>	Tarihi 31.12.1997
I- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	
MALİ BORÇLAR	
BANKA KREDİLERİ	11.366.768
TİCARİ BORÇLAR	
SATICILAR	27.610.168
BORÇ SENETLERİ	85.000
DİĞER TİC.BORÇLAR	39.519.041
DİĞER BORÇLAR	
ORTAKLARA BORÇLAR	--
PERSONELE BORÇLAR	6.108
DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR	
ÖD.VERGİ VE DİĞ.YASAL YÜKÜML.	
ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	262.252
ÖDENECEK SOS.GÜV.KESİNTİLERİ	337.639
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	
DÖN.KARI VERGİ VE DİĞ.YAS.YÜK.	1.441.720
(-) PEŞİN ÖDENEN VERGİ	165.060
 PARASAL PASİF TOPLAM	 80.463.636
 <u>PARASAL OLMAYAN PASİFLER</u>	 --
I. ÖZKAYNAKLAR	
ÖDENMİŞ SERMAYE	
SERMAYE	5.040.000
ÖDENMEMİŞ SERMAYE (-)	366.255
SERMAYE YEDEKLERİ	
MADDİ DURAN VAR.YENİ.DEĞ.ARTIŞI	3.311.262
KAR YEDEKLERİ	
YASAL YEDEKLER	263.262
OLAĞANÜSTÜ YED.ÖZEL.FON.	--
GEÇMİŞ YIL KARLARI	
(-) GEÇMİŞ YIL ZARARLARI	785.284
DÖNEM KARI -ZARARI	1.583.254
 PARASAL OLM. PASİF TOPLAM	 9.046.239
 PASİF GENEL TOPLAM	 89.509.875

TABLO 3
MAKRO GIDA VE İHTİYAÇ MADDELERİ SANAYİ VE
TİCARET A.Ş. PARASAL VE PARASAL OLMAYAN DEĞERLER
TABLOSU (1000 TL)

	Tarihi
<u>PARASAL AKTİFLER</u>	31.12.1998
I. DÖNEN VARLIKLAR	
HAZIR DEĞERLER	5.859.349
KASA	2.412.107
ALINAN ÇEKLER	875.060
BANKALAR	2.572.182
TİCARİ ALACAKLAR	43.429.692
ALICILAR	43.429.692
DİĞER ALACAKLAR	--
ORTAKLARDAN ALACAK	--
D.ÇEŞİTLİ ALACAK	--
GELECEK AY.AİT GİD.VE GELİR TAH.	94.071
GELECEK AYLARA AİT GİDER	94.071
DİĞER DÖN.VARLIKLAR	1.000.016
DEVREDEN KDV	--
GELECEK AYLARA AİT İND.KDV	36.605
PEŞİN ÖDENEN VERGİ FON	963.411
II. DURAN VARLIKLAR	26.717
TİCARİ ALACAKLAR	9.804
VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNAT	9.804
DİĞER DURAN VARLIKLAR	16.913.
GELECEK YIL.İND.KDV	16.913
PARASAL AKTİF TOPLAM	50.409.845
PARASAL OLMAYAN AKTİFLER	48.866.263
I. DÖNEN VARLIKLAR	48.866.263
STOKLAR	48.866.269
TİCARİ MALLAR	48.504.263
VERİLEN SİP.AVANS	361.994
II. DURAN VARLIKLAR	7.678.252
MALİ DURAN VARLIKLAR	460.000
İŞTİRAKLER	460.000
MADDİ DURAN VARLIKLAR	7.218.252
TAŞITLAR	--
DEMİRBAŞLAR	21.459.171
(-) B.AMORTİSMANLAR	(14.240.919)
PARASAL OLM.AKTİF TOPLAM	56.544.515
AKTİF GENEL TOPLAM	106.954.360

TABLO 3 (Devamı)
MAKRO GIDA VE İHTİYAÇ MADDELERİ SANAYİ VE
TİCARET A.Ş. PARASAL VE PARASAL OLMAYAN DEĞERLER
TABLOSU (1000 TL)

<u>PARASAL PASİFLER</u>	Tarihi
	31.12.1998
I- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	
MALİ BORÇLAR	16.659.142
BANKA KREDİLERİ	16.659.142
TİCARİ BORÇLAR	77.496.746
SATICILAR	21.161.049
BORÇ SENETLERİ	85.00
DIĞER TİC.BORÇLAR	53.250.697
DIĞER BORÇLAR	895.762
ORTAKLARA BORÇLAR	--
PERSONELE BORÇLAR	895.762
DIĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR	--
ÖD.VERGİ VE DIĞ.YASAL YÜKÜML.	2.539.479
ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	1.675.573
ÖDENECEK SOS.GÜV.KESİNTİLERİ	863.906
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	--
DÖN.KARI VERGİ VE DIĞ.YAS.YÜK.	--
(-) PEŞİN ÖDENEN VERGİ	--
 PARASAL PASİF TOPLAM	 97.591.129
<u>PARASAL OLMAYAN PASİFLER</u>	
I. ÖZKAYNAKLAR	
ÖDENMİŞ SERMAYE	5.040.000
SERMAYE	5.040.000
ÖDENMEMİŞ SERMAYE	--
SERMAYE YEDEKLERİ	7.855.861
MADDİ DURAN VAR.YENİ.DEĞ.ARTIŞI	7.855.861
KAR YEDEKLERİ	2.139.106
YASAL YEDEKLER	389.106
OLAĞANÜSTÜ YED.ÖZEL.FON.	1.750.000
GEÇMİŞ YIL KARLARI	--
(-) GEÇMİŞ YIL ZARARLARI	--
DÖNEM KARI -ZARARI	(5.671.736)
 PARASAL OLM. PASİF TOPLAM	 9.363.231
 PASİF GENEL TOPLAM	 106.954.360

2.2. Makro Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. Mali Tablolarının Tarihi Değerler ile İfadesinin Sağlanması

Parasal olmayan kalemler bilançoda tarihi maliyet veya tarihi maliyet birikmiş amortisman değerleri ile gösterilir. Bu kalemlerin tarihi maliyetlerinin düzeltilmesinde, elde edilme tarihinden bilançonun düzenlendiği tarihe kadar geçen sürede genel fiyat endekslerinde meydana gelen değişimler dikkate alınır. Yeniden değerlendirme kapsamında bulunan varlıkların düzeltilmesinde yeniden değerlendirme tutarları dikkate alınmamalıdır. Makro A.Ş.'ne ait üç yıllık bilanço ve gelir tabloları MDV değer artış fonunun elimine edilmesinden sonraki tarihi değerleriyle düzeltmeye esas alınmıştır. (Tablo:4) (Tablo:5) ve (Tablo:6)'da ilk sütun işletmenin gerçek bilanço kalemlerini, ikinci sütun ise MDV değer artış fonunun elimine edilmesinden sonraki tarihi değerlerini göstermektedir. (Tablo:7) (Tablo:8) ve (Tablo:9) ise işletmenin üç yıllık gelir tablolarının MDV değer artış fonunun elimine edilmesinden önceki ve sonraki tarihi değerleri göstermek amacıyla hazırlanmıştır. Düzeltme işlemleri ikinci sütuna göre yapılmıştır.

TABLO 4
MAKRO A.Ş. 1996 YILI BİLANÇOSU (000)

AKTİF	MDV YEN.DEĞ.DEĞER ARTIŞ FONUNUN ELİMİNE EDİLMESİNDEN ÖNCEKİ TARİHİ DEĞERLERİ	(*)	MDV.YEN.DEĞR.ARTIŞ FONUNUN ELİMİNE EDİLMESİNDEN SONRA TARİHİ DEĞERLER
I. DÖNEN VARLIKLAR			
A. Hazır Değerler	2.900.220		2.900.220
1. Kasa	1.225.878		1.225.878
2. Alınan Çekler	78.526		78.526
3. Bankalar	1.595.816		1.595.816
4. Verilen Çekler	--		--
C. Ticari Alacaklar	6.654.713		6.654.713
1. Alıcılar	6.654.713		6.654.713
D. Diğer Alacaklar	1.869.670		1.869.670
1. Ortaklardan Alacaklar	1.246.461		1.246.461
2. Diğer Çeşitli Alacaklar	623.209		623.209
E. Stoklar	17.153.483		17.153.483
4. Ticari Mallar	17.153.483		17.153.483
7. Verilen Sipariş Avansları	--		--
G. Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	57.701		57.701
1. Gelecek Aylara Ait Gider.	57.701		57.701
H. Diğer Dönen Varlıklar	1.010.702		1.010.702
1. Devreden KDV	565.455		565.455
2. Gel.Aylara Ait.İnd.KDV	258.720		258.720
3. Peşin Öden.Vergi ve Fon.	186.527		186.527
DÖNEN VARLIKLAR	29.646.489		29.646.489
II. DURAN VARLIKLAR			
A. Ticari Alacaklar	9.804		9.804
4. Verilen Depozito ve Teminat.	9.804		9.804
C. Mali Duran Varlıklar	75.000		75.000
3. İştirakler	75.000		75.000
D. Maddi Duran Varlıklar (net)	4.117.811		4.093.113
5. Taahhütler	1.262.640	EK-II	223.078
6. Demirbaşlar	9.078.978	EK-II	5.841.437
8. Birikmiş Amort. (-)	(6.223.807)	EK-II	(1.971.402)
H. Diğer Duran Varlıklar	255.331		255.331
1. Gelecek Yıl.İnd.KDV	255.331		255.331
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	4.457.946		4.433.248
AKTİF TOPLAMI	34.104.435		34.079.737

(*) EK-II (3) (4) (5)

TABLO 4 (Devamı)
MAKRO A.Ş. 1996 YILI BİLANÇOSU (000)

PASİF	MDV YEN.DEĞ.DEĞER ARTIŞ FONUNUN ELİMİNE EDİLMESİNDEN ÖNCEKİ TARİHİ DEĞERLERİ	(*)	MDV.YEN.DEĞR.ARTIŞ FONUNUN ELİMİNE EDİLMESİNDEN SONRA TARİHİ DEĞERLER
I. KISA VADELİ YAB.KAYNAKLAR			
A. Mali Borçlar	4.843.336		4.843.336
1. Mali Borçlar	4.843.336		4.843.336
B. Ticari Borçlar	26.036.507		26.036.507
1. Satıcılar	21.296.507		21.296.507
2. Borç senetleri	4.740.000		4.740.000
3. Diğer Ticari Borçlar	--		--
C. Diğer Borçlar	337.024		337.024
1. Ortaklara Borçlar	--		--
4. Personele Borçlar	295.360		295.360
6. Diğer Çeşitli Borçlar	41.664		41.664
E. Öden.Vergi ve Diğer Yükümlülük	1.119.840		1.119.840
1. Ödenecek Vergi ve Fonlar	907.195		907.195
2. öden.Sosyal Güv.Kesintileri	212.645		212.645
F. Borç ve Gider Karşılıkları	179.208		179.208
1. Dön.Kârı Vergi ve Diğ.Kesintiler	415.009		415.009
2. Dön.Kârı Peşin Öden.Vergi (-)	(235.801)		(235.801)
G. Gel.Aylara Ait Gelir ve Gider Tahak.			
2. Gider Tahakkukları			
KISA VADELİ YAB.KAY.TOPLAMI	32.515.915		32.515.915
III. ÖZKAYNAKLAR			
A. Ödenmiş Sermaye	400.000		400.000
1. Sermaye	400.000		400.000
2. Ödenmemiş Sermaye (-)	--		--
B. Sermaye Yedekleri			
3. MDV Yen.Değ.Değer Artış.	1.710.542	EK-I	--
C. Kâr Yedekleri	263.262		263.262
D. Geçmiş Yıllar Kârları			1.293.059
E. Geçmiş Yıllar Zararları (-)	--	EK-I	
F. Dönem Net Kârı (Zararı)	(785.284)	EK-I	(392.499)
ÖZKAYNAK TOPLAMI	1.588.520		1.563.822
PASİF TOPLAMI	314.104.435		34.079.737

(*) EK-I (2) (3)

TABLO 5
MAKRO A.Ş. 1997 YILI BİLANÇOSU (000)

AKTİF	MDV.YEN.DEĞR. DEĞER ARTIŞ FONUNUN ELİMİNE EDİLMESİNDEN ÖNCEKİ TARİHİ DEĞERLER	(*)	MDV.YEN.DEĞ. DEĞER ARTIŞ FONUNUN ELİMİNE EDİLMESİNDEN SONRAKİ TARİHİ DEĞERLER
I. DÖNEN VARLIKLAR			
A. Hazır Değerler	4.670.565		4.670.565
1. Kasa	2.287.054		2.287.054
2. Alınan Çekler	1.494.137		1.494.137
3. Bankalar	889.374		889.374
4. Verilen Çekler	--		--
C. Ticari Alacaklar	44.139.290		44.139.290
1. Alıcılar	44.139.290		44.139.290
D. Diğer Alacaklar	--		--
1. Ortaklardan Alacaklar			
2. Diğer Çeşitli Alacaklar			
E. Stoklar	33.520.433		33.520.433
4. Ticari Mallar	33.520.433		33.520.433
7. Verilen Sip.Avanları	--		--
G. Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	22.716		22.716
1. Gelecek Aylara Ait Giderler	22.716		22.716
H. Diğer Dönen Varlıklar	850.988		850.988
1. Devreden KDV	537.375		537.375
3. Peşin Öd.Vergi ve Fon.	--		--
4. Gelecek.Aylara Ait İnd.KDV	313.613		313.613
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	83.203.992		83.203.992
II. DURAN VARLIKLAR			
A. Ticari Alacaklar	9.804		9.804
4. Verilen Depozito ve Teminatlar	9.804		9.804
C. Mali Duran Varlıklar	435.000		435.000
3. İştirakler	435.000		435.000
D. Maddi Duran Varlıklar	5.841.387	EK-IV	3.349.894
5. Taşıtlar	1.262.640	EK-IV	223.077
6. Demirbaşlar	13.598.332	EK-IV	195.768
8. Birikmiş Amortismanlar (-)	(9.019.585)	EK-IV	(3.068.951)
H. Diğer Duran Varlıklar	19.692		19.692
1. Gelecek Yıll.İnd.KDV	19.692		19.692
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	6.305.883		3.814.390
AKTİF TOPLAMI	89.509.875		87.018.382

(*) EK-IV (3) (4) (5)

TABLO 5 (Devamı)
MAKRO A.Ş. 1997 YILI BİLANÇOSU (000)

PASİF	MDV.YEN.DEĞR. DEĞER ARTIŞ FONUNUN ELİMİNE EDİLMESİNDEN ÖNCEKİ TARİHİ DEĞERLER	(*)	MDV YEN.DEĞ. DEĞER ARTIŞ FONUNUN ELİMİNE EDİLMESİNDEN SONRAKİ TARİHİ DEĞERLER
I. KISA VADELİ YAB.KAYNAKLAR			
A. Mali Borçlar	11.366.768		11.366.768
1. Banka Kredileri	11.366.768		11.366.768
B. Ticari Borçlar	67.214.209		67.214.209
1. Satıcılar	27.610.168		27.610.168
2. Borç Senetleri	85.000		85.000
3. Diğer Ticari Borçlar	39.519.041		39.519.041
C. Diğer Borçlar	6.108		6.108
1. Ortaklara Borçlar	--		--
4. Personele Borçlar	6.108		6.108
6. Diğer Çeşitli Borçlar	--		--
E. Öd.Vergi ve Diğ.Yükümlülük	599.891		599.891
1. Ödenecek Vergi ve Fon	262.252		262.252
2. Öd.Sosyal Güv.Kesint.	337.639		337.639
F. Borç ve Gider Karşılıkları	1.276.660		1.276.660
1. Dön.Kârı Vergi ve Diğ.Kesintiler	1.441.720		1.441.720
2. Dönem Kârı Peşin Öd.Vergi	(165.060)		(165.060)
G. Gelec.Ay.Ait Gelir ve Gider Tahak.			
2. Gider Tahakkukları			
KISA VADELİ YABANCI KAY.TOPLAMI	80.463.636		80.463.636
III. ÖZKAYNAKLAR			
A. Ödenmiş Sermaye	4.673.745		2.963.745
1. Sermaye	5.040.000	EK-IV	3.330.000
2. Ödenmemiş Sermaye (-)	(366.255)	EK-IV	(366.255)
B. Sermaye Yedekleri	3.311.262		--
3. MDV Yen.Değ.Artışları	3.311.262	EK-I	--
C. Kâr Yedekleri	263.262		263.262
1. Yasal Yedekler	263.262	EK-IV	263.262
D. Geçmiş Yıllar Kârları		EK-I	1.685.843
E. Geçmiş Yıllar Zararları	(785.284)		(785.284)
F. Dönem Net Kârı (Zararı)	1.583.254		2.427.180
ÖZKAYNAK TOPLAMI	9.046.239		6.554.746
PASİF TOPLAMI	89.509.875		87.018.382

(*) EK-I (2) (3)

EK-IV (6) (7)

TABLO 6
MAKRO A.Ş. 1998 YILI BİLANÇOSU (000)

AKTİF	MDV.YEN.DEĞR. DEĞER ARTIŞ FONUNUN ELİMİNE EDİLMESİNDEN ÖNCEKİ TARİHİ DEĞERLER	(*)	MDV.YEN.DEĞR. DEĞER ARTIŞ FONUNUN ELİMİNE EDİLMESİNDEN SONRAKİ TARİHİ DEĞERLER
I. DÖNEN VARLIKLAR			
A. Hazır Değerler	5.859.349		5.859.349
1. Kasa	2.412.107		2.412.107
2. Alınan Çekler	875.060		875.060
3. Bankalar	2.572.182		2.572.182
4. Verilen Çekler (-)			
C. Ticari Alacaklar	43.429.692		43.429.692
1. Alıcılar	43.429.692		43.429.692
D. Diğer Alacaklar	--		--
1. Ortaklardan Alacaklar	--		--
2. Diğer Çeşitli Alacaklar	--		--
E. Stoklar	48.866.263		48.866.263
4. Ticari Mallar	48.504.269		48.504.269
7. Verilen Sipariş Avansları	361.994		361.994
G. Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	94.071		94.071
1. Gelecek Aylara Ait Giderler	94.071		94.071
H. Diğer Dönen Varlıklar	1.000.016		1.000.016
1. Devreden KDV	--		--
3. Peşin Öd.Vergiler ve Fonlar	963.411		963.411
4. Gelecek Aylara Ait İnd.KDV	36.605		36.605
	99.249.391		99.249.391
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI			
II. DURAN VARLIKLAR			
A. Ticari Alacaklar	9.804		9.804
4. Verilen Depozito ve Teminatlar	9.804		9.804
C. Mal Duran Varlıklar	460.000		460.000
3. İştirakler	460.000		460.000
D. Maddi Duran Varlıklar	7.218.252	EK-VI	2.524.184
5. Taahhütler	--		--
6. Demirbaşlar	21.459.171	EK-VI	6.534.029
8. Birikmiş Amort. (-)	(14.240.919)	EK-VI	(4.009.845)
H. Diğer Duran Varlıklar			
1. Gelecek Yıll. İnd.KDV	16.913		16.913
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI			
	7.704.969		3.010.901
AKTİF TOPLAMI			
	106.954.360		102.260.292

(*) EK-VI (4) (5)

TABLO 6 (Devamı)
MAKRO A.Ş. 1998 YILI BİLANÇOSU (000)

PASİF	MDV.YEN.DEĞR. DEĞER ARTIŞ FONUNUN ELİMİNE EDİLMESİNDEN ÖNCEKİ TARİHİ DEĞERLER	(*)	MDV.YEN.DEĞR. DEĞER ARTIŞ FONUNUN ELİMİNE EDİLMESİNDEN SONRAKİ TARİHİ DEĞERLER
I. KISA VADELİ YAB.KAYNAKLAR			
A. Mali Borçlar	16.659.142		16.659.142
1. Banka Kredileri	16.659.142		16.659.142
B. Ticari Borçlar	77.496.746		77.496.746
1. Satıcılar	24.161.049		24.161.049
2. Borç Senetleri	85.000		85.000
5. Diğer Ticari Borçlar	53.250.697		53.250.697
C. Diğer Borçlar	895.762		895.762
1. Ortaklara Borçlar	--		--
4. Personele Borçlar	895.762		895.762
6. Diğer Çeşitli Borçlar	--		--
F. Öd.Vergi ve Diğ.Yükümlülükler	2.539.479		2.539.479
1. Ödenecek Vergi ve Fon	1.675.573		1.675.573
2. Öd.Sosyal Güv.Kesint.	863.906		863.906
G. Borç ve Gider Karşılıkları	--		--
1. Dön.Kârı Vergi ve Diğ.Y.Y.K.	--		--
2. Dönem Kârı Peşin Öd.Ver.Diğ.Yük.(-)	--		--
H. Gelec.Ay.Ait Gelir ve Gider Tahak.	--		--
2. Gider Tahakkukları	--		--
	--		--
KISA VADELİ YABANCI KAY.TOPLAMI	97.591.129		97.591.129
II. ÖZKAYNAKLAR			
A. Ödenmiş Sermaye	5.040.000	EK-VI	3.330.000
1. Sermaye	5.040.000		3.330.000
2. Ödenmemiş Sermaye (-)	--		--
B. Sermaye Yedekleri	7.855.861	EK-I	--
3. MDV Yen.Değ.Artışları	7.855.861	EK-I	--
C. Kâr Yedekleri	2.139.106		2.139.106
1. Yasal Yedekler	389.106		389.106
5. Özel Fonlar	1.750.000		1.750.000
D. Geçmiş Yıllar Kârları	--	EK-I	2.529.771
E. Geçmiş Yıllar Zararları	--		--
F. Dönem Net Kârı (Zararı)	(5.671.736)		(3.329.714)
ÖZKAYNAK TOPLAMI	9.363.231		4.669.163
PASİF TOPLAMI	106.954.360		102.260.292

(*) EK-I (2) (3)

EK-VI (6)

TABLO 7
MAKRO A.Ş. 1996 YILI GELİR TABLOSU (000)

	MDV Y.DEĞ.DEĞER ARTIŞ FONUNUN ELİMİNE EDİLMESİNDEN ÖNCEKİ TARİHİ DEĞERLER	(*)	MDV Y.DEĞİDEĞER ARTIŞ FONUNUN ELİMİNE EDİLMESİNDEN SONRUKİ TARİHİ DEĞERLER
A. BRÜT SATIŞLAR	124.337.478		124.337.478
1. Yurtiçi Satışlar	124.337.478		124.337.478
3. Diğer Gelirler			
B. SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	--		--
1. Satıştan İadeler			
2. Satış İskontoları			
3. Diğer İndirimler			
C. NET SATIŞLAR	124.337.478		124.337.478
D. SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	(110.779.580)		(110.779.580)
2. Satılan ticari Mallar Maliyeti	(110.779.580)		(110.779.580)
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	13.557.898		13.557.898
E. FAALİYET GİDERLERİ (-)	(12.939.961)		(12.547.176)
1. Araştırma Geliştirme Gid.	--		--
2. Pazarlama Satış ve Dağıtım Gid.	(6.426.423)	EK-III	(6.091.348)
3. Genel Yönetim Gid.	(6.513.718)	EK-III	(6.455.828)
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	617.937		617.937
F. DİĞ.FAALİYET.OLAĞAN GELİR VE KAR.	18.000		18.000
3. Faiz Gelirleri	--		--
6. Faaliyetle İlgili Diğer Olağan Gelir ve Kâr	18.000		18.000
G. DİĞ.FAAL.OLAĞ.GİD.VE ZARAR (-)	--		--
H. FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	(1.006.212)		(1.006.212)
1. Kısa Vadeli Borçlanma Gid.	(1.006.212)		(1.006.212)
2. Uzun Vadeli Borçlanma Gid.			
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	(370.275)		(22.510)
I. OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR	--		--
1. Diğer Ol.Dışı Gelir ve Kârlar			
2. Önceki Dönem Gelir ve Kârlar			
J. OLAĞAN DIŞI GİD. VE ZARARLAR	--		--
1. Çalışmayan Kısım Gider ve Zarar			
2. Önceki Dönem Gider ve Zarar			
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	(370.275)		(22.510)
K. DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ.Y.Y.KARŞ.(-)	(415.009)		(415.009)
DÖNEM NET KARI	(785.284)		(392.499)

TABLO 8
MAKRO A.Ş. 1997 YILI GELİR TABLOSU (000)

PASİF	MDV.YEN.DEĞR. DEĞER ARTIŞ FONUNUN ELİMİNE EDİLMESİNDEN ÖNCEKİ TARİHİ DEĞERLER	(*)	MDV.YEN.DEĞR. DEĞER ARTIŞ FONUNUN ELİMİNE EDİLMESİNDEN SONRAKİ TARİHİ DEĞERLER
A. BRÜT SATIŞLAR	309.737.996		309.737.996
1. Yurtiçi Satışlar	309.737.996		309.737.996
3. Diğer Gelirler	--		--
B. SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	(24.768)		(24.768)
1. Satıştan İndeler	(24.768_		(24.768_
2. Satış İskontoları	--		--
3. Diğer İndirimler	--		--
C. NET SATIŞLAR	309.713.228		309.713.228
D. SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	(270.460.072)		(270.460.072)
2. Satılan Ticari Mallar Maliyeti	(270.460.072)		(270.460.072)
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	39.253.156		39.253.156
E. FAALİYET GİDERLERİ (-)	(25.235.381)		(24.391.455)
1. Araştırma Geliştirme Gider.	--		--
2. Pazarlama Satış ve Dağıtım Gid.	(15.456.563)	EK-V	(14.612.637)
3. Genel Yönetim Gid.	(9.778.818)	EK-V	(9.778.818)
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	14.017.775		14.861.701
F. DİĞ.FAAL.OLAĞAN GELİR VE KAR.	151.345		151.345
3. Faiz Gelirleri	33.475		33.475
6. Faal.İlgili.Diğ.Olağan Gelir ve Kâr	117.870		117.870
G. DİĞ.FAAL.OLAĞAN GİD.VE ZARAR (-)	--		--
H. FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	(11.336.481)		(11.336.481)
1. Kısa Vadeli Borçlanma Gid.	(11.336.481)		(11.336.481)
2. Uzun Vadeli Borçlanma Gid.	--		--
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	2.832.639		3.676.565
I. OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR	192.335		192.335
1. Diğ.Olağandışı Gelir ve Kârlar	--		--
2. Önceki Dönem Gelir ve Kârlar	192.335		192.335
J. OLAĞANDIŞI GİD.VE ZARARLAR	--		--
1. Çalışmayan Kısım Gid.ve Zarar	--		--
2. Önceki Dönem Gid.ve Zarar	--		--
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	3.024.974		3.868.900
K. DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ.YAS. YÜK. KARŞ. (-)	(1.441.720)		(1.441.720)
DÖNEM NET KARI	1.583.254		2.427.180

(*) EK-V (3) (4) (5)

TABLO 9
MAKRO A.Ş. 1998 YILI GELİR TABLOSU (000)

PASİF	MDV.YEN.DEĞR. DEĞER ARTIŞ FONUNUN ELİMİNE EDİLMESİNDEN ÖNCEKİ TARİHİ DEĞERLER	(*)	MDV.YEN.DEĞR. DEĞER ARTIŞ FONUNUN ELİMİNE EDİLMESİNDEN SONRAKİ TARİHİ DEĞERLER
A. BRÜT SATIŞLAR	398.724.220		398.724.220
1. Yurtiçi Satışlar	398.724.220		398.724.220
2. Diğer Gelirler	--		--
B. SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	--		--
1. Satıştan İadeler	--		--
2. Satış İskontoları	--		--
3. Diğer İndirimler	--		--
C. NET SATIŞLAR	398.724.220		398.724.220
D. SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	(348.145.552)		(348.145.552)
2. Satılan Ticari Mallar Maliyeti	(348.145.552)		(348.145.552)
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	50.578.668		50.578.668
E. FAALİYET GİDERLERİ (-)	(42.095.871)		(39.753.849)
1. Araştırma Geliştirme Gider.	--		--
2. Pazarlama Satış ve Dağıtım Gid.	(24.208.489)	EK-VII	(22.120.666)
3. Genel Yönetim Gid.	(17.887.882)	EK-VII	(17.633.183)
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	8.482.797	EK-VII	10.824.819
F. DİĞ.FAAL.OLAĞAN GELİR VE KAR.			
3. Faiz Gelirleri			
6. Faal.İlgili.Diğ.Olağan Gelir ve Kâr	24.000		24.000
G. DİĞ.FAAL.OLAĞAN GİD.VE ZARAR (-)	--		--
H. FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	(13.182.533)		(13.182.533)
1. Kısa Vadeli Borçlanma Gid.	(13.182.533)		(13.182.533)
2. Uzun Vadeli Borçlanma Gid.	--		--
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	(4.675.736)		(2.333.714)
I. OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR	--		--
1. Diğ.Olağandışı Gelir ve Kârlar	--		--
2. Önceki Dönem Gelir ve Kârlar	--		--
J. OLAĞANDIŞI GİD.VE ZARARLAR	(996.000)		(996.000)
1. Çalışmayan Kısım Gid.ve Zarar	--		--
2. Önceki Dönem Gid.ve Zarar	(996.000)		(996.000)
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	(5.671.736)		(3.329.714)
K. DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ.YAS. YÜK. KARŞ. (-)	--		--
DÖNEM NET KARI	5.671.736		(3.329.714)

(*) EK-VIII (3) (4) (5)

2.3. 1996-1997 ve 1998 Yılı Mali Tablolarının 1998 Yılı Dönem Sonu Satın Alma Gücüne Göre İfadesinin Sağlanması ve Karşılaştırmalı Olarak Sunulması

1996 yılı mali tabloları ilk önce 1996 dönem sonuna göre, daha sonrada düzeltme katsayıları ile 1997 ve 1998 yılı dönem sonuna göre ifade edilmiştir (Tablo:10). (Tablo:11).

1997 yılı mali tabloları önce 1997 yılı dönem sonuna, daha sonrada düzeltme katsayıları yardımıyla 1998 yılı dönem sonuna göre ifadesi sağlanmıştır (Tablo:12) (Tablo:13).

1998 yılı mali tablolarının 1998 yılı dönem sonu satın alma gücüne göre ifadesi ise (Tablo:14) (Tablo:15)'te gösterilmiştir.

Düzeltilmiş 1996-1997 ve 1998 yılı bilançoları (Tablo:16)'da karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

Düzeltilmiş 1996-1997 ve 1998 yılı gelir tabloları (Tablo:17)'de karşılaştırmalı olarak gösterilmiştir.

TABLO 10
MAKRO A.Ş. 1996 YILI BİLANÇOSU

AKTİF	Tarihi Değerler 31.12.1996	Düzeltilmiş Değerler 31.12.1996	Düzeltilme Katsayısı (*)	1996 Yılı Değerlerinin 1997'ye Göre İfade Edilmesi	Düzeltilme Katsayısı	1996 Yılı Değerlerinin 1998'e Göre İfade Edilmesi
I. DÖNEN VARLIKLAR						
A. Hazır Değerler	2.900.220	2.900.220	1.91	5.539.420	1.52	8.419.918
1. Kasa	1.225.878	1.225.878	1.91	2.341.427	1.52	3.558.969
2. Alınan Çekler	78.526	78.526	1.91	149.985	1.52	227.977
3. Bankalar	1.595.816	1.595.816	1.91	3.048.008	1.52	4.632.972
4. Verilen Çekler	--	--		--		--
C. Ticari Alacaklar	6.654.713	6.654.713	1.91	12.710.502	1.52	19.319.963
1. Alıcılar	6.654.713	6.654.713	1.91	12.710.502	1.52	19.319.963
D. Diğer Alacaklar	1.869.670	1.869.670	1.91	3.571.070	1.52	5.428.026
1. Ortaklardan Alacaklar	1.246.461	1.246.461	1.91	2.380.740	1.52	3.618.725
2. Diğer Çeşitli Alacaklar	623.209	623.209	1.91	1.190.330	1.52	1.809.301
E. Stoklar	17.153.483	17.153.483		32.763.153	1.52	49.799.993
4. Ticari Mallar	17.153.483	17.153.483	EK-II	32.763.153	1.52	49.799.993
7. Verilen Sip. Avansları	--	--		--		--
G. Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	57.701	57.701	1.91	110.209	1.52	167.518
1. Gelecek Aylara Ait Gider	57.701	57.701	1.91	110.209	1.52	167.518
H. Diğer Dönen Varlıklar	1.010.702	1.010.702	1.91	1.930.440	1.52	2.934.269
1. Devreden KDV	565.455	565.455	1.91	1.080.010	1.52	1.641.628
2. Gel. Aylara Ait İnd. KDV	258.720	258.720	1.91	494.156	1.52	751.117
3. Peşin Ödenen Vergi ve Fon	186.527	186.527	1.91	356.266	1.52	541.524
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	29.646.489	29.646.489		56.624.794		86.069.687
II. DURAN VARLIKLAR						
A. Ticari Alacaklar	9.804	9.804	1.91	18.726	1.52	28.464
4. Verilen Depozito ve Temin.	9.804	9.804	1.91	18.726	1.52	28.464
C. Mali Duran Varlıklar	75.000	94.725		180.925	1.52	275.006
3. İştirakler	75.000	94.725	EK-II	180.925	1.52	275.006
D. Maddi Duran Varlıklar	4.093.113	13.789.885		26.338.680	1.52	40.034.793
5. Taahhütler	223.078	2.308.850	EK-II	4.409.904	1.52	6.703.054
6. Demirbaşlar	5.841.437	21.464.945	EK-II	40.998.045	1.52	62.317.028
8. Birikmiş Amort.(-)	(1.971.402)	(9.983.910)	EK-II	(19.069.269)	1.52	(28.985.289)
H. Diğer Duran Varlıklar	255.331	255.331	1.91	487.683	1.52	741.278
1. Gel. Yılı İnd. KDV	255.331	255.31	1.91	487.683	1.52	741.278
DURAN VARLIKLAR TOP.	4.433.248	14.149.745		27.026.014		41.079.541
AKTİF TOPLAMI	34.079.737	43.796.234		83.650.808		127.149.228

TABLO 10 (Devamı)
MAKRO A.Ş. 1996 YILI BİLANÇOSU

PASİF	Tarihi Değerler 31.12.1996	Düzeltilmiş Değerler 31.12.1996	Düzeltilme Katsayısı (*)	1996 Yılı Değerlerinin 1997'ye Göre İfade Edilmesi	Düzeltilme Katsayısı	1996 Yılı Değerlerinin 1998'e Göre İfade Edilmesi
I. KISA VADELİ YAB.KAYNAKLAR						
A. Mali Borçlar	4.843.336	4.843.336	1.91	9.250.772	1.52	14.061.174
1. Banka Kredileri	4.843.336	4.843.336	1.91	9.250.772	1.52	14.061.174
B. Ticari Borçlar	26.036.507	26.036.507	1.91	-9.729.728	1.52	75.589.187
1. Satıcılar	21.296.507	21.296.507	1.91	-0.676.328	1.52	61.828.019
2. Borç Senetleri	4.740.000	4.740.000		9.053.400	1.52	13.761.168
3. Diğer Ticari Borçlar	--	--				
C. Diğer Borçlar	337.024	337.024	1.91	643.716	1.52	978.448
1. Ortaklara Borçlar	--	--				
4. Personele Borçlar	295.360	295.360	1.91	564.138	1.52	857.490
6. Diğer Çeşitli Borçlar	41.664	41.664	1.91	79.578	1.52	120.958
E. Öd.Vergi ve Diğ.Yüküm.	1.119.840	1.119.840	1.91	2.138.894	1.52	3.251.119
1. Ödenecek Vergi ve Fon.	907.195	907.195	1.91	1.732.742	1.52	2.633.768
2. Ödenecek Sosyal Güv.Kes.	212.645	212.645	1.91	-406.152	1.52	617.351
F. Borç ve Gider Karşılıkları	179.208	179.208	1.91	342.287	1.52	520.276
1. Dönem Kârı Vergi ve Diğ.Kesin.	415.009	415.009	1.91	792.667	1.52	1.204.854
2. Dönem Kârı Peşin Öd.Vergi	(235.801)	(235.801)	1.91	(450.380)	1.52	(684.578)
G. Gel.Ay.Ait Gelir ve Gid.Tahak.	--	--				
2. Gider Tahakkukları						
KISA VADELİ YAB.KAY.TOPLAMI	32.515.915	32.515.915		62.105.397		94.400.204
III. ÖZKAYNAKLAR						
A. Ödenmiş Sermaye	400.000	7.890.060	EK-II	15.070.015	1.52	22.906.423
1. Sermaye	400.000	7.890.060		15.070.015	1.52	22.906.423
2. ödenmemiş Sermaye (-)	--	--				
B. Sermaye Yedekleri	--	--				
3. MDV Yen.Değ.Artış.	--	--				
C. Kâr Yedekleri	263.262	368.638		704.098		1.070.229
1. Yasal Yedekler	263.262	368.638	EK-II	704.098	1.52	1.070.229
D. Geçmiş Yıllar Kârları	1.293.059	1.293.059		2.469.743	1.52	3.754.009
E. Geçmiş Yıllar Zararları (-)	--	--				
F. Dönem Net Kârı (Zararı)	(392.499)	(3.331.094)	1.91	(6.362.389)	1.52	(9.670.832)
ÖZKAYNAK TOPLAMI	1.563.822	6.220.663	1.91	11.881.467	1.52	18.059.829
Pasif Ara Toplamı	34.079.737	38.736.578		73.986.864		112.460.033
1996 Enflasyon Kârı		5.059.656		9.663.944	1.52	14.689.195
PASİF TOPLAMI	34.079.737	43.796.234		83.650.808	1.52	127.149.228

TABLO 11
MAKRO A.Ş. 1996 GELİR TABLOSU (000)

	Tarihi Değer 31.12.1996	Düzeltilmiş Değer	(*)	Düz. Kats.	1996'nın 1997'ye Göre İfade Edilmesi	Düz. Kats.	1996 Yılı Değerlerinin 1998 Yılına Göre İfade Edilmesi
A. BRÜT SATIŞ	124.337.478	153.995.924	EK-III	1.91	294.132.215	1.52	447.080.967
1. Yurtiçi Satışlar	124.337.478	153.995.924	EK-III	1.91	294.132.215	1.52	447.080.967
3. Diğer Gelirler	--	--					
B. SATIŞ İNDİRİMLERİ	--	--					
1. Satıştan İadeler	--	--					
2. Satış İskontoları	--	--					
3. Diğer İndirimler	--	--					
c. NET SATIŞLAR	124.337.478	153.995.924	EK-III	1.91	294.132.215	1.52	447.080.967
D. STIŞLARIN MALİY. (-)	(110.779.580)	(139.915.610)	EK-III	1.91	(267.238.815)	1.52	406.202.999
2. Satılan Tic.Mal.Maliy.	(110.779.580)	(139.915.610)	EK-III	1.91	(267.238.815)	1.52	406.202.999
BRÜT SATIŞ KARI	13.557.898	14.080.314		1.91	26.893.400	1.52	40.877.968
E. FAALİYET GİDER.(-)	(12.547.176)	(15.995.335)		1.91	(30.551.090)	1.52	(46.437.657)
1. Araştırma Geliştirme G.	--	--					
2. Pazarlama Satış G.	(6.091.348)	(8.049.939)	EK-III	1.91	(15.375.383)	1.52	(23.370.582)
3. Genel Yönetim G.	(6.455.828)	(7.945.396)	EK-III	1.91	(15.175.707)	1.52	(23.067.075)
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	617.937	(1.915.021)		1.91	(3.657.690)	1.52	(5.559.689)
F. DIĞ.FAAL.OL.GEL.VE KAR.	18.000	22.734	EK-III	1.91	43.422	1.52	66.001
1. Faiz Gelirleri	--	--					
6. Faal.İlg.Diğ.Gelir ve Kârlar	18.000	22.734		1.91	43.422	1.52	66.001
G. DIĞ.FAAL.OL.GİD.VE ZARAR	--	--					
H. FİNANSMAN GİD. (-)	(1.006.212)	(1.023.798)	EK-III	1.91	(1.955.454)	1.52	(2.972.290)
1. Kısa Vadeli Borç Gid.	(1.006.212)	(1.023.798)		1.91	(1.955.454)	1.52	(2.972.290)
2. Uzun Vadeli Borç Gid.	--	--					
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	22.510	(2.916.085)		1.91	(5.569.722)	1.52	(8.465.978)
I. OLAĞAN DIŞI GELİR VE KAR.	--	--					
1. Diğer Olduğu Gelir ve Kâr	--	--					
2. Önceki Dönem Gelir ve Kâr	--	--					
J. OLAĞAN DIŞI GİD.VE ZARAR (-)	--	--					
1. Çalışmayan Kısım Gid. ve Zarar	--	--					
2. Önceki Dön.Gid. ve Zarar	--	--					
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	22.510	(2.916.085)		1.91	(5.569.722)	1.52	(8.465.978)
K. DÖN.KARI VERGİ VE DIĞ.Y.Y.KARŞ.(-)	(415.009)	(415.009)	EK-III	1.91	(792.667)	1.52	(1.204.854)
DÖNEM NET KARI	(392.499)	(3.331.094)		1.91	(6.362.389)	1.52	(9.670.832)

(*) EK-III (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8)

TABLO 12
MAKRO A.Ş. 1997 YILI BİLANÇOSU (000)

AKTİF	Tarihi Değerler 31.12.1997	Düzeltilmiş Değerler 31.12.1997	(*)	Düz. Kats.	1997 Yılı Değerlerinin 1998'e Göre İfade Edilmesi
I. DÖNEN VARLIKLAR					
A. Hazır Değerler	4.670.565	4.670.565		1.52	7.099.258
1. Kasa	2.287.054	2.287.054		1.52	3.476.322
2. Alınan Çekler	1.494.137	1.494.137		1.52	2.271.088
3. Bankalar	889.374	889.374		1.52	1.351.848
4. Verilen Çekler	--	--			
C. Ticari Alacaklar	44.139.290	44.139.290		1.52	67.091.721
1. Alıcılar	44.139.290	44.139.290		1.52	67.091.721
D. Diğer Alacaklar					
1. Ortaklardan Alacaklar	--	--			
2. Diğer Çeşitli Alacaklar	--	--			
E. Stoklar	33.520.433	33.520.433		1.52	50.951.058
4. Ticari Mallar	33.520.433	33.520.433	EK-IV	1.52	50.951.058
7. Verilen Sipariş Avansları	--	--			
G. Gelecek Aylara Ait Gid. ve Gelir Tahakkukları	22.716	22.716		1.52	34.528
1. Gelec.Aylara Ait.Gider.	22.716	22.716		1.52	34.528
H. Diğer Dönen Varlıklar	850.988	850.988		1.52	1.293.502
1. Devreden KDV	537.375	537.375		1.52	816.810
3. Peşin Öd.Vergi ve Fon.	--	--			--
4. Gelec.Aylara Ait İnd.KDV	313.613	313.613		1.52	476.692
DÖNEN VARLIKLAR	83.203.992	83.203.992			126.470.067
TOPLAMI					
II. DURAN VARLIKLAR					
A. Ticari Alacaklar	9.804	9.804		1.52	14.902
4. Verilen Dep.ve Teminat.	9.804	9.804		1.52	14.902
C. Mali Duran Varlıklar	435.000	658.965		1.52	1.001.627
3. İştirakler	435.000	658.965	EK-IV	1.52	1.001.627
D. Maddi Duran Varlıklar	3.349.894	24.235.776		1.52	36.838.380
5. Taahhütler	223.077	4.403.550	EK-IV	1.52	6.693.396
6. Demirbaşlar	6.195.768	40.334.673	EK-IV	1.52	61.308.703
8. Birikmiş Amortisman (-)	(3.068.951)	(20.502.447)	EK-IV	1.52	(31.163.719)
H. Diğer Duran Varlıklar	19.692	19.692		1.52	29.932
1. Gelec.Yılı İnd.KDV	19.692	19.692		1.52	29.932
DURAN VARLIKLAR TOP.	3.814.390	24.924.237			37.884.841
AKTİF TOPLAMI	87.018.382	108.128.229			164.354.908

(*) EK IV (1) (2) (3) (4) (5)

TABLO 12 (Devamı)
MAKRO A.Ş. 1997 YILI BİLANÇOSU (000)

PASİF	Tarihi Değerler 31.12.1997	Düzeltilmiş Değerler 31.12.1997	(*)	Düz. Kats.	1997 Yılı Değerlerinin 1998'e Göre İfade Edilmesi
I. KISA VADELİ YABANCI KAYNAK.					
A. Mali Borçlar	11.366.768	11.366.768		1.52	17.277.487
1. Banka Kredileri	11.366.768	11.366.768		1.52	17.277.487
B. Ticari Borçlar	67.214.209	67.214.209		1.52	102.165.597
1. Satıcılar	27.610.168	27.610.168		1.52	41.967.455
2. Borç Senetleri	85.000	85.000		1.52	129.200
3. Diğer Ticari Borçlar	39.519.041	39.519.041		1.52	60.068.942
C. Diğer Borçlar	6.108	6.108		1.52	9.284
1. Ortaklara Borçlar	--	--			
4. Personele Borçlar	6.108	6.108		1.52	9.284
6. Diğer Çeşitli Borçlar	--	--			
E. Öd.Vergi ve Diğer Yükümlülük.	599.891	599.891		1.52	911.834
1. Ödenecek Vergi ve Fon	262.252	262.252		1.52	398.623
2. Ödenecek Sosyal Güv.Kesint.	337.639	337.639		1.52	513.211
F. Borç ve Gider Karşılıkları	1.276.660	1.276.660		1.52	1.940.523
1. Dön.Kârı Vergi ve Diğ.Kesint.	1.441.720	1.441.720		1.52	2.191.414
2. Dön.Kârı Peşin Öd.Vergi (-)	(165.060)	(165.060)		1.52	(250.891)
G. Gelec.Ay.Ait Gelir ve Gid.Tahak.					
2. Gider Tahakkuk.					
KISA VADELİ YAB.KAY.TOPLAMI	80.463.636	80.463.636		1.52	122.304.725
III. ÖZKAYNAKLAR					
A. Ödenmiş Sermaye	2.963.745	17.742.017		1.52	26.967.865
1. Sermaye	3.330.000	18.108.272	EK-IV	1.52	27.524.573
2. Ödenmemiş Sermaye (-)	(366.255)	(366.255)	EK-IV	1.52	(556.708)
B. Sermaye Yedekleri	--	--			
3. MDV Yen.Değ.Artışları	--	--			
C. Kâr Yedekleri	263.262	702.499		1.52	1.067.799
1. Yasal Yedekler	263.262	702.499	EK-IV	1.52	1.067.799
D. Geçmiş Yıllar Kârları	1.685.843	1.685.843		1.52	2.562.481
E. Geçmiş Yıllar Zararları (-)	(785.284)	(785.284)		1.52	(1.193.632)
F. Dönem Net Kârı (Zararı)	2.427.180	19.735.865		1.52	29.998.515
ÖZKAYNAK TOPLAMI	6.554.746	39.080.940			59.403.028
Pasif Ara Toplamı		119.544.576			181.707.753
1997 Enflasyon Zararı		(11.416.347)			(17.352.845)
PASİF TOPLAMI	87.018.382	108.128.229			164.354.908

(*) EK-IV (6) (7)

TABLO 13
MAKRO A.Ş. 1997 YILI GELİR TABLOSU (000)

	Tarihi Değerler	Düzeltilmiş Değerler	(*)	Düz. Kats.	1997 Yılı Değerlerinin 1998'e Göre İfade Edilmesi
A. BRÜT SATIŞLAR	309.737.996	405.995.961	EK-V	1.52	617.113.861
1. Yurtiçi Satışlar	309.737.996	405.995.961	EK-V	1.52	617.113.861
3. Diğer Gelirler	--	--		1.52	
B. SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	(24.768)	(35.071)	EK-V	1.52	(53.308)
1. Satıştan İndiriler	(24.768)	(35.071)	EK-V	1.52	(53.308)
2. Satış İskontoları					
3. Diğer İndirimler					
C. NET SATIŞLAR	309.713.228	405.960.890	EK-V	1.52	617.060.553
D. SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	(270.460.072)	(359.711.896)	EK-V	1.52	(546.762.082)
2. Satılan Ticari Mallar Maliyeti	(270.460.072)	(359.711.896)	EK-V	1.52	(546.762.082)
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	39.25156	46.248.994	EK-V	1.52	70.298.471
E. FAALİYET GİDERLERİ (-)	(24.391.455)	(33.499.605)	EK-V	1.52	(50.919.400)
1. Araştırma Geliştirme Gid.	--	--			
2. Pazarlama Satış ve Dağıtım Gid.	(14.612.637)	(20.281.841)	EK-V	1.52	(30.828.398)
3. Genel Yönetim Giderleri	(9.778.818)	(13.217.764)	EK-V	1.52	(30.828.398)
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	14.861.701	12.749.389		1.52	19.379.071
F. DİĞ.FAAL.OLAĞAN GELİR VE KAR.	151.345	21.808.338	EK-V	1.52	33.148.974
3. Faiz Gelirler	33.475	44.488	EK-V	1.52	67.622
6. Faal.İlgili Diğ.Olağan Gelir ve Kâr	117.870	156.649	EK-V	1.52	238.106
7. Satınalma Gücü Kazancı	--	21.607.201	EK-V	1.52	32.842.946
G. DİĞ.FAAL.OLAĞ.GİDER VE ZARAR (-)	--	--			
H. FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	(11.336.481)	(13.635.755)	EK-V	1.52	(20.726.348)
1. Kısa Vadeli Borçlanma Gid.	(11.336.481)	(13.635.755)	EK-V	1.52	(20.726.348)
2. Uzun Vadeli Borçlanma Gid.	--	--			--
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	3.676.565	20.921.972		1.52	31.801.397
I. OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR	192.335	255.613	EK-V	1.52	388.532
1. Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar	--	--			
2. Önceki Dönem Gelir ve Kârlar	192.335	255.613	EK-V	1.52	388.532
J. OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR	--	--			
1. Çalışmayan Kısım Gid. ve Zarar.	--	--			
2. Önceki Dönem Gider ve Zarar	--	--			
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	3.868.900	21.177.585		1.52	32.189.929
K. DÖN.KARI VERGİ VE DİĞ.YASAL YÜK.KARŞ. (-)	(1.441.720)	(1.441.720)		1.52	(2.191.414)
DÖNEM NET KARI (ZARARI)	2.427.180	19.735.865		1.52	29.998.515

(*) EK-V (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8)

TABLO 14
MAKRO A.Ş. 1998 YILI BİLANÇOSU (1.000)

AKTİF	Tarihi Değerler 31.1.1998	Düzeltilmiş Değerler 31.12.1998	(*)
I. DÖNEN VARLIKLAR			
A. Hazır Değerler	5.859.349	5.859.349	
1. Kasa	2.412.107	2.412.107	
2. Alınan Çekler	875.060	875.060	
3. Bankalar	2.572.182	2.572.182	
4. Verilen Çekler	--	--	
C. Ticari Alacaklar	43.429.692	43.429.692	
1. Alıcılar	43.429.692	43.429.692	
D. Diğer Alacaklar	--	--	
1. Ortaklardan Alacaklar	--	--	
2. Diğer Çeşitli Alacaklar	--	--	
E. Stoklar	48.866.263	48.866.263	
4. Ticari Mallar	48.504.269	48.504.269	
7. Verilen Sipariş Avansları	361.994	361.994	
G. Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	94.071	94.071	
1. Gelecek Aylara Ait Gider.	94.071	94.071	
H. Diğer Dönen Varlıklar	1.000.016	1.000.016	
1. Devreden KDV	--	--	
3. Peşin Ödenen Vergi ve Fon.	963.411	963.411	
4. Gel.Aylara Ait İnd.KDV	36.605	36.605	
DÖNEN VARLIKLAR	99.249.391	99.249.391	
II. DURAN VARLIKLAR			
A. Ticari Alacaklar	9.804	9.804	
4. Verilen Depozito ve Teminat.	9.804	9.804	
C. Mali Duran Varlıklar	460.000	1.026.911	EK-VI
3. İştirakler	460.000	1.026.911	EK-VI
D. Maddi Duran Varlıklar (net)	2.524.184	29.330.702	EK-VI
5. Taşıtlar	--	--	
6. Demirbaşlar	6.534.029	61.489.510	EK-VI
8. Birikmiş Amort. (-)	(4.009.845)	(32.158.808)	EK-VI
H. Diğer Duran Varlıklar	16.913	16.913	
1. Gelecek Yıl.İnd.KDV	16.913	16.913	
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	3.010.901	30.384.330	
AKTİF TOPLAMI	102.260.292	129.633.721	

(*) EK-VI (2) (3) (4) (5)

TABLO 14 (Devamı)
MAKRO A.Ş. 1998 YILI BİLANÇOSU (1.000)

	Tarihi Değerler 31.12.1998	Düzeltilmiş Değerler 31.12.1998	(*)
I. KISA VADELİ YAB.KAYNAKLAR			
A. Mali Borçlar	16.659.142	16.659.142	
1. Banka Kredileri	16.659.142	16.659.142	
B. Ticari Borçlar	77.496.746	77.496.746	
1. Satıcılar	24.161.049	24.161.049	
2. Borç Senetleri	85.000	85.000	
3. Diğer Ticari Borçlar	53.250.697	53.250.697	
C. Diğer Borçlar	895.762	895.762	
1. Ortaklara Borçlar	--	--	
4. Personele Borçlar	895.762	895.762	
6. Diğer Çeşitli Borçlar	--	--	
E. Öd.Vergi ve Diğ.Yüküm.	2.539.479	2.539.479	
1. Ödenecek Vergi ve Fon.	1.675.573	1.675.573	
2. Ödenecek Sosyal Güv.Kes.	863.906	863.906	
F. Borç ve Gider Karşılıkları	--	--	
1. Dönem Kârı Vergi ve Diğ.Kesin.	--	--	
2. Dönem Kârı Peşin Öd.Vergi	--	--	
G. Gel.Ay.Ait Gelir ve Gid.Tahak.	--	--	
2. Gider Tahakkukları	--	--	
KISA VADELİ YAB.KAY.TOPLAMI	97.591.129	97.591.129	
III. ÖZKAYNAKLAR			
A. Ödenmiş Sermaye	3.330.000	28.399.035	EK-VI
1. Sermaye	3.330.000	28.339.035	
2. ödenmemiş Sermaye (-)	--	--	
B. Sermaye Yedekleri	--	--	
3. MDV Yen.Değ.Artış.	--	--	
C. Kâr Yedekleri	2.139.106	3.281.075	EK-VI
1. Yasal Yedekler	389.106	1.212.575	EK-VI
5. Özel Fonlar	1.750.000	2.068.500	EK-VI
D. Geçmiş Yıllar Kârları	2.529.771		
E. Geçmiş Yıl Zararları	--		
F. Dönem Net Kârı (Zararı)	(3.329.714)	17.283.908	
ÖZKAYNAK TOPLAMI	4.302.908	48.964.018	
Pasif Ara Toplamı	101.894.037	146.555.147	
1996 Enflasyon Zararı		-16.921.426	
PASİF TOPLAMI		129.633.721	

(*) EK-VI (6) (7) (8)

TABLO 15
MAKRO GIDA VE İHTİYAC MADDELERİ SAN. TİC.A.Ş. 1998
DÜZELTİLMİŞ GELİR TABLOSU (000 TL)

	Tarihi Değerler 31.12.1998	Düzeltilmiş Değerler 31.12.1998	(*)
A. BRÜT SATIŞLAR	398.724.220	474.712.625	
1. Yurtiçi Satışlar	398.724.220	474.712.625	EK-VII
2. Diğer Gelirler	--	--	
B. SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	--	--	
1. Satıştan İadeler	--	--	
2. Satış İskontoları	--	--	
3. Diğer İndirimler	--	--	
C. NET SATIŞLAR	398.74.220	474.712.625	EK-VII
D. SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	(348.145.552)	(410.811.751)	
2. Satılan Ticari Mallar Maliyeti	(348.145.552)	(410.811.751)	
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	50.578.668	63.900.874	
E. FAALİYET GİDERLERİ (-)	(39.753.849)	(49.432.237)	EK-VII
1. Araştırma Geliştirme Gid.	--	--	
2. Pazarlama Satış ve Dağıtım Gid.(-)	(22.120.666)	(28.118.568)	EK-VII
3. Genel Yönetim Giderleri (-)	(17.633.183)	(21.313.669)	EK-VII
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	10.824.819	14.468.637	
F. DİĞ.FAAL.OLAĞAN GELİR VE KAR.		18.668.643	EK-VII
3. Faiz Gelirler			
6. Faal.İlgili Diğ.Olağan Gelir ve Kâr	24.000	28.320	EK-VII
7. Satınalma Gücü Kazancı		18.640.323	
G. DİĞ.FAAL.OLAĞ.GİDER VE ZARAR (-)	--	--	EK-VII
H. FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	(13.182.533)	(15.057.378)	EK-VII
1. Kısa Vadeli Borçlanma Gid. (-)	(13.182.533)	(15.057.378)	EK-VII
2. Uzun Vadeli Borçlanma Gid. (-)			
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	2.333.714	18.279.908	
I. OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR	--	--	
1. Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar	--	--	
2. Önceki Dönem Gelir ve Kârlar	--	--	
İ. OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR(-)	(996.000)	(996.000)	EK-VII
1. Çalışmayan Kısım Gid. ve Zarar.			
2. Önceki Dönem Gider ve Zarar	(996.000)	(996.000)	
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	(3.329.714)	(17.283.908)	
J. DÖN.KARI VERGİ VE DİĞ.YASAL YÜK.KARŞ. (-)			
DÖNEM NET KARI (ZARARI)	(3.329.714)	(17.283.908)	

(*) EK-VII (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8)

TABLO 16
MAKRO A.Ş. 1996-1997-1998 YILI KARŞILAŞTIRMALI DÜZELTİLMİŞ BİLANÇOLARI

AKTİF	1996 YILI DEĞERLERİNİN 1998 YILI DÖNEM SONUNA GÖRE İFADE EDİLMESİ	1997 YILI DEĞERLERİNİN 1998 YILI DÖNEM SONUNA GÖRE İFADE EDİLMESİ	1998 YILI DEĞERLERİNİN 1998 YILI DÖNEM SONUNA GÖRE İFADE EDİLMESİ
I. DÖNEN VARLIKLAR			
A. Hazır Değerler	8.419.918	7.099.258	5.859.349
1. Kasa	3.558.969	3.476.322	2.412.107
2. Alınan Çekler	227.977	2.271.088	875.060
3. Bankalar	4.632.972	1.351.848	2.572.182
4. Verilen Çekler	--		
C. Ticari Alacaklar	19.319.963	67.091.721	43.429.692
1. Alıcılar	19.319.963	67.091.721	43.429.692
D. Diğer Alacaklar	5.428.026	--	--
1. Ortaklardan Alacaklar	3.618.725	--	--
2. Diğer Çeşitli Alacaklar	1.809.301	--	--
E. Stoklar	49.799.993	50.951.058	48.866.263
4. Ticari Mallar	49.799.993	50.951.058	48.504.269
7. Verilen Sipariş Avansları	--		361.994
G. Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	167.518	34.528	94.071
1. Gelecek Aylara Ait Gider.	167.518	34.528	94.071
H. Diğer Dönen Varlıklar	2.934.269	1.293.502	1.000.016
1. Devreden KDV	1.641.628	816.810	--
3. Peşin Öd. Vergi ve Fon.	541.524	--	963.411
4. Gelecek Aylara Ait İnd.KDV	751.117	476.692	36.605
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	86.069.687	126.470.067	99.249.391
II. DURAN VARLIKLAR			
A. Ticari Alacaklar	28.464	14.902	9.804
4. Verilen Depozito ve Teminat.	28.464	14.902	9.804
C. Mali Duran Varlıklar	275.006	1.001.627	1.026.911
3. İştirakler	275.006	1.001.627	1.026.911
D. Maddi Duran Varlıklar (net)	40.034.793	36.838.380	29.330.702
5. Taahhütler	6.703.054	6.693.396	
6. Demirbaşlar	62.317.028	61.308.703	61.489.510
8. Birikmiş Amort. (-)	(28.985.289)	(31.163.719)	(32.158.808)
H. Diğer Duran Varlıklar	741.278	29.932	16.913
1. Gelecek Yıl.İnd.KDV	741.278	29.932	16.913
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	41.079.541	37.884.841	30.384.330
AKTİF TOPLAMI	127.149.228	164.354.908	129.633.721

TABLO 16 (Devamı)

MAKRO A.Ş. 1996-1997-1998 YILI KARŞILAŞTIRMALI DÜZELTİLMİŞ BİLANÇOLARI

ASİF	1996 YILI DEĞERLERİNİN 1998 YILI DÖNEM SONUNA GÖRE İFADE EDİLMESİ	1997 YILI DEĞERLERİNİN 1998 YILI DÖNEM SONUNA GÖRE İFADE EDİLMESİ	1998 YILI DEĞERLERİNİN 1998 YILI DÖNEM SONUNA GÖRE İFADE EDİLMESİ
KISA VADELİ YAB.KAYNAKLAR			
A. Mali Borçlar	14.061.174	17.277.487	16.659.142
1. Banka Kredileri	14.061.174	12.277.487	16.659.142
B. Ticari Borçlar	75.589.187	102.165.597	77.496.746
1. Satıcılar	61.828.019	41.967.455	24.161.049
2. Borç Senetleri	13.761.168	129.200	85.000
3. Diğer Ticari Borçlar		60.068.942	53.250.697
C. Diğer Borçlar	978.448	9.284	895.762
1. Ortaklara Borçlar			--
4. Personele Borçlar	857.490	9.284	895.762
6. Diğer Çeşitli Borçlar	120.958	--	--
E. Öden.Vergi ve Diğer Yükümlülük	3.251.119	911.834	2.539.479
1. Ödenecek Vergi ve Fonlar	2.633.768	398.623	1.675.573
2. öden.Sosyal Güv.Kesintileri	617.351	513.211	863.906
F. Borç ve Gider Karşılıkları	520.276	1.940.523	--
1. Dön.Kârı Vergi ve Diğ.Kesintiler	1.204.854	2.191.414	--
2. Dön.Kârı Peşin Öden.Vergi (-)	(684.578)	(250.891)	--
G. Gel.Aylara Ait Gelir ve Gider Tahak.	--	--	--
2. Gider Tahakkukları	--	--	--
KISA VADELİ YAB.KAY.TOPLAMI	94.400.204	122.304.725	97.591.129
II. ÖZKAYNAKLAR			
A. Ödenmiş Sermaye	22.906.423	26.967.865	28.399.035
1. Sermaye	22.906.423	27.524.573	28.399.035
2. Ödenmemiş Sermaye (-)		(556.708)	--
B. Sermaye Yedekleri	--	--	--
3. MDV Yen.Değ.Değer Artış.	--	--	--
C. Kâr Yedekleri	1.070.229	1.067.799	3.281.075
1. Yasal Yedekler	1.070.229	1.067.799	1.212.575
5. Özel Fonlar			2.068.500
D. Geçmiş Yıllar Kârları	3.754.009	2.562.481	--
E. Geçmiş Yıllar Zararları (-)	--	(1.193.632)	--
F. Dönem Net Kârı (Zararı)	(9.670.832)	29.998.515	17.283.908
ÖZKAYNAK TOPLAMI	18.059.829	59.403.028	48.964.018
Pasif Ara Toplamı	112.460.033	181.707.753	146.555.147
Enflasyon Kârı	14.689.195	--	--
Enflasyon Zararı	--	(17.352.845)	(16.921.426)
PASİF TOPLAMI	127.149.228	164.354.908	129.633.721

TABLO 17
MAKRO A.Ş. 1996-1997-1998 YILI KARŞILAŞTIRMALI DÜZELTİLMİŞ GELİR
TABLÖLARI

	1996 YILI DEĞERLERİNİN 1998 YILI DÖNEM SONUNA GÖRE İFADE EDİLMESİ	1997 YILI DEĞERLERİNİN 1998 YILI DÖNEM SONUNA GÖRE İFADE EDİLMESİ	1998 YILI DEĞERLERİNİN 1998 YILI DÖNEM SONUNA GÖRE İFADE EDİLMESİ
A. BRÜT SATIŞLAR	447080.967	617.113.961	474.712.625
1. Yurtiçi Satışlar	447.080.967	617.113.861	474.712.625
3. Diğer Gelirler			
B. SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(53.308)	
1. Satıştan İadeler			
2. Satış İskontoları			
3. Diğer İndirimler			
C. NET SATIŞLAR	447.080.967	617.060.553	474.712.625
D. SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	(406.202.999)	(546.762.082)	(410.811.751)
2. Satılan ticari Mallar Maliyeti	406.202.999	(546.762.082)	(410.811.751)
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	40.887.968	70.298.471	63.900.874
E. FAALİYET GİDERLERİ (-)	(46.437.657)	(50.919.400)	49.432.237
1. Araştırma Geliştirme Gid.		--	
2. Pazarlama Satış ve Dağıtım Gid.	(23.370.582)	(30.828.398)	(28.118.568)
3. Genel Yönetim Gid.	(23.067.075)	(30.828.398)	(21.313.669)
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	(5.559.689)	19.379.071	14.468.637
F. DİĞ.FAALİYET.OLAĞAN GELİR VE KAR.	66.001	33.148.974	18.668.643
3. Faiz Gelirleri	--		
6. Faaliyetle İlgili Diğer Olağan Gelir ve Kâr	66.001		28.320
7. Satınalma Gücü Kazancı	--	32.842.946	18.640.323
G. DİĞ.FAAL.OLAĞ.GİD.VE ZARAR (-)	--	--	
H. FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	(2.972.290)	(20.726.348)	(15.057.378)
1. Kısa Vadeli Borçlanma Gid.	(2.972.290)	(20.726.348)	(15.057.378)
2. Uzun Vadeli Borçlanma Gid.			
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	(8.465.978)	(31.801.397)	18.279.908
I. OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR		388.532	--
1. Diğer Ol.Dışı Gelir ve Kârlar			--
2. Önceki Dönem Gelir ve Kârlar		388.532	(996.000)
J. OLAĞAN DIŞI GİD. VE ZARARLAR		--	--
1. Çalışmayan Kısım Gider ve Zarar			(996.000)
2. Önceki Dönem Gider ve Zarar			--
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	(8.465.978)	32.189.929	(17.283.908)
K. DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ.Y.Y.KARŞ.(-)	(1.204.854)	(2.191.414)	--
DÖNEM NET KARI	(9.670.832)	29.998.515	(17.283.908)

2.4. Parasal Kalemlerin Neden Olduğu Satın Alma Gücü Kazanç ve Kayıplarının Dönem Sonucuna İlave Edilmesi

Net parasal kalemlerin neden olduğu satın alma gücü kazanç veya kayıpları dönem sonucuna ilave edilmelidir. Bu amaçla (Tablo:18) ve (Tablo:19)'da bulunan 1997 yılı satınalma gücü kazancı ve 1998 yılı satınalma gücü kazancı ilgili yılların gelir tablolarına ilave edilmiş ve dönem sonucunda yer alması sağlanmıştır.

TABLO 18
1997 YILI PARASAL KALEMLERİN NEDEN OLDUĞU SATIN ALMA
GÜCÜ KAZANÇ VE KAYIPLARIN HESAPLANMASI (1000 TL)

	Tarihi Değerler	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değerler
A) DÖNEM BAŞI NET PARASAL KALEMLER			
1) Dönem başı parasal net aktif kalemler	12.758.141	97 Aralık/96 Aralık 1.91	24.368.049
2) Dönem başı parasal net pasif kalemler (-)	<u>-32.515.915</u> -19.757.774	1.91	<u>-62.105.398</u> -37.737.349
B) DÖNEM İÇİNDE NET PARASAL KALEMLERDE ARTIŞ VE AZALIŞ YARATAN İŞLEMLER			
1) Dönem içi net parasal aktif kalemlerdeki artış	36.954.914	97 Aralık/97 Ort. 1.33	-49.150.036
2) Dönem ii net parasal pasif kalemlerdeki artış (-)	<u>-47.947.721</u> -10.992.807	1.33	<u>-63.770.469</u> -14.620.433
C) DÖNEM SONU NET PARASAL KALEMLER			
1) Dönem sonu parasal net aktif kalemler	49.713.055	97 Aralık/97 Aralık 1	-49.713.055
2) Dönem sonu parasal net pasif kalemler (-)	<u>-80.463.636</u> -30.750.581	1	<u>-80.463.636</u> -30.750.581
D) SATIN ALMA GÜCÜ KAZANCI (A+B-C)	-TL		-21.607.201

TABLO 19
1998 YILI PARASAL KALEMLERİN NEDEN OLDUĞU SATIN ALMA
GÜCÜ KAZANÇ VE KAYIPLARIN HESAPLANMASI (1000 TL)

	Tarihi Değerler	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değerler
A) DÖNEM BAŞI NET PARASAL KALEMLER		98 Aralık/97 Aralık	
1) Dönem başı parasal net aktif kalemler	49.713.055	1.51	75.066.713
2) Dönem başı parasal net pasif kalemler (-)	<u>80.463.636</u>	1.51	<u>121.500.090</u>
	-10.992.807		-46.433.377
B) DÖNEM İÇİNDE NET PARASAL KALEMLERDE ARTIŞ VE AZALIŞ YARATAN İŞLEMLER		98 Aralık/98 Ort.	
1) Dönem içi net parasal aktif kalemlerdeki artış	696.790	1.18	822.212
2) Dönem içi net parasal pasif kalemlerdeki artış (-)	<u>17.127.493</u>	1.18	<u>20.210.442</u>
	-16.430.703		-19.388.230
C) DÖNEM SONU NET PARASAL KALEMLER		98 Aralık/98 Aralık	
1) Dönem sonu parasal net aktif kalemler	50.409.845	1	50.409.845
2) Dönem sonu parasal net pasif kalemler (-)	<u>97.591.129</u>	1	<u>97.591.129</u>
	47.181.284		-47.181.274
D) SATIN ALMA GÜCÜ KAZANCI (A+B-C)			18.640.323

3. MAKRO GIDA VE İHTİYAÇ MAD.SAN.TİC.A.Ş.'YE AİT UYGULAMA SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Makro A.Ş. enflasyonun mali tablolar üzerindeki etkilerini gidermeye yönelik olarak yasalarımızda yer alan geçici tedbirlerden “Yeniden Değerleme Uygulaması”, “Stokları LIFO Yöntemine Göre Değerleme” ve “Duran Varlık Yenileme Fonu” ile yetinmektedir. Bu uygulamalar mali tabloların yalnızca belirli kalemlerinin düzeltilmesine ve vergi matrahının düşük hesaplanmasına yöneliktir.

İşletmenin mali tabloların TMS-2’ye göre yeniden düzenlenmesiyle fiyatlar genel düzeyindeki değişmelerin muhasebe verilerine yansımaları sağlanmaktadır.

Tarihi maliyetlere dayalı muhasebe bilgileri ile genel fiyat düzeyi muhasebesi (TMS-2)’nin düzeltilmiş muhasebe bilgilerinin karşılıklı olarak analiz edilmesi, enflasyonun gerek muhasebe üzerine, gerekse işletme sonuçlarına olan etkisinin ölçülmesinde büyük önem taşımaktadır.

Finansal tabloların karşılıklı olarak analiz edilmesinde doğru sonuçlara ulaşılması ancak yıllar itibariyle genel fiyat düzeyi muhasebesine göre düzeltilmiş finansal tabloların birbirleriyle karşılaştırılması ile mümkündür. Bu amaçla Makro A.Ş. uygulamasında 1996 ve 1997 yılı finansal tabloları kademeli olarak genel fiyat düzeyi muhasebesine uygun olarak 1998 yılı dönem sonuna göre ifade edilmiş, yine 1998 yılı finansal tablolarıda aynı yöntemle dönemsonu (Aralık 98)’na göre düzeltilerek ilgili üç yılın tabloları karşılaştırmalı olarak sunulmuştur. (Tablo:16) (Tablo:17).

Yıllar itibariyle karşılaştırmaların eşdeğer para birimleri ile ifade edilmiş finansal tablo bilgileri arasında yapılması gerekmektedir. İşletme sonuçlarının değerlendirilmesinde düzeltmelerden önce ve sonraki finansal tabloların birbirleriyle karşılaştırılması yapılmalı, tarihi değerler ile ifade edilmiş finansal tablolar ile TMS-2’ye göre düzeltilmiş finansal tabloların birbirleriyle karşılaştırılmasıyla yapılan analiz sonuçları kullanıcıları yanıltabilmektedir.

Makro A.Ş. uygulaması için yapılacak mali analizde (Tablo 16) (Tablo:17)’nin kullanılması işletme sonuçlarının değerlendirilmesi açısından kullanıcılar için daha uygun olacaktır.

SONUÇ

Geleneksel muhasebenin varsayımlarından biri olan para değerinin sabit olduğu düşüncesi özellikle enflasyonun yüksek olduğu ülkelerde geçerliliğini büyük ölçüde yitirmiştir.

Ülkemizin içinde bulunduğu yüksek enflasyon ortamında Türk Lirası birimine göre sunulan faaliyet sonuçları bir anlam taşımamakta, liranın satın alma gücünde meydana gelen azalışlar, farklı tarihlerde ortaya çıkan işlem ve olayların karşılaştırılmasını önlemekte ve dolayısıyla yanıltıcı sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Enflasyonun mali tablolar üzerindeki etkilerini gidermek amacıyla yasalarımızda birtakım geçici tedbirler alınmıştır. İşletmelerin vergilendirilecek kazançlarının tespitinde enflasyondan kaynaklanan fiktif kârların vergilendirilmemesi için vergi yasalarımızda bazı düzenlemeler yapılmıştır.

2 Nolu Türkiye Muhasebe Standardı “Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama Standardı” finansal tabloların liranın satınalma gücüne göre düzeltilmesi esaslarını içermektedir. Buna göre paranın satınalma gücünün değiştiği gerçeğinden hareketle, indeksler yoluyla farklı para birimiyle ifade edilen değerler aynı birim olarak nitelendirilir. Bu değişikliğin dışında geleneksel muhasebenin bütün ilkeleri korunur, böylece fiyatlar genel düzeyindeki yükselişlerin muhasebe verilerine yansımaları sağlanmış olur.

Ülkemizde fiyatlar genel düzeyindeki değişmelerin mali tablolar üzerindeki etkilerini gidermeye yönelik henüz yaygın bir uygulama mevcut değildir. Enflasyonun etkileri ile mücadelede kalıcı düzeltmeler sağlayan enflasyon muhasebesi yöntemlerinin hiçbiri kanuni sebeplerle uygulanmamaktadır. Türkiye’de enflasyon muhasebesine geçilememesinin nedenlerinden biri de vergi kaybı korkusudur. Halen uygulanmakta olan yöntemlerin tamamı kısmî nitelikte olup, mali tabloların sadece bazı kalemlerinde düzeltme olanağı sağlamaktadır.

Enflasyonun mali tablolar üzerindeki etkilerini gidermek ve muhasebe verilerini tam anlamıyla gerçeği yansıtır duruma getirmek için sadece belli alanlara yönelik düzenlemeler yerine fiyat artışlarını dikkate alan ve bu artışları mali tablolara yansıtan muhasebe sistemine gerek vardır. TMS-2 bu amacı gerçekleştirmek üzere TMS-2 tarafından 1.1.1997 yılında yayınlanmıştır. TMS-2’den beklenen yararın sağlanması ülkemizdeki tüm işletmelerin standardın getirdiği yöntem ve kurallara bağlı kalarak

gerekli düzenlemeleri yapmasıyla mümkün olacaktır. Böylece sektör bazında işletmeler arasında karşılaştırmaların yapılması olanağı elde edilecektir. Ayrıca işletmelerin finansal tablolarını yılda en az bir kez TMS-2'ye uygun olarak düzeltmeleri kullanıcılar açısından yanlış kararlara ulaşılmasını önleyecektir.

TMS-2'nin öngördüğü gibi finansal tabloların genel fiyat düzeyi muhasebe modeline göre düzeltilmesinin eleştirilen yönleride mevcuttur. Aslında işletmeler açısından kaliteli finansal rakamların elde edilmesi enflasyonun yaşanmadığı bir ortamda ancak tarihi maliyetler muhasebesiyle mümkün olmaktadır. Bu açıdan ülkede enflasyonun durdurulması ve tarihi maliyet esasına dönülmesi belki de en doğru yoldur.

EKLER

- EK-I 1996-1997-1998 MDV AMORTİSMANLARINA İLİŞKİN BİLGİLERİN ELDE EDİLMESİ
- 1) Maddi Duran Varlıkların Tarihi Amortisman Giderlerinin Hesaplanması
  - 2) Maddi Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Artış Fonunun Hesaplanması
  - 3) MDV Yeniden Değerlemelerinden Kaynaklanan Gelir/Gider Farkının Hesaplanması
- EK-II 1996 YILI BİLANÇO KALEMLERİNİN DÜZELTİLMESİ
- 1) Stokların Düzeltilmesi
  - 2) İştiraklerin Düzeltilmesi
  - 3) Taşıtların Düzeltilmesi
  - 4) Demirbaşların Düzeltilmesi
  - 5) Birikmiş Amortismanların Düzeltilmesi
  - 6) Sermayenin Düzeltilmesi
  - 7) Yasal Yedeklerin Düzeltilmesi
- EK-III 1996 YILI GELİR TABLOSU KALEMLERİNİN DÜZELTİLMESİ
- 1) Satışların Düzeltilmesi
  - 2) Satışların Maliyetinin Düzeltilmesi
  - 3) Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderlerinin Düzeltilmesi
  - 4) Genel Yönetim Giderlerinin Düzeltilmesi
  - 5) Amortisman Giderlerinin Düzeltilmesi
  - 6) Faaliyetle İlgili Diğer Olağan Gelir ve Kârların Düzeltilmesi
  - 7) Finansman Giderlerinin Düzeltilmesi
  - 8) Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığının Düzeltilmesi
- EK-IV 1997 YILI BİLANÇO KALEMLERİNİN DÜZELTİLMESİ
- 1) Stokların Düzeltilmesi
  - 2) İştiraklerin Düzeltilmesi
  - 3) Taşıtların Düzeltilmesi
  - 4) Demirbaşların Düzeltilmesi
  - 5) Birikmiş Amortismanların Düzeltilmesi
  - 6) Sermayenin Düzeltilmesi
  - 7) Yasal Yedeklerin Düzeltilmesi

- EK-V 1997 YILI GELİR TABLOSU KALEMLERİNİN DÜZELTİLMESİ
- 1) Satışların Düzeltilmesi
  - 2) Satışların Maliyetinin Düzeltilmesi
  - 3) Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderlerinin Düzeltilmesi
  - 4) Genel Yönetim Giderlerinin Düzeltilmesi
  - 5) Amortisman Giderlerinin Düzeltilmesi
  - 6) Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kârların Düzeltilmesi
  - 7) Finansman Giderlerinin Düzeltilmesi
  - 8) Olağan Dışı Gelir ve Kârların Düzeltilmesi
- EK-VI 1998 YILI BİLANÇO KALEMLERİNİN DÜZELTİLMESİ
- 1) Stokların Düzeltilmesi
  - 2) İştiraklerin Düzeltilmesi
  - 3) Taahhütlerin Düzeltilmesi
  - 4) Demirbaşların Düzeltilmesi
  - 5) Birikmiş Amortismanların Düzeltilmesi
  - 6) Sermayenin Düzeltilmesi
  - 7) Yasal Yedeklerin Düzeltilmesi
  - 8) Özel Fonların Düzeltilmesi
- EK-VII 1998 YILI GELİR TABLOSU KALEMLERİNİN DÜZELTİLMESİ
- 1) Satışların Düzeltilmesi
  - 2) Satışların Maliyetinin Düzeltilmesi
  - 3) Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderlerinin Düzeltilmesi
  - 4) Genel Yönetim Giderlerinin Düzeltilmesi
  - 5) Amortisman Giderlerinin Düzeltilmesi
  - 6) Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kârların Düzeltilmesi
  - 7) Finansman Giderlerinin Düzeltilmesi
  - 8) Olağandışı Gider ve Zararların Düzeltilmesi
- EK-VIII D.İ.E. TOPTAN EŞYA FİYATLARI İNDEKSLERİ (1987=100)
- 1) Aylık Genel İndeks Sayıları
  - 2) T.E.F.İ.'ye Göre Düzeltme Katsayıları
  - 3) 1996-1997-1998 Yılları Dönem İçinde Oluşan Değerleri Dönem Sonuna Taşıma İndeksleri

MADDİ DURAN VARLIKLARIN AKTİFE GİRİŞ (MALİYET) BEDELLERİ ÜZERİNDEN AMORTİSMANLARININ HESAPLANMASI

YILI	TARİHİ MALİYET	1991 %25	1992 %25	1993 %25	1994 %25	1995 %20	1996 %20	1997 %20	1998 %20
1991	498.304.648	124.576.162	124.576.162	124.576.162	124.576.162	--	--	--	--
1992	131.256.820	--	32.814.205	32.814.205	32.814.205	32.814.205	--	--	--
1993	302.766.188	--	--	75.691.547	75.691.547	75.691.547	75.691.547	--	--
1994	4.921.089	--	--	--	1.230.272	1.230.272	1.230.272	1.230.272	--
1995	49.650.000	--	--	--	--	9.930.000	9.930.000	9.930.000	9.930.000
1996	5.077.615.704	--	--	--	--	--	1.015.523.141	1.015.523.141	1.015.523.141
1997	354.331.559	--	--	--	--	--	--	70.866.320	70.866.320
1998	338.260.000	--	--	--	--	--	--	--	67.652.000
TOPLAM	6.757.106.008	124.576.162	157.390.367	233.081.914	234.312.186	119.666.024	1.102.374.960	1.097.549.733	1.163.971.461

MADDİ DURAN VARLIK YENİDEN DEĞERLEME DEĞER ARTIŞ FONUNUN HESAPLANMASI

YIL	A	C	D	B	E	F	G	H	I	J	K
	Amortisman Oranı	(Y.D.Ö.M.B.) Yeniden Değerleme Öncesi Mal Bedeli (YDSMB-E)	(Y.D.Ö.B.A.) Yeniden Değerleme Öncesi Birikmiş Amortis. (Bir önceki BAM-H)	Y.D. Oranı %	Yeniden Değerleme Sonrası Mal Bedeli (E=CxI.B)	Yeniden Değerleme Sonrası Birikmiş Amor. (F=DXI, B)	Amortisman Gideri (G=E x A/100)	Birikmiş Amortisman (H=F+G)	Yeniden Değerlendirme Fonu I=(E-F)-(C-D)	Net Değer (J= E-H)	Birikmiş Yeniden Değerleme Fonu (Bir önceki yıl BYDF+I)
1991	%25	498.304.648	--		498.304.648	--	124.576.162	124.576.162	--	373.728.486	--
1992	%25	629.561.458	124.576.162	61,5	915.285.852	195.992.265	228.821.463	424.813.723	214.308.291	-90.472.124	214.308.291
1993	%25	1.218.052.040	424.813.723	58,4	1.732.834.112	663.032.495	433.208.517	1.096.241.012	276.563.300	636.593.100	490.871.591
1994	%25	1.737.755.201	1.096.241.012	107,6	3.507.556.682	2.233.924.717	876.889.201	3.110.813.918	632.117.776	396.742.764	1.122.989.367
1995	%20	1.056.584.997	610.192.233	99,5	2.004.528.954	1.190.355.322	-498.649.765	1.689.005.087	367.780.868	315.523.867	1.490.770.235
1996	%20	6.220.663.567	827.523.996	72,8	7.013.324.788	1.400.353.250	1.495.160.667	2.895.513.917	219.831.967	4.117.810.871	1.710.542.202
1997	%20	5.534.707.229	1.062.564.799	80,4	9.699.729.268	1.916.866.897	1.941.476.076	3.858.342.973	3.310.719.941	5.841.386.295	3.311.262.143
1998	%20	10.007.384.860	3.827.738.535	77,8	17.529.964.000	6.805.719.109	3.505.992.799	10.311.711.908	-4.544.598.566	7.218.252.092	7.855.860.713

* Kuruluş gideri olan 33.809.698 TL için Yeniden Değerleme yapılmamıştır. (Demirbaşlar içinde gösterilmiştir)

* Taahhüt finans gideri olan 54.227.503 TL için Yeniden Değerleme yapılmamıştır.

* 1994 yılında amortismanı biten demirbaşlar toplamı 2.500.621.685 TL'dir.

* 1995 yılında amortismanı biten demirbaşlar toplamı 861.481.091 TL'dir.

* 1996 yılında amortismanı biten demirbaşlar toplamı 1.832.949.118 TL'dir.

* 1997 yılında amortismanı biten demirbaşlar toplamı 30.604.438 TL'dir.

* 1997 yılında 1.710.000.000 TL Değer Artış Fonu sermayeye ilave edilmiştir.

AMORTİSMANA TABİ MADDİ DURAN VARLIKLARIN YENİDEN DEĞERLEMELERİNDEN KAYNAKLANAN GELİR/GİDER FARKININ HESAPLANMASI

YILLAR	MDV Elde Edilme Maliyeti Üzerinden Dönem Amortisman Gideri	MDV Yeniden Değerleme Sonrası Dönem Amortisman Gideri	Yeniden Değerlemeden Kaynaklanan Dönem Amortismanı Gideri Farkı
1991	124.576.162	124.576.162	--
1992	157.390.367	228.821.463	71.431.096
1993	233.081.914	433.208.517	200.126.603
1994	234.312.186	876.889.201	642.577.015
1995	119.666.024	498.589.765	378.923.741
1996	1.102.374.960	1.495.160.667	392.785.707
1.Ara Toplam			1.685.844.162
1997	1.097.549.733	1.941.476.076	843.926.343
2.Ara Toplam			2.529.770.505
1998	1.163.971.461	3.505.992.799	2.342.021.338
Toplam			4.871.791.843

- * 1996 Yılı MDV Yeniden Değerlemeden Kaynaklanan Dönem Amortisman Geliri Fazlası = **1.685.844.162 TL**
- * 1997 Yılı MDV Yeniden Değerlemeden Kaynaklanan Dönem Amortismanı Geliri Fazlası = **2.529.770.505 TL**
- * 1998 Yılı MDV Yeniden Değerlemeden Kaynaklanan Dönem Amortismanı Geliri Fazlası = **4.871.865.500 TL**

1. STOKLAR (1996 YILI)

$$\text{Stok Devir Hızı} = \frac{\text{SMM}}{(1996 \text{ D.Başı Stok} + 1996 \text{ Dönem Sonu Stok}) / 2}$$

$$\text{Stok Devir Hızı} = \frac{110.779.580.000}{(8.065.794.000 + 17.153.483.000) / 2}$$

$$\text{Stok Devir Hızı} = 8,8$$

$$1996 \text{ Yılı Stokları Elde Bulundurma Süresi} = \frac{365}{8,8} = 41 \text{ gün}$$

1996 yılına ait stoklar yaklaşık olarak Aralık 96 yılında alınmıştır.

$$\frac{1996 \text{ Yılı D.Sonu Stok}}{17.153.483.000} \times \frac{\text{Düzeltilme Katsayısı}}{\text{Aralık 96}} = \frac{1996 \text{ Düzeltilmiş Stok}}{17.153.483.000}$$

$$\frac{\text{Aralık 96}}{15582,3} = 1$$

2. İŞTİRAKLER (1996 YILI)

Alış Tarihi	Alış Değeri	1996 Aralık Ayına Göre Düzelt.Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
1996(UFO LTD.ŞTİ)	75.000.000	1.263	94.725.000

3. TAŞITLAR (1996 YILI)

Alış Tarihi	Alış Değeri	1996 Aralık Ayına Göre Düzelt.Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
1993/Mart	223.077.503	10.358	2.308.850.000

4. DEMİRBAŞLAR (1996 YILI)

Alış Tarihi	Alış Değeri	1996 Aralık Ayına Göre Düzelt.Katsayısı	Düzeltilmiş Değeri (1996)
1991 Ekim	66.480.195		
1991 Kasım	76.962.929		
199 Aralık	354.861.524		
Toplam (1991)	498.304.648	23.56	11.740.057.507
1992 Ocak	22.141.666		
1992 Şubat	20.029.296		
1992 Mart	30.406.573		
1992 Nisan	22.040.000		
1992 Eylül	1.800.000		
1992 Ekim	19.125.00		
1992 Kasım	10.714.285		
1992 Aralık	5.000.000		
Toplam (1992)	131.256.820	14.536	1.907.949.136
1993 Ocak	2.400.000		
1993 Şubat	19.000.000		
1993 Mart	5.491.071		
1993 Nisan	26.607.143		
1993 Ekim	6.398.071		
1993 Aralık	19.792.400		
Toplam (1993)	79.688.685	9.177	731.303.062
1994 Şubat	1.223.255		
1994 Mart	3.697.834		
Toplam (1994)	4.921.089	4.159	20.466.809
1995 Eylül	34.000.000		
1995 Kasım	15.650.000		
Toplam (1995)	49.650.000	2.206	109.527.900
1996 Nisan	5.000.000.000	1.373	6.865.000.000
1996 Mayıs	40.702.660	1.32	53.727.511
1996 Aralık	36.913.044	1	36.913.044
Toplam (1996)	5.077.615.704		
Genel Toplam	5.841.436.946		21.464.944.969

5. BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR (1996 YILI)

Yıllar	MDV Elde Edilme Maliyeti	Amort. Oranı	Dönemin Amort.Gideri	Yıllık Amort.Gid.	Düzeltil. Katsayısı	Düzeltil. Değer
1991	498.304.648	%25	124.576.162	124.576.162	23.56	2.935.014.000
1992	131.256.820	%25	32.841.205	157.390.367	14.53	2.286.882.000
1993	302.766.188	%25	75.691.547	233.081.914	9.17	2.137.361.000
1994	4.921.089	%25	1.230.272	234.312.186	4.15	972.396.000
1995	49.650.000	%20	9.930.000	119.666.024	2.20	263.265.000
1996	<u>5.077.615.704</u>	%20	1.05.523.141	<u>1.102.374.960</u>	1.26	<u>1.388.992.000</u>
Toplam	6.064.514.449			1.971.401.613		9.983.910.000

6. SERMAYE (1996 YILI)

Ödeme Tarihi	Ödeme Miktarı	Düzeltilmiş Değer	Düzeltilmiş Değer
1991	242.000.000	23.56	5.701.520.000
1992	138.000.000	14.53	2.005.140.000
1993	<u>20.000.000</u>	9.17	<u>183.400.000</u>
Toplam	400.000.000		<u>7.890.060.000</u>

7. YASAL YEDEKLER (1996 YILI)

Yıllar	Yasal Yedekler	Düzeltilmiş Değer	Düzeltilmiş Değer
1995	38.322.261 (94 yılı kârından)	2.206	84.538.908
1996	<u>224.940.097</u> (95 yılı kârından)	1.263	<u>284.099.343</u>
	<u>263.262.358</u>		<u>368.638.251</u>

1.SATIŞLAR (1996 YILI)

Aylar	Satışlar	Düzel. Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
Ocak	6.828.640.582	1.68	11.472.116.177
Şubat	6.220.009.480	1.59	9.889.815.073
Mart	6.479.445.366	1.49	10.056.673.595
Nisan	7.357.305.707	1.37	10.079.508.818
Mayıs	10.229.248.271	1.32	13.502.607.717
Haziran	11.052.616.202	1.29	14.257.874.900
Temmuz	10.626.282.294	1.26	13.389.115.690
Ağustos	11.813.334.175	1.22	14.412.267.693
Eylül	11.860.807.785	1.15	13.639.928.952
Ekim	11.646.982.940	1.09	12.695.211.404
Kasım	13.427.079.164	1.04	13.964.162.330
Aralık	<u>16.636.641.717</u>	1	<u>16.636.641.713</u>
Toplam	<u>124.448.393.679</u>		<u>153.995.924.062</u>

2. SATIŞLARIN MALİYETİ (1996 YILI)

$$\frac{1996 \text{ Aralık Ayı Endeksi}}{1996 \text{ Yılı Ortalama End.}} = \frac{15582.3}{12337.4} = 1.263$$

$$110.779.580.000 \times 1.263 = 139.914.609.540$$

3. PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİD. (1996 YILI)

Aylar	Paz.Satış ve Dağıtım Gid.	Düzeltilen Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
Ocak	254.218.489	1.68	427.087.062
Şubat	228.530.828	1.59	363.364.017
Mart	238.776.813	1.49	355.777.451
Nisan	339.847.782	1.37	465.591.461
Mayıs	499.530.281	1.32	659.379.971
Haziran	396.919.434	1.29	512.026.070
Temmuz	326.704.716	1.26	411.647.942
Ağustos	550.447.554	1.22	671.546.016
Eylül	537.986.973	1.15	618.685.019
Ekim	634.580.613	1.09	691.692.868
Kasım	556.270.897	1.04	578.521.733
Aralık	586.104.832	1	586.104.832
(*)Amortis. Gid.	941.428.000		1.708.514.340
Toplam	6.091.347.212		8.049.938.782

(*) EK-III (5)

4. GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (1996 YILI)

Aylar	Genel Yön. Gid.	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
Ocak	227.130.881	1.68	381.579.880
Şubat	242.619.553	1.59	385.765.089
Mart	221.670.681	1.49	330.289.315
Nisan	263.118.181	1.37	360.471.908
Mayıs	565.404.338	1.32	746.333.726
Haziran	620.989.686	1.29	801.076.695
Temmuz	594.828.812	1.26	749.484.303
Ağustos	612.705.338	1.22	747.500.512
Eylül	751.419.946	1.15	864.132.938
Ekim	703.884.419	1.09	767.234.017
Kasım	708.259.018	1.04	736.589.379
Aralık	782.850.268	1	782.850.268
(*)Amort.Gid.	<u>160.947.000</u>		<u>292.087.932</u>
Toplam	<u>6.455.828.121</u>		<u>7.945.395.962</u>

(*) Ek-III (5)

5. AMORTİSMAN GİDERLERİ (1996 YILI)

Yıllar	Dönemin Amort. Gid.	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
1993	75.691.547	9.17	694.091.486
1994	1.230.272	4.15	5.105.629
1995	9.930.000	2.20	21.486.000
1996	<u>1.015.523.141</u>	1.26	<u>1.279.559.158</u>
	<u>1.102.374.960</u>		<u>2.000.602.272</u>

1996 Yılı Amortisman Giderlerinin Genel Yönetim ve Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri İçerisindeki Payının Hesaplanması:

Yeniden Değerleme Sonrası

Amortisman Gideri = 1.495.160.667

Genel Yönetim Giderleri İçindeki Payı = 218.836.879

Pazarlama Satış Dağıtım Giderleri

İçindeki Payı = 1.276.323.788

1.495.160.667

$$\frac{218.836.879}{1.495.160.667} = 0.146 \quad \frac{1.276.323.788}{1.495.160.667} = 0.854$$

Düzeltilmiş Amortisman Giderlerinin, Genel Yönetim Giderleri ve Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri İçerisindeki Payının Hesaplanması:

Düzeltilmiş Amortisman Gideri = 2.000.602.272

Genel Yönetim Giderlerindeki Payı: 2.000.602.272 x 0.146 = 292.087.932

Pazarlama Satış ve Dağıtım

Giderlerindeki Payı: 2.000.602.272 x 0.854 = 1.708.514.340

2.000.602.272

Tarihi Değerler Üzerinden Amortisman Giderlerinin Genel Yönetim ve Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderlerindeki Payının Hesaplanması:

Yeniden Değerleme Öncesi Amortisman Gideri = 1.102.374.960

1.102.375.000 x 0.146 = 160.947.000 Genel Yönetim Gideri

$$1.102.375.000 \times 0.854 = \frac{941.428.000}{1.102.375.000} \text{ Pazarlama Satış ve Dağ. Gideri}$$

6. DİĞER FAAL OLAĞAN GELİR VE KARLAR

$$\frac{1996 \text{ Yılı Ort.Endeksi}}{1996 \text{ Aralık Ayı Endeksi}} = \frac{15582.3}{12337.4} = 1.263$$

$$18.00.000 \times 1.263 = 22.734.000$$

7. FİNANSMAN GİDERLERİ (1996 YILI)

Aylar	Finansman Gid.	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
Ekim	23.504.773	1.096	25.761.231
Kasım	393.082.747	1.039	408.412.974
Aralık	<u>589.624.120</u>	1	<u>589.624.120</u>
Toplam	<u>1.006.211.640</u>		<u>1.023.798.325</u>

8. DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER KARŞILIĞI (1996)

$$415.009.000 \times 1 = 415.009.000 \text{ TL}$$

Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı Aralık 1996 Yılı itibariyle hesaplandığı için (1) katsayısı ile çarpılmıştır.

1. STOKLAR (1997 YILI)

$$\text{Stok Devir Hızı} = \frac{\text{SMM}}{(1997 \text{ D.Başı Stok} + 1997 \text{ D.Sonu Stok}) / 2}$$

$$\text{Stok Devir Hızı} = \frac{270.460.072.000}{(17.153.483.000 + 33.520.433.000) / 2}$$

$$\text{Stok Devir Hızı} = 10.7$$

$$1997 \text{ Yılı Stokları Elde Bulundurma Süresi } 365 / 10.7 = 34 \text{ gün}$$

* 1997 yılına ait stoklar yaklaşık olarak Aralık 97 yılında alınmıştır.

$$\frac{1997 \text{ Yılı D.Sonu Stok}}{33.520.433.000} \frac{\text{Düzeltilme Katsayısı}}{\frac{\text{Aralık 97}}{\text{Aralık 97}} = \frac{29.698.4}{29.698.4} = 1} \frac{1997 \text{ Düzeltilmiş Stok}}{33.520.433.000}$$

2. İŞTİRAKLER (1997 YILI)

Alış Tarihi	Alış Değeri	1997 Aralık Ayına Göre Düzelt.Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
1996 (UFO Ltd.Şti)	75.000.000	2.407	180.525.000
1997 (Nokta A.Ş.)	360.000.000	1.329	<u>478.440.000</u>
			<u>658.965.000</u>

3. TAŞITLAR (1997 YILI)

Alış Tarihi	Alış Değeri	1997 Aralık Ayına Göre Düzelt.Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
1993/Mart	223.077.503	19.742	4.403.550.000

4. DEMİRBAŞLAR (1997 YILI)

Alış Tarihi	Alış Değeri	1997 Aralık Ayma Göre Düzelt.Katsayısı	Düzeltilmiş Değer (1997)
1991 (Yıllık toplam)	498.304.648	44.902	22.374.875.305
1992 “	131.256.820	27.703	3.636.207.684
1993 “	79.688.685	17.490	1.393.755.100
1994 “	4.921.089	7.925	38.999.630
1995 “	49.650.000	4.203	208.678.950
1996 “	5.077.615.704	2.407	12.221.821.000
1997 Mayıs	76.382.429	1.462	111.671.111
1997 Ağustos	248.674.130	1.262	313.826.752
1997 Eylül	<u>29.275.000</u>	1.190	<u>34.837.250</u>
Toplam	<u>6.195.768.505</u>		<u>40.334.672.782</u>

5. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (1997 YILI)

Yıllar	MDV Elde Edilme Maliyeti	Amort. Oranı	Dönemin Amort. Gideri	Yıllık Amort. Gideri	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
1991	498.304.648	%25	124.576.162	124.576.162	44.902	5.593.718.826
1992	131.256.820	%25	32.814.205	157.390.367	27.703	4.360.185.337
1993	302.766.188	%25	75.691.547	233.081.914	17.490	4.076.602.676
1994	4.921.089	%25	1.230.272	234.312.186	7.925	1.856.924.074
1995	49.650.000	%20	9.930.000	119.666.024	4.203	502.956.299
1996	5.077.615.704	%20	1.015.523.141	1.102.374.960	2.407	2.653.416.529
1997	354.331.559	%20	<u>70.866.320</u>	1.097.549.733	1.329	<u>1.458.643.595</u>
			1.330.631.647	3.068.951.346		20.502.447.336

6. ÖZKAYNAKLAR (1997 YILI)

Ödeme Tarihi	Ödeme Miktarı	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
1991	242.000.000	44.902	10.866.284.000
1992	138.000.000	27.703	3.823.014.000
1993	20.000.000	17.490	349.800.000
1997/Eylül	732.495.000	1.19	871.669.050
1997/Aralık	1.831.250.000	1	1.831.250.000
Ödenmemiş			
Sermaye	366.255.000	1	366.255.000
MDV Yen.Değ.			
Artış Fonu	<u>1.710.000.000</u>		--
Toplam	<u>5.040.000.000</u>		<u>18.108.272.050</u>

7. YASAL YEDEKLER (1997 YILI)

Yıllar	Yasal Yedekler	Düzeltilmiş Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
1995	38.322.261 (1994 yılı kârından)	4.203	161.068.463
1996	224.940.097	2.407	541.430.813
	263.262.358		702.499.276
	<hr/> <hr/>		<hr/> <hr/>

1. SATIŞLAR (1997 YILI)

Aylar	Satışlar	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
Ocak	19.010.134.757	1.81	34.408.343.910
Şubat	18.387.927.335	1.70	31.259.476.469
Mart	21.280.346.585	1.62	34.474.161.467
Nisan	20.098.670.459	1.54	30.951.952.506
Mayıs	20.706.855.520	1.46	30.232.009.059
Haziran	22.641.441.207	1.41	31.924.432.101
Temmuz	23.650.166.420	1.34	31.691.223.002
Ağustos	25.468.075.015	1.26	32.089.774.518
Eylül	31.166.633.193	1.19	37.088.293.499
Ekim	28.147.234.124	1.11	31.243.429.877
Kasım	29.047.061.740	1.05	30.499.414.827
Aralık	<u>50.133.449.795</u>	1	<u>50.133.449.795</u>
Toplam	309.737.996.150		405.995.961.030

Satıştan İadeler (25.6.97) $24.768.000 \times 1.416 = 35.071.488$

2. SATIŞLARIN MALİYETİ (1997 YILI)

$$\frac{1997 \text{ Aralık Ayı endeksi}}{1997 \text{ Yılı Ortalama Endeksi}} = \frac{29.698.4}{22.336.6} = 1.33$$

Satışların Maliyeti	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
270.460.072.000	1.33	359.711.895.760

3. PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ (1997 YILI)

Aylar	Paz.Satış ve Dağ.Gid.	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
Ocak	629.612.572	1.81	1.139.598.755
Şubat	789.499.117	1.70	1.342.148.499
Mart	864.030.101	1.62	1.399.728.764
Nisan	697.032.007	1.54	1.073.429.291
Mayıs	1.130.573.746	1.46	1.650.637.669
Haziran	1.253.866.346	1.41	1.767.951.548
Temmuz	1.185.083.121	1.34	1.588.011.382
Ağustos	1.336.912.446	1.26	1.684.509.682
Eylül	1.035.078.741	1.19	1.231.743.702
Ekim	1.438.318.297	1.11	1.596.533.310
Kasım	1.404.377.993	1.05	1.474.596.893
Aralık	1.750.702.437	1	1.750.702.437
Amort.Gid.	<u>1.097.549.733</u>		<u>2.582.248.834</u>
Toplam	15.456.563.000		<u>20.281.840.766</u>

4. GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (1997 YILI)

Aylar	Gen.Yön.Gid.	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
Ocak	783.746.467	1.81	1.418.581.105
Şubat	569.701.791	1.70	968.493.044
Mart	696.014.895	1.62	1.127.544.129
Nisan	735.451.370	1.54	1.132.595.109
Mayıs	839.119.570	1.46	1.225.114.572
Haziran	791.222.967	1.41	1.115.624.383
Temmuz	996.803.649	1.34	1.335.716.889
Ağustos	873.027.181	1.26	1.100.014.248
Eylül	792.039.270	1.19	942.526.731
Ekim	1.008.690.705	1.11	1.119.646.682
Kasım	777.706.506	1.05	816.591.831
Aralık	<u>915.315.733</u>	1	<u>915.315.733</u>
Toplam	9.778.840.104		13.217.764.456

5. AMORTİSMAN GİDERLERİ (1997 YILI)

Yıllar	Dönemin Amortisman Gideri	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
1994	1.230.272	7.92	9.743.754
1995	9.930.000	4.20	41.706.000
1996	1.015.523.141	2.40	2.437.255.538
1997	<u>70.866.320</u>	1.32	<u>93.543.542</u>
	<u>1.097.549.733</u>		<u>2.582.248.834</u>

* 1997 yılının amortisman giderlerinin tamamı Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri İçerisinde yer almaktadır. Ek-V (5)

6. DİĞER FAAL.OLAĞAN GELİR VE KARLAR (1997 YILI)

Faiz Gelirleri - 33.475.000 x 1.329 = 44.488.275

Diğ.Ol.Gelir ve Kârlar - 117.870.000 x 1.329 = 156.649.230

7. FİNANSMAN GİDERLERİ (1997 YILI)

Aylar	Finansman Giderleri	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
Ocak	76.524.705	1.80	137.744.469
Şubat	17.717.647	1.70	30.120.000
Mart	1.318.409.959	1.61	2.122.640.034
Nisan	25.617.045	1.53	39.194.079
Mayıs	25.915.581	1.46	37.836.748
Haziran	2.562.848.706	1.41	3.613.616.675
Temmuz	11.148.919	1.34	14.939.551
Ağustos	18.834.517	1.26	23.731.491
Eylül	63.000.000	1.19	74.970.000
Ekim	2.937.773.580	1.11	3.260.928.674
Kasım	26.859.162	1.05	28.202.120
Aralık	<u>4.251.830.711</u>	1	<u>4.251.830.711</u>
Toplam	<u>11.336.480.532</u>		<u>13.635.754.552</u>

8. OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR (1997 YILI)

Önceki Dönem Gelir ve Kârlar - 192.335.000 x 1.329 = 255.613.215

4. DEMİRBAŞLAR (1998 YILI)

Alış Tarihi	Alış Değeri	1998 Aralık Ayına Göre Düzelt.Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
1991 (Yıllık toplam)	498.304.648	67.992	33.880.729.627
1992 “	131.256.820	41.949	5.506.092.342
1993 “	79.688.685	26.484	2.110.475.134
1994 “	4.921.089	12.001	59.057.989
1995 “	49.650.000	6.365	316.022.250
1996 “	5.077.615.704	3.645	18.507.909.241
1997 “	354.331.559	2.013	712.206.434
1998 Mart	72.600.000	1.319	95.759.400
1998 Ağustos	205.660.000	1.155	237.537.300
1998 Ekim	<u>60.000.000</u>	1.062	<u>63.720.000</u>
Toplam	<u>6.534.028.505</u>		<u>61.489.509.717</u>

5. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (1998 YILI)

Yıllar	MDV Elde Edilme Maliyeti	Amort. Oranı	Dönemin Amort. Gideri	Yıllık Amort. Gideri	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
1991	498.304.648	%25	124.576.162	124.576.162	67.992	8.470.182.407
1992	131256.820	%25	32.814.205	157.390.367	41.949	6.602.368.505
1993	302.766.188	%25	75.691.547	233.081.914	26.484	6.172.941.410
1994	4.921.089	%25	1.230.272	234.312.186	12.001	3.811.980.544
1995	49.650.000	%20	9.930.000	119.666.024	6.365	761.674.243
1996	5.077.615.704	%20	1.015.523.141	1.102.374.960	3.645	4.018.156.729
1997	354.331.559	%20	70.866.320	1.097.549.733	2.013	2.209.367.613
*1998	338.260.00	%20	67.652.000	<u>940.893.958</u>	1.182	<u>1.112.136.658</u>
				4.009.845.304		32.158.808.109

* 1998 Yılı Aralık ayında satışı yapılan taşıtın birikmiş amortismanı, 1998 yılı yıllık amortisman tutarından düşülmüştür.

1. SATIŞLAR (1998 YILI)

Aylar	Satışlar	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
Ocak	39.844.808.483	1.42	56.579.628.046
Şubat	27.062.001.672	1.37	37.074.942.291
Mart	33.862.329.740	1.32	44.698.275.257
Nisan	29.216.679.666	1.27	37.105.183.176
Mayıs	31.874.867.813	1.23	39.206.087.410
Haziran	30.700.594.445	1.21	37.147.719.279
Temmuz	29.246.076.651	1.19	34.802.831.215
Ağustos	30.283.536.088	1.16	35.128.901.862
Eylül	31.864.252.142	1.10	35.050.677.357
Ekim	35.277.712.502	1.06	37.394.375.253
Kasım	34.421.445.105	1.03	35.454.088.459
Aralık	<u>45.069.915.668</u>	1	<u>45.069.915.668</u>
Toplam	398.724.219.975		<u>474.712.625.273</u>

2. SATIŞLARIN MALİYETİ (1998 YILI)

$$\frac{1998 \text{ Aralık Ayı Endeksi}}{1998 \text{ Yılı Ortalama Endeksi}} = \frac{44.970}{38.021.6} = 1.18$$

Satışların Maliyeti	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
348.145.552.000	1.18	410.811.751.000

3. PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ (1998 YILI)

Aylar	Paz.Satış ve Dağ.Gid.	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
Ocak	1.221.998.106	1.42	1.735.237.311
Şubat	1.770.522.434	1.37	2.425.615.735
Mart	2.100.716.907	1.32	2.772.946.317
Nisan	1.745.524.390	1.27	2.216.815.975
Mayıs	1.832.889.183	1.23	2.254.453.695
Haziran	1.420.879.168	1.21	1.719.263.793
Temmuz	1.808.658.636	1.19	2.152.303.777
Ağustos	1.309.130.810	1.16	1.518.591.740
Eylül	1.414.408.631	1.10	1.555.849.494
Ekim	1.530.767.173	1.06	1.622.613.203
Kasım	1.503.283.632	1.03	1.548.382.141
Aralık	3.424.788.561	1	3.043.716.776
Amort.Gid.	<u>1.037.098.572</u>		<u>3.552.777.735</u>
Toplam	<u>22.120.665.203</u>		<u>28.118.567.692</u>

4. GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (1998 YILI)

Aylar	Gen.Yön.Gid.	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
Ocak	1.022.813.369	1.42	1.452.394.984
Şubat	1.043.912.749	1.37	1.430.160.466
Mart	1.087.912.626	1.32	1.436.044.666
Nisan	1.280.13.329	1.27	1.625.997.928
Mayıs	1.050.864.394	1.23	1.292.563.205
Haziran	1.018.962.729	1.21	1.232.944.902
Temmuz	1.471.623.837	1.19	1.751.232.366
Ağustos	2.842.816.598	1.16	3.297.667.254
Eylül	1.486.438.228	1.10	1.635.082.051
Ekim	1.710.500.461	1.06	1.813.130.489
Kasım	1.353.426.101	1.03	1.394.028.884
Aralık	2.136.725.586	1	2.517.797.371
(*)Amort.Gid.	<u>126.872.889</u>		<u>434.627.130</u>
Toplam	<u>17.633.182.896</u>		<u>21.313.668.696</u>

(*) Ek-VII (5)

5. AMORTİSMAN GİDERLERİ (1998 YILI)

Yıllar	Dönemin Amortisman Gideri	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
1995	9.930.000	6.365	63.204.450
1996	1.015.523.141	3.645	3.701.581.849
1997	70.866.320	2.013	142.653.902
1998	<u>67.652.000</u>	1.182	<u>79.964.664</u>
	1.163.971.461		3.987.404.865
	<u><u>1.163.971.461</u></u>		<u><u>3.987.404.865</u></u>

1998 Yılı Amortisman Giderlerinin Genel Yönetim ve Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri İçerisindeki Payının Hesaplanması:

Yeniden Değerleme Sonrası Amortisman

Gideri = 3.505.992.799

Genel Yönetim Giderleri İçerisindeki Payı = 381.071.785

Pazarlama Satış ve Dağıtım Gider.İçer.Payı = 3.124.921.014

3.505.992.799

$$\frac{381.071.785}{3.505.992.799} = 0.109 \text{ G.Y.G. Payı}$$

$$\frac{3.124.921.014}{3.505.992.799} = 0.891 \text{ P.S.D.G. Payı}$$

Düzeltilmiş Amortisman Giderlerinin, Genel Yönetim ve Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri İçerisindeki Payının Hesaplanması:

Düzeltilmiş Amortisman

$$\begin{array}{rcl}
 \text{Gideri} & = & 3.987.404.865 \\
 3.987.404.865 \times 0.109 & = & 434.627.130 \text{ Genel Yön.Gid.İçerisindeki Payı} \\
 3.987.404.865 \times 0.891 & = & \underline{3.552.777.735} \text{ Paz.Sat.Dağ.Gid.İçerisindeki Payı} \\
 & & 3.987.404.865 \\
 & & \underline{\underline{\hspace{10em}}}
 \end{array}$$

Tarihi Değerler Üzerinden Amortisman Giderlerinin Genel Yönetim ve Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderlerindeki Payının Hesaplanması:

Yeniden Değerleme Öncesi Amortisman Gideri = 1.163.971.461

$$\begin{array}{rcl}
 * \quad 1.163.971.461 \times 0.109 & = & 126.872.889 \text{ Genel Yönetim Gideri} \\
 * \quad 1.163.971.461 \times 0.891 & = & \underline{1.037.098.572} \text{ Pazarlama Satış ve Dağıtım Gid.} \\
 & & 1.163.971.461 \\
 & & \underline{\underline{\hspace{10em}}}
 \end{array}$$

6. DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR
(1998 YILI)

Faal. İlgili Diğ.Ol.Gelir ve Kârlar - 24.000.000 x 1.18 = 28.320.000

7. FİNANSMAN GİDERLERİ (1998 YILI)

Aylar	Finansman Giderleri	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
Ocak	17.960.456	1.42	25.503.848
Şubat	150.265085	1.37	205.863.166
Mart	3.341.701.204	1.32	4.411.045.589
Nisan	--	--	--
Mayıs	31.773.564	1.23	39.081.484
Haziran	1.984.956.153	1.21	2.401.796.945
Temmuz	25.182.733	1.19	29.967.452
Ağustos	36.888.680	1.16	42.790.869
Eylül	3.038.102.803	1.10	3.341.913.083
Ekim	37.694.121	1.06	39.955.768
Kasım	48.369.651	1.03	49.820.741
Aralık	<u>4.469.639.047</u>	1	<u>4.469.639.047</u>
Toplam	<u>13.182.533.497</u>		<u>15.057.377.991</u>

8. OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR

Aylar	Önceki Dönem Gider ve Zarar	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
Aralık	996.000.000	1	996.000.000

Yıllar	Toptan Eşya Fiyatları İnd. İndeksi (ort) (1987=100)	1996 Aralık Ayına Göre Düzeltme İndeksi	1997 Aralık Ayına Göre Düzeltme İndeksi	1998 Aralık Ayına Göre Düzeltme İndeksi
1991	661.4	15582.3/661.4=23.56	29,698.4/661.4=44.902	44,970/661.4=67.992
1992	1072	15.582.3/1072=14.536	29,698.4/1072=27.703	44970/1072=41.949
1993	1698	15.582.3/1698=9.177	29,698.4/1698=17.490	44,970/1698=26.484
1994	3747	15.582.3/3747=4.159	29,698.4/3747=7.925	44,970/3747=12.001=
1995	7064.7	15582.3/7064,7=2.206	29698.4/7064.7=4.203	44970/7064.7=6.365
1996	12337.4	15582.3/12337.4=1.263	29698.4/12337.4=2.407	44970/12337.4=3.645
1997	22336.6	15582.3/22336.6=0.698	29698.4/22336.6=1.329	44970/22336.6=2.013
1998	38021.6	15582.3/38021.6=0.410	29698.4/38021.6=0.781	44970/38021.6=1.182

**1996 YILI DÖNEM İÇİNDE OLUŞAN DEĞERLERİ DÖNEM SONUNA
(ARALIK) TAŞIMA İNDEKSLERİ**

1996 Ayları	Aralık 1996/1996 Ayları	1996 Aralık Ayına
Ocak	15582.3/9262.1	1.682
Şubat	15582.3/9776.4	1.594
Mart	15582.3/10426.5	1.494
Nisan	15582.3/11349.7	1.373
Mayıs	15582.3/11805.6	1.32
Haziran	15582.3/12070.8	1.291
Temmuz	15582.3/12328.1	1.264
Ağustos	15582.3/12762.9	1.221
Eylül	15582.3/13474.6	1.156
Ekim	15582.3/14211.9	1.096
Kasım	15582.3/14997.8	1.039
Aralık	15582.3/15582.3	1.00

**1997 YILI DÖNEM İÇİNDE OLUŞAN DEĞERLERİ DÖNEM SONUNA
(ARALIK) TAŞIMA İNDEKSLERİ**

1997 <u>Ayları</u>	<u>Aralık 1997/1997 Ayları</u>	<u>1997 Aralık Ayına</u>
Ocak	29698.4/16423.4	1.808
Şubat	29698.4/17425.5	1.704
Mart	29698.4/18363.9	1.617
Nisan	29698.4/19323.4	1.537
Mayıs	29698.4/20311.6	1.462
Haziran	29698.4/209696.3	1.416
Temmuz	29698.4/2216.3	1.340
Ağustos	29698.4/23523.9	1.262
Eylül	29698.4/24959.3	1.190
Ekim	29698.4/26654.8	1.114
Kasım	29698.4/28205.8	1.053
Aralık	29698.4/29698.4	1

**1998 YILI DÖNEM İÇİNDE OLUŞAN DEĞERLERİ DÖNEM SONUNA
(ARALIK) TAŞIMA İNDEKSLERİ**

1998 Ayları	Aralık 1998/1998 Ayları	1998 Aralık Ayına
Ocak	44970.0/31520.4	1.426
Şubat	44970.0/32870.6	1.368
Mart	44970.0/34072.3	1.319
Nisan	44970.0/35367.4	1.271
Mayıs	44970.0/36573.7	1.229
Haziran	44970.0/37080.4	1.212
Temmuz	44970.0/37858.5	1.187
Ağustos	44970.0/38914.9	1.155
Eylül	44970.0/40923.2	1.098
Ekim	44970.0/42335.5	1.062
Kasım	44970.0/43772.2	1.027
Aralık	44970.0/44970.0	1

1996 Yılı Değerlerinin

1997 Yılına Göre İfade Edilmesi

$$\frac{1997 \text{ Aralık}}{1996 \text{ Aralık}} = \frac{29968.4}{15582.3} = 1.91$$

1997 Yılı Değerlerinin

1998 Yılına Göre İfade Edilmesi

$$\frac{1998 \text{ Aralık}}{1997 \text{ Aralık}} = \frac{44970}{29698.4} = 1.52$$

KAYNAKÇA

- Akdoğan, N. ve N.Tenker. **Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri**. İstanbul, Mart 1997.
- Akıncı, Nejat ve Erdoğan Necmettin. **Finansal Tablolar ve Analizi**, Barış Yayınları, İzmir, 1995.
- Akgüç, Öztin. **Mali Tablolar Analizi**, Muhasebe Enstitüsü Eğitim ve Araştırma Vakfı Yayını, İstanbul, 1995.
- Akgün, Ali İhsan. “Enflasyonun Mali Tablolar Üzerindeki Etkilerini Gideren Muhasebe Yöntemleri”, **Vergi Sorunları**, Maliye ve Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Sayı:122, Kasım 1998.
- Akyol, M.Emin. “Maliyet Bedeli Artırımı ve Uygulama Esasları”, **Maliye Postası Dergisi**, 1 Temmuz 1998.
- Arıca, Mehmet Nadir. “1994 Yılı Yeniden Değerleme İşlemi ve Tek Düzen Hesap Planına Göre Muhasebe Kayıtlarına İntikali”, **Vergi Sorunları**, Maliye ve Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Sayı:78, Mart 1995.
- Arslan, Mehmet. “Son Değişikliklere Göre Yeniden Değerleme Uygulaması ve Öneriler I ve II”, **Mükellefin Dergisi**, Sayı: 67, Temmuz 1998, Sayı: 58, Ağustos 1998.
- Arzova, S. Burak. “Enflasyonun İşletmeler Üzerindeki Etkileri ve Bunları Gidermeye Yönelik Öneriler”, **Vergi Sorunları**, Maliye ve Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Sayı: 89, Şubat 1996.
- Ateşli, D.Erkan. “Amortisman Hesaplama Yöntemleri ve Muhasebesi”, **Vergi Sorunları**, Maliye ve Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Sayı:112, Ocak 1998.
- Avcılar, Zeynep. “Enflasyon ve Vergi Mevzuatı Bakımından Stokları LIFO (Son Giren İlk Çıkar) Yöntemi ile Değerleme”, **Vergi Sorunları**, Maliye ve Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Sayı: 107, Ağustos 1997.

Aydın, Erkan. “Vergilendirmenin Ertelenmesi Yöntemi Olarak Finansman Fonu Uygulaması”, **Vergi Sorunları**, Maliye ve Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Sayı:113, Şubat 1998.

Bakır, Mehmet. “Enflasyonun İşletmeler Üzerindeki Etkileri ve Bu Etkileri Gidermede Vergisel Bir Çözüm-1/2”, **Vergi Sorunları**, Maliye ve Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Sayı:96 Eylül 1996, Sayı: 97 Ekim 1996.

Bektöre, Sabri; Çömlekçi, Ferruh ve Sözbilir H. **Mali Tablolar Analizi**, Eskişehir, 1995.

Bingöl, Mehmet. “Finansman Fonu Vergi Karşılığı ve Muhasebe Kayıtları”, **Yaklaşım**, Sayı:60, Yıl:5, Aralık 1997.

Çetiner, Ertuğrul. **İşletmelerde Mali Analiz**, Tutubay Ltd.Şti., Ankara, 1996.

Çiftçi, Yavuz. “Fiyatlar Genel Seviyesi Muhasebesi”, **Vergi Sorunları**, Maliye ve Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Sayı:124, Ocak 1999.

Demir, Şeref. “Muhasebe Sistemimiz ve Uluslararası Muhasebe Standartları Bakımından Stok Değerleme Ölçü ve Yöntemleri”, **Vergi Sorunları**, Maliye ve Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Sayı:115, Nisan 1998.

Doğan, Zeki. “Enflasyonun Olumsuz Etkilerini Azaltmak İçin İşletmeler Tarafından Kullanılan Geçici Muhasebe Yöntemlerine İlişkin Bir Araştırma”, **Açıköğretim Dergisi**, C:2, S:2, Kış 1996.

-----.“Enflasyon Dönemlerinde Mali Tabloların Genel Fiyat Düzeyi Muhasebesine Göre Düzeltilmesi”, **Mükellefin Dergisi**, Sayı: 64, Nisan 1998.

-----.“Bir Vergi Erteleme Müessesesi Olarak Finansman Fonu ve Muhasebeleştirilmesi”, **Vergi Sorunları**, Maliye ve Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Sayı:99, Aralık 1996.

- Doyrangöl, Nuran Cömert. “Stok Değerlemede Son Giren İlk Çıkar (LIFO) Yönteminin Kullanılması”, **Vergi Sorunları**, Maliye ve Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Sayı, 105, Haziran 1997.
- Duman, Sedat. “Alacak Senetlerinin ve Borç Senetlerinin Reeskontu ve Muhasebeleştirilmesi”, **Vergi Sorunları**, Maliye ve Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Sayı:112, Ocak 1998.
- Gökdeniz, A.Ümit. **Muhasebe Standartları**, Alfa Basım, Yayım, Dağıtım, İstanbul, 1996.
- Hacıosmanoğlu, M.Çetin. “2 Nolu Türkiye Muhasebe Standardı Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Raporlama”, **Maliye Postası Dergisi**, 15 Haziran 197.
- Hacırüstemoğlu, Rüstem. **Enflasyon Muhasebesi Uygulamaları**, Ders Kitapları Anonim Şirketleri Tesisleri, İstanbul, 1997.
- Örten, Remzi. “Yatırım İndirimi Endekslemesi ve Muhasebe Uygulaması”, **Maliye Postası Dergisi**, 1 Mayıs 1997.
- Özel Ek. “İşletmelerde 1998 Yılı Dönem Sonu İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları”, **Maliye Postası Dergisi**, Sayı: 440, 1 Ocak 1999.
- Özel Ek. “İktisadi İşletmelerde Yeniden Değerleme Müessesesinin Uygulanması”, **Vergi Sorunları**, Maliye ve Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Sayı:123, Aralık 1998.
- Perçin, Necati. “Yenileme Fonu Uygulaması ve Muhasebesi”, **Vergi Sorunları**, Maliye ve Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Sayı:100, Ocak 1997.
- Rende, Zekiye. “Enflasyon Ortamında Finansal Raporlama Makro Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Sanayi Ticaret A.Ş.’de Bir Uygulama”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme-Muhasebe Doktora Ders Ödevi, Eskişehir, 1998.
- Soydan, Hakkı ve Gücenme Ümit. **Uluslararası Muhasebe**, Eskişehir, 1989.

Tarakçı, Hızır. **Vergi Mevzuatında Amortismanlar ve Enflasyona Karşı Oluşturulan Müesseseler**, Kılavuz Yayınları, İstanbul, 1997.

Türkiye Fiyat İndeksleri Hesaplama Yöntemleri ve Uygulamaları, İstanbul Ticaret Odası Yayın No: 1998-26, 31.Mart.1998.

Türkiye XVI. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu 21. Yüzyıla Girerken Türkiye’de Muhasebe Eğitimi ve Muhasebe Uygulamalarının Değerlendirilmesi, 1-5 Ekim 1997 Belek-Antalya. T.C. Anadolu Üniversitesi Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları No: 119.

Türkiye Muhasebe Standartları, 1997, TMMOB Serisi No: 32, TMMOB Seri No: 1, Ankara.

Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu I (İzmir, İzmir Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası, Ekim 1996.

Uman, Nuri. **Enflasyon Muhasebesi**. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1979.

Uzun, Kemal. “Enflasyonun Mükellefler Üzerindeki Etkisi ve Vergi Konularında Yer Alan Mükellefleri Enflasyona Karşı Koruyan Tedbirler”, **Vergi Dünyası**, Sayı:210, Şubat 1999.

Yılmaz, Kazım. **VUK, GVK, KVK ve KDVK Açısından Değerleme**, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 1997.

Yüksel, Ahmet. **Enflasyon Muhasebesi**. Literatür Yayıncılık, İstanbul, 1997.

-----**Enflasyon Muhasebesi (Fiyat Artışlarını Finansal Tablolara Yansıtan Muhasebe Modelleri)**, Üçdal Neşriyat, İstanbul, 1982.